

Frafald på erhvervsuddannelserne

En undersøgelse af frafaldsmønstre, frafaldsårsager og
tiltag til fastholdelse



*Frafald på erhvervsuddannelserne
– En undersøgelse af frafaldsmønstre, frafaldsårsager og tiltag til fastholdelse*

© VIVE og forfatterne, 2023

e-ISBN: 978-87-7582-210-2

Modelfoto: Cathrine Ertmann/VIVE

Projekt: 302379

Finansiering: Styrelsen for Undervisning og Kvalitet

VIVE

Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd

Herluf Trolles Gade 11

1052 København K

www.vive.dk

VIVEs publikationer kan frit citeres med tydelig kildeangivelse.



Forord

I denne rapport afdækker vi frafaldsmønstre, frafaldsårsager og mulige tiltag til fastholdelse på erhvervsuddannelserne. Analyserne i rapporten vil bidrage med nuanceret viden om frafald på tværs af uddannelser, uddannelsessteder og elevgrupper. Samtidig vil analyserne gå i dybden med, hvordan man løbende igennem elevernes uddannelsesforløb kan arbejde med fastholdelse.

En stor tak rettes til elever, lærere, ledere og vejledere på de seks erhvervsuddannelser samt repræsentanter for jobcentrene, som der er gennemført interviews med i forbindelse med undersøgelsen, for at have bidraget med indsigtsfulde erfaringer og perspektiver i relation til frafald og fastholdelse. En tak skal også lyde til de to eksterne reviewere, som har haft rapporten til review og bidraget med kvalificerende kommentarer hertil. Endelig rettes en tak til Styrelsen for Undervisning og Kvalitet, Børne- og Undervisningsministeriet, som har finansieret undersøgelsen.

Fra VIVE er undersøgelsen gennemført af projektleder og chefanalytiker Sarah Richardt Schoop, senioranalytiker Asger Graa Andreasen, videnskabelig assistent Michella Ida Mikuta samt studenterne Caroline Vesth Rossen, Torbjørn Rota Knudsen og Amanda Engbo.

Carsten Strømbæk Pedersen

Forsknings- og analysechef for VIVE Børn og Uddannelse



Indholdsfortegnelse

DEL 1 Afrapportering	6
----------------------	---

Hovedresultater	7
Frafaldsmønstre på erhvervsuddannelserne	7
Årsager til frafald	9
Tiltag til fastholdelse	11

1 Indledning	14
1.1 Formål og undersøgelsesspørgsmål	15
1.2 Datagrundlag og metode	16
1.3 Læsevejledning til rapporten	22

2 Kortlægning af frafaldsmønstre på erhvervsuddannelserne	23
2.1 Forskelle i frafald på tværs af erhvervsuddannelserne	25
2.2 Forskelle i frafald på tværs af uddannelsessteder	31
2.3 Frafall og frafaldsmønstre for forskellige elevgrupper	38

3 Årsager til frafald	46
3.1 Frafall i relation til uddannelsesvalg og fremtidigt arbejdsliv	48
3.2 Frafall i relation til sociale og personlige problemer	58
3.3 Frafall i relation til faglige krav, faglig trivsel og skolegang	63
3.4 Frafall i relation til social trivsel og tilhørsforhold	73
3.5 Frafall i relation til manglende læreplads	76

4 Institutionelle forholds og elevgruppens betydning for frafall	79
4.1 Uddannelsesstedets og elevgruppens betydning for frafall	81
4.2 Perspektiver på institutionelle forhold af betydning for frafall	91

5 Tiltag til fastholdelse på skoler med lavt frafall	93
---	----

5.1	Organisering af fastholdelsestiltag	95
5.2	Opstart på uddannelsen	100
5.3	Individuel faglig og social støtte	106
5.4	Skole- og undervisningsmiljø	112
5.5	Oplæring og overgang til hovedforløb	121
<hr/>		
6	Frafald og fastholdelse for forskellige elevtyper	129
<hr/>		
DEL 2 Dokumentation		134
<hr/>		
7	Metode	135
7.1	Definition af frafald	135
7.2	Registeranalyser	135
7.3	Survey-data	139
7.4	Kvalitative interviews	140
<hr/>		
Litteratur		146
<hr/>		
Bilag 1 Survey-besvarelser om faglige krav fordelt på alder		148
<hr/>		
Bilag 2 Frafall på teknologi, byggeri og transport		151
<hr/>		
Bilag 3 Forskelle i frafall mellem uddannelsessteder inden for teknologi, byggeri og transport		153



DEL 1

Afrapportering

Hovedresultater

Der har længe været et stort frafald blandt elever på erhvervsuddannelserne, og frafaldet er markant større på erhvervsuddannelserne end på andre ungdoms- eller erhvervskompetencegivende uddannelser. Samlet set falder ca. halvdelen af eleverne på erhvervsuddannelserne fra, inklusive omvalg, og udviklingen har ikke ændret sig over de seneste år.

Den eksisterende viden om frafald er kendetegnet ved, at der ofte er fokus på at tegne et generelt billede af frafald på tværs af uddannelser og elevgrupper. Formålet med denne undersøgelse er derfor at bidrage med mere dybdegående viden om forskelle i frafald mellem forskellige erhvervsuddannelser og uddannelsessteder samt for forskellige elevgrupper.

Undersøgelsen kortlægger frafaldet på de enkelte uddannelser og belyser årsager til frafald. Den afdækker forskelle i frafald mellem uddannelsessteder og forsøger at komme nærmere, hvad disse forskelle kan skyldes. Endelig udfolder den, hvilke tiltag til fastholdelse som uddannelsessteder med lavt frafald arbejder med. Gennemgående har undersøgelsen fokus på frafald under GF2 og i overgangen til hovedforløbet, hvor det største frafald sker. I undersøgelsen anvendes en bred definition af frafald, hvor der ikke skelnes mellem frafald fra uddannelsessystemet og omvalg.

Hovedresultaterne falder ind under tre temaer: 1) frafaldsmønstre på erhvervsuddannelserne, 2) årsager til frafald og 3) tiltag til fastholdelse.

Frafaldsmønstre på erhvervsuddannelserne

Store forskelle i frafald mellem uddannelser

Frafaldet på erhvervsuddannelserne er størst på GF2 og i overgangen til hovedforløbet. På tværs af uddannelser ligger frafaldet her på 36 % for elever, der er startet på grundforløbet i perioden 2016-2019. Men dette gennemsnit dækker over væsentlige forskelle i frafald uddannelserne imellem, både inden for og på tværs af hovedområder. Frafaldet på de enkelte uddannelser spænder fra, at det på nogle uddannelser er mindre end hver tiende elev, der falder fra på GF2 og i overgangen til hovedforløbet, til at det på andre uddannelser er tre ud af fire elever, der falder fra.

Forskelle i frafald mellem uddannelsessteder, der udbyder samme uddannelse

Ser man nærmere på frafaldet inden for de enkelte uddannelser, så er der ligeledes forskelle i frafaldet mellem uddannelsessteder, som udbyder samme uddannelse. På nogle uddannelser er variationen i frafald uddannelsesstederne imellem i mindre størrelsesorden, mens der på andre uddannelser er tale om betydelig variation i frafaldet uddannelsesstederne imellem.

Yngre elever falder mindre fra end ældre elever

Frafaldet er størst blandt elever, som er mellem 18-25 år, efterfulgt af elever over 25 år, mens det mindste frafald er at finde blandt elever under 18 år. For alle tre aldersgrupper er frafaldet størst på GF2 og i overgangen til hovedforløbet. Her falder 41 % af de 18-25 årige fra, mens det gælder for 31 % af eleverne under 18 år og over 25 år. Frafaldet for elever i aldersgruppen 18-25 år ligger på samme niveau på tværs af hovedområder, men der er væsentlige forskelle i frafaldet for hhv. elever under 18 år og over 25 år inden for de forskellige hovedområder. Elever under 18 år falder markant mere fra inden for kontor, handel og forretningsservice samt omsorg, sundhed og pædagogik end inden for de to øvrige hovedområder. Samtidig falder elever over 25 år betydeligt mere fra inden for kontor, handel og forretningsservice samt fødevarer, jordbrug og oplevelser end inden for de to øvrige hovedområder.

Elever med uddannelsespålæg falder markant mere fra

Elever, der har haft et uddannelsespålæg, falder, ligesom den øvrige elevgruppe, oftest fra på GF2 og i overgangen til hovedforløbet. Men elever med et uddannelsespålæg falder markant oftere fra, end elever der ikke har haft et uddannelsespålæg. På både GF1 og GF2 er frafaldet for elever, der har haft et uddannelsespålæg, dobbelt så stort som for den øvrige elevgruppe. På GF2 og i overgangen til hovedforløbet er frafaldet for elever med et uddannelsespålæg på 56 % mod 29 % for den øvrige elevgruppe. På hovedforløbet er forskellen i frafald for elever med og uden uddannelsespålæg endnu større. Hvor eleverne på erhvervsuddannelserne generelt falder mindre fra på hovedforløbet end på GF2, så er frafaldet for elever, der har haft et uddannelsespålæg, også på hovedforløbet betydeligt.

Eux-elever falder mindre fra end eud-elever, men hovedområdet omsorg, sundhed og pædagogik er en undtagelse

Eux-eleverne falder mindre fra end eud-eleverne. Særligt er frafaldet på GF1 og i overgangen til GF2 samt på hovedforløbet betydeligt lavere for eux-elever end eud-elever. På GF1 og i overgangen til GF2 falder 12 % af eux-eleverne fra

mod 21 % af eud-eleverne. Mens det på hovedforløbet er 19 % af eux-eleverne, der falder fra mod 26 % af eud-eleverne. Forskellen i frafaldet mellem eux- og eud-elever er derimod begrænset på GF2 og i overgangen til hovedforløbet.

Frafaldet for eux-elever varierer mellem hovedområderne. Inden for hovedområdet omsorg, sundhed og pædagogik har eux-eleverne et større frafald på GF2 og i overgangen til hovedforløbet end eud-eleverne, mens eux-elevernes frafald inden for de tre øvrige hovedområder er på niveau med eller lavere end eud-elevernes.

Årsager til frafald

Frafald på erhvervsuddannelserne kan have vidt forskellige årsager, men skyldes ofte en kombination af flere faktorer

Frafald fra en erhvervsuddannelse kan have vidt forskellige årsager af både faglig og personlig karakter. Ofte kan det være svært at udpege én enkelt årsag til, at en elev falder fra, idet faglig og social trivsel er sammenvævede størrelser, der gensidigt påvirker hinanden. Der kan derfor ofte være tale om en kombination af forhold, der i sidste ende munder ud i frafald. Frafald kan hænge sammen med manglende afklaring om uddannelsesvalget og ønsker til fremtidigt arbejdsliv. Frafald kan have relation til sociale og personlige problemer, såsom psykiske udfordringer, men det kan også handle om ydre livsomstændigheder. Faglige vanskeligheder kan føre til frafald, men det samme kan oplevelsen af ikke at blive tilstrækkeligt fagligt udfordret. Fraværet af social trivsel og tilhørsforhold til lærere, elever, skole og uddannelse kan munde ud i frafald. Endelig kan frafald skyldes manglende match med en læreplads.

Frafaldsårsager for nogle elever kan være fastholdelsesårsager for andre

Det er ikke entydigt, hvad der udgør en frafalds- eller fastholdelsesårsag for elever på erhvervsuddannelserne. Frafaldsårsager for nogle elever kan være fastholdelsesårsager for andre. Eksempelvis kan skoledelen af uddannelsen for nogle elever trække i retning af frafald, mens udsigten til at komme ud i oplæring og arbejde med faget udgør en fastholdelsesårsag. Omvendt kan det for andre elever være oplæringsdelen af uddannelsen, der kan trække i retning af frafald, fx fordi det er udfordrende at gå fra livet som elev til arbejdskraft på en arbejdsplads. Det kan også handle om, at arbejdsformen inden for det konkrete fag appellerer til nogle elever, men afskrækker andre, fx i forhold til hvor tæt kontakt med andre mennesker faget indebærer. Når man taler om årsager til frafald og fastholdelse, er det derfor afgørende at se på den enkelte elev i forhold til, hvad der trækker i retning af frafald og fastholdelse.

Forskellige årsager til frafald for ældre og yngre elever

Der kan være forskellige årsager til frafald for yngre og ældre elever. Forskellene kan være relateret til elevernes alder, idet eleverne er forskellige steder i livet både i relation til familieliv, arbejdsliv og skolegang. Men forskellene i frafaldsårsager handler også om forskelle i kendskab til og erfaring med uddannelse og fag. De yngre elever falder oftere end de ældre elever fra, fordi de er uafklarede i forhold til uddannelses- og jobønsker, eller fordi uddannelse og fag ikke viste sig at være som forventet. De ældre elever er ofte mere afklarede og har i højere grad konkrete erfaringer med faget. Til gengæld er faglige vanskeligheder og personlige problemer udbredte årsager til frafald blandt denne elevgruppe.

Psykiske udfordringer og diagnoser optræder på tværs af aldersgrupper, men på skolerne oplever man, at denne type udfordringer er særligt udbredte som årsag til frafald blandt de yngre elever. De yngre elever har typisk tilegnet sig færre strategier til at håndtere deres udfordringer end de ældre elever og kan dermed også have et større støttebehov.

Elever med uddannelsespålæg kæmper ofte med en kombination af personlige og faglige problematikker

For elever med et uddannelsespålæg kan det ofte være en kombination af personlige og faglige problematikker, der er årsag til, at disse elever falder fra. Psykiske problemer er en kerneudfordring for mange elever med et uddannelsespålæg. De psykiske udfordringer optræder ofte i kombination med faglige udfordringer, der tilsammen gør det vanskeligt at tage en uddannelse. Dårlige skoleerfaringer og afbrudte uddannelsesforløb går igen hos en stor del af elevgruppen, hvorfor stabil skolegang og relationsdannelse i en skolekontekst kan være vanskeligt. Fordi eleverne med uddannelsespålæg ofte kæmper med en vifte af problematikker, så kan det at få styr på det rent lavpraktiske i forhold til at gå i skole, såsom transport, SU mv., vælte læsset i forhold til at blive i uddannelse.

Forskelligt fra uddannelse til uddannelse, hvornår psykiske og faglige udfordringer betyder frafald

Nogle elever kan have psykiske eller faglige udfordringer i en sådan grad, at de ikke er klar til nogen form for uddannelse. For andre elever kan det handle om, at de udfordringer, de har, går særligt dårligt i spænd med den konkrete uddannelse, de har valgt. Nogle typer af psykiske udfordringer kan være særligt inkompatible med nogle typer af uddannelser, men kan være af mindre betydning på andre uddannelser. Fx kan uddannelser som frisør og SOSU-uddannelserne være særligt vanskelige at gennemføre for elever, der har sociale udfordringer eller har et stort behov for struktur, da tæt social og spontan

kontakt ligger indlejret i faget, mens denne type udfordringer kan være af mindre betydning på andre uddannelser. På samme vis kan vanskeligheder med konkrete fag have forskellig betydning for frafald på forskellige uddannelser.

Forskelligt, hvor stor betydning uddannelsesstedet og elevgruppen har for variationen i frafald

Det er forskelligt, hvor stor en del af frafaldet på den enkelte uddannelse, der kan forklares ved specifikke forhold ved uddannelsesstedet. På nogle uddannelser er institutionelle forhold af mindre betydning for frafaldet, mens institutionelle forhold på andre uddannelser har større betydning. Samtidig er det også forskelligt uddannelserne imellem, hvor meget der handler om forskelle i elevgruppen på uddannelsesstederne, og hvor meget der handler om forskelle i andre kendetegn ved uddannelsesstedet. Nogle af de institutionelle forhold, der kan have betydning i forhold til frafald på det enkelte uddannelsessted, kan være muligheden for at bo på skolen, adgangen til lærepladser i lokalområdet, lærergruppens kompetencer og engagement samt uddannelsesstedets størrelse.

Dykker man ned i, hvilke elevkarakteristika der har betydning for frafald på 16 udvalgte uddannelser, så har elever med uddannelsespåæg større sandsynlighed for at falde fra på tværs af uddannelserne. På en del af uddannelserne, men ikke alle, øger lave karakterer fra grundskolen elevernes frafaldsrisiko, mens køn og alder ikke har entydig betydning for frafald på tværs af uddannelser. På nogle uddannelser falder piger oftere fra end drenge, mens det omvendte gør sig gældende på andre uddannelser. Tilsvarende falder de yngste elever mindst fra på nogle uddannelser, mens det på andre uddannelser er de ældste elever, der falder mindst fra.

Tiltag til fastholdelse

Fastholdelse kræver en vedvarende indsats for faglig og social trivsel

Skolerne har fokus på at forebygge frafald ved at understøtte faglig og social trivsel for alle elever, samtidig med at de har fokus på at handle, når individuelle elever fremstår som frafaldstruede. Det er erfaringen, at fastholdelse i uddannelse kræver en vedvarende og alsidig indsats med både kollektivt og individuelt rettede tiltag hele uddannelsen igennem, idet forskellige forhold kan udfordre fastholdelsen på forskellige dele af uddannelsen. Skolerne arbejder derfor på mange fronter med at understøtte fastholdelse både i forhold til opstart på uddannelsen, i relation til skole- og undervisningsmiljøet såvel som individuelt tilrettelagte støtteforanstaltninger, mens eleverne går på grundforløbet, samt i forhold til at sikre en god overgang til oplæring og hovedforløb.

Relationer og tilhørsforhold er nøgleord i fastholdelsesarbejdet

Gode relationer og et tilhørsforhold til både lærere, elever, skolen og uddannelsen går igen som en rød tråd, uanset hvilke typer af tiltag til fastholdelse der er tale om. Det gør det, fordi relationer og tilhørsforhold opleves som en forudsætning for faglig og social trivsel. Derfor er relationsarbejde et kernelement i skolernes fastholdelsesarbejde. Samtidig er det også karakteristisk for skolernes fastholdelsesarbejde, at de, så vidt det er muligt, forsøger at lade relationen være det organiserende princip i fastholdelsesarbejdet. Det vil sige, at organiseringen af fastholdelsesarbejdet skal være tilstrækkeligt fleksibelt til, at eleverne kan gå til og få hjælp fra de medarbejdere, som de har den bedste relation til, fremfor at medarbejderfunktionen afgør, hvem eleverne kan gå til.

Skolerne har også stort fokus på, at eleverne får et tilhørsforhold til skolen fra start af og hurtigt føler sig hjemme. Samtidig arbejder skolerne med, at eleverne oplever et tilhørsforhold til deres uddannelse og til det fag, de uddanner sig til. Det sker bl.a. i form af praksisnær undervisning, faglige rollemodeller, tilknytning til et oplæringssted samt ved praktik og virksomhedsforlagt undervisning på GF2.

Tæt samarbejde om at spotte og handle på elever i risiko for frafald

Et tæt og systematisk samarbejde mellem lærere, vejledere og ledelse er afgørende i fastholdelsesarbejdet. Det drejer sig om at sikre, at der er et finmasket net omkring eleverne i forhold til at opspore elever i mistrivsel og afklare, hvem der gør hvad for at følge op på elever i risiko for frafald. Centralt i dette samarbejde står hyppig informationsudveksling om eleverne både ved formaliserede møder og uformelle snakke. Som udgangspunkt ligger der i det systematiske samarbejde en klar rollefordeling og viden om, hvem der har hvilke kompetencer i fastholdelsesarbejdet, men samtidig opleves muligheden for fleksibilitet i forhold til den enkelte elevs behov som afgørende for at lykkes.

I arbejdet med fastholdelse af eleverne oplever skolerne det som vigtigt at være realistisk omkring, hvilke typer af udfordringer der kan håndteres i en skolekontekst, og hvilke typer af udfordringer der kræver andre kompetencer. På den baggrund samarbejder skolerne med forskellige eksterne ressourcpersoner bl.a. i forhold til psykologrådgivning, UU-vejledning, misbrugsrådgivning mv.

Fakta om undersøgelsen

Undersøgelsen har til formål at skabe dybdegående viden om frafald og fastholdelse på erhvervsuddannelserne. Den kortlægger frafald på erhvervsuddannelser og belyser årsager til frafald. Den afdækker forskelle i frafald mellem uddannelsessteder og forsøger at komme nærmere, hvad disse forskelle kan skyldes. Endelig udfolder den, hvilke tiltag institutioner med lavt frafald arbejder med for at reducere frafald og styrke fastholdelse.

Undersøgelsen baserer sig på et mixed methods-design, der kombinerer følgende datakilder:

- Registerdata om elever, der er startet på grundforløbet i perioden 2016-2019.
- Interviews med elever, lærere, ledere og vejledere på seks caseskoler med lavt frafald. Samlet set 24 gruppeinterviews og seks individuelle interviews.
- Fire interviews med jobcenterrepræsentanter for landets fire største kommuner i relation til elever med uddannelsespålæg.
- Survey blandt 4.152 grundforløbselever i 2018/2019 gennemført i forbindelse med evalueringen af erhvervsuddannelsesreformen.

1 Indledning

Der har længe været et stort frafald blandt elever på erhvervsuddannelserne, og frafaldet er markant større på erhvervsuddannelserne end på andre ungdoms- eller erhvervskompetencegivende uddannelser. Samlet set falder ca. halvdelen af eleverne på erhvervsuddannelserne fra, inklusive omvalg, og udviklingen har ikke ændret sig over de seneste år.

Den eksisterende viden om frafald er kendetegnet ved, at der i høj grad er fokus på at tegne et generelt billede af frafald og årsager til frafald på tværs af uddannelser og elever med forskellige baggrunde. Men som indeværende undersøgelse viser, så er der forskelle i frafald ikke kun mellem de forskellige erhvervsuddannelser, men også mellem uddannelsessteder, der udbyder den samme uddannelse. Ligesom der også er forskelle i frafaldet for forskellige elevgrupper.

For at styrke den eksisterende viden om frafald på erhvervsuddannelserne og kvalificere arbejdet med fastholdelse er der derfor behov for mere dybdegående viden om frafaldsårsager og forskelle i frafald mellem uddannelser og uddannelsessteder samt for forskellige elevgrupper. Ligesom det er relevant at vide mere om, hvordan de skoler, der har et særligt lavt frafald, arbejder med fastholdelse.

Størstedelen af frafaldet sker under grundforløbet og i overgangen til hovedforløbet. I evalueringen af erhvervsuddannelsesreformen fremgik det, at lærere og elever beskriver GF2 som et "presset forløb", da der er mange faglige mål, som skal nås på kort tid (Søndergaard et al., 2017). Elevernes faglige forudsætninger fra folkeskolen og kravene på GF2 tyder dermed på at være vigtige faktorer at undersøge i forhold til at øge fastholdelsen på erhvervsuddannelserne.

Endvidere tyder elevernes trivsel, både fagligt og socialt, på at være en vigtig faktor i forhold til frafald (Slottved et al., 2022; Wahlgren et al., 2020; Thomsen et al., 2022; Hersom et al., 2019; Katznelson & Brown, 2011; Louw & Katznelson, 2011; Moos-Bjerre, 2021; EVA, 2021). EVA har undersøgt sammenhængen mellem trivsel og frafald på erhvervsuddannelserne, og undersøgelsen viser, at dårlig trivsel øger risikoen for frafald, især hvis eleverne vurderer deres egen indsats og egne evner lavt (EVA, 2021).

Tidligere undersøgelser peger endvidere på, at det at få skabt et tilhørsforhold til en ny uddannelse handler om at føle sig fagligt og socialt inkluderet (Wahlgren et al., 2020; Slottved et al., 2022; Slottved et al., 2020; EVA, 2021; Moss-

Bjerre, 2021). Særligt udfordrede elever er mere sårbare over for den utryghed, der kan være i at skulle indgå i et nyt læringsrum med en fremmed gruppe af elever og nye lærere (EVA, 2017). Det er derfor relevant at undersøge nærmere, hvordan elever oplever det sociale og faglige tilhørsforhold til uddannelsen, og hvad der kan være med til at fremme dette i forskellige uddannelseskontekster.

1.1 Formål og undersøgelsesspørgsmål

Formålet med denne undersøgelse er at bidrage med viden om frafald og fastholdelse på erhvervsuddannelserne, der går både i dybden og i bredden. Undersøgelsen har derfor til formål at afdække frafaldsmønstre og –årsager samt tiltag til fastholdelse med et særligt fokus på forskelle og ligheder forskellige uddannelser, uddannelsessteder og elevgrupper imellem. Undersøgelsen sætter fokus på frafald under grundforløbet og i overgangen til hovedforløbet, hvor det største frafald sker.

Undersøgelsen sætter fokus på to overordnede temaer med tilhørende undersøgelsesspørgsmål:

Tema 1: Dybdegående viden om årsager til frafald på enkelte uddannelser og for forskellige elevgrupper

- På hvilke uddannelser ses det højeste frafald under grundforløbet og i overgangen til hovedforløbet, og hvor ses de største forskelle i frafaldet på institutioner, der udbyder samme uddannelse?
- Hvilke årsager til frafald peger eleverne på?
- Hvilke årsager til frafald blandt eleverne peger lærere, vejledere og ledere på skolerne samt jobcenterrepræsentanter på?

Tema 2: Praxis på skoler og uddannelser med et særligt lavt frafald

- Hvad kan forklare forskelle i frafald på enkelte uddannelser, når der sammenlignes på tværs af institutioner, der udbyder samme uddannelse?
- Hvilke tiltag arbejder institutionerne med lavest frafald på de udvalgte uddannelser med for at reducere frafald og styrke fastholdelse?

Endelig vil undersøgelsen, som en opsamling på de ovenstående undersøgelsesspørgsmål, også besvare nedenstående undersøgelsesspørgsmål:

- Hvilke frafaldsårsager og –tidspunkter karakteriserer forskellige elevtyper, og hvilke tiltag til fastholdelse er dermed relevante for forskellige elevtyper?

1.2 Datagrundlag og metode

I det følgende præsenteres rapportens datagrundlag og metode. Dette udfoldes yderligere i metodekapitlet (kapitel 7), hvor også de gennemførte analyser til besvarelse af de enkelte undersøgelsesspørgsmål beskrives.

Undersøgelsen baserer sig på et mixed methods-design, der kombinerer kvantitative datakilder, i form af survey- og registerdata, med kvalitative datakilder, i form af interviews. Dette design giver mulighed for, at undersøgelsen kan bidrage med alsidig viden om frafald på erhvervsuddannelserne. Dette ved både at gå i bredden ved at kortlægge mønstre i frafald på tværs af uddannelser, institutioner og elevgrupper, men samtidig også gå i dybden med kvalitative perspektiver på frafaldsmønstre, -årsager og mulige tiltag til fastholdelse. Tabel 1.1 illustrerer, hvilke datakilder der indgår i besvarelsen af undersøgelsens undersøgelsesspørgsmål.

Tabel 1.1 Brug af datakilder til besvarelse af undersøgelsens undersøgelsesspørgsmål

	Registerdata	Elev-survey	Interviews med elever, lærere, ledere og vejledere	Interviews med jobcenterrepræsentanter
Kortlægning af frafald				
Årsager til frafald				
Institutionsspecifikke forholds betydning for frafald				
Tiltag til fastholdelse				
Frafald og fastholdelse for forskellige elevtyper				

1.2.1 Definition af frafald

I undersøgelsen anvendes en bred definition af frafald. Der skelnes ikke mellem frafald fra uddannelsessystemet og omvalg. Elever, der vælger at påbegynde en ny uddannelse efter et frafald, indgår derfor i gruppen af frafaldne.

En elev falder fra uddannelsen, hvis:

- Eleven har afbrudt det erhvervsuddannelsesforløb, vedkommende er i gang med (enten GF1, GF2 eller hovedforløb).
- Eleven afbryder uddannelsen i overgangen mellem to forløb. Enten hvis eleven ikke starter på det næste naturlige forløb i uddannelsen (fx mellem GF2 og hovedforløb), eller hvis der går over 1 år, mellem eleven afslutter et forløb og påbegynder et nyt.

Gennemgående har rapporten fokus på frafald på GF2 og i overgangen til hovedforløbet. Enkelte steder afdækkes også frafaldet på de øvrige dele af en erhvervsuddannelse. I relation til de kvantitative analyser er der tale om frafald for elever, der er startet på grundforløbet i perioden 2016-2019, og som kan følges frem til og med 2021, altså mindst 2 år frem i tiden.

1.2.2 Registeranalyser

I undersøgelsen anvendes registerdata til tre forskellige analyser: 1) til at kortlægge frafaldsmønstre på erhvervsuddannelserne, 2) til at beregne uddannelsessteders forventede frafald og 3) til at analysere institutionelle forholds betydning for frafald for 16 udvalgte erhvervsuddannelser.

1.2.2.1 Afgrænsning af inkluderede uddannelser

Data er afgrænset til uddannelser og institutioner, som er tilstrækkeligt store til, at vi kan afrapportere gennemsnitligt frafald og variation i frafald mellem uddannelsesstederne. Samlet set har vi foretaget følgende afgrænsninger og anvender på den baggrund oplysninger om 87 erhvervsuddannelser.

- Uddannelser, hvor der fra 2016-2019 går mindre end 25 elever, er frasortet
- Uddannelser, hvor der er mindre end tre uddannelsessteder, er frasortet
- Uddannelsessteder, hvor der fra 2016-2019 går mindre end 11 elever, er frasortet.

1.2.2.2 Kortlægning af frafaldsmønstre på erhvervsuddannelserne

Der er anvendt registerdata fra Danmarks Statistik for elever, der er påbegyndt et grundforløb på en erhvervsuddannelse mellem 2016 og 2019. Vi kan følge elevernes uddannelsesforløb frem til og med 2021. Det betyder, at vi for

hvert uddannelsesforløb kan følge eleverne mindst 2 år frem og lokalisere deres eventuelle frafald. Til disse registerdata er koblet oplysninger om elevens alder ved opstart på grundforløbet, om eleven er startet på et eux-forløb eller et eud-forløb, og om eleven nogensinde har haft et uddannelsespålæg.

Data er afgrænset til uddannelser og institutioner, som er tilstrækkeligt store til, at vi kan afrapportere gennemsnitligt frafald og variation i frafald mellem uddannelsesstederne. I alt anvender vi oplysninger om 87 erhvervsuddannelser, 51.079 elever på GF1, 190.893 elever på GF2 og 139.242 elever på hovedforløbet.

1.2.2.3 Beregning af uddannelsessteders forventede frafald

Beregningen af uddannelsesstedernes forventede frafald på baggrund af elevgruppen på uddannelsesstedet anvendes til at udvælge seks caseskoler med et lavere frafald end forventet (se afsnit 1.2.3). Beregningen er foretaget ved hjælp af en regressionsanalyse, der kan estimere det forventede frafald på uddannelsesstedet på baggrund af nogle centrale karakteristika ved eleverne, som går der. Disse er:

- Køn
- Herkomst
- Mors højeste gennemførte uddannelse
- Familiens disponible indkomst
- Eleven har haft et uddannelsespålæg
- Eleven har modtaget specialundervisning i grundskolen
- Region
- Alder
- Forældre er samboende eller ej
- Elevens karakter ved folkeskolens afgangseksamen.

1.2.2.4 Analyse af institutionelle forholds betydning for frafald

Den registerbaserede analyse af institutionelle forholds betydning for frafald tager udgangspunkt i 16 erhvervsuddannelser¹, som er udvalgt på baggrund af følgende kriterier:

- Et betydeligt antal uddannelsessteder udbyder uddannelsen

¹ Uddannelserne er: Elektriker, Personvognsmekaniker, Anlægsstruktør, bygningsstruktør og brolægger, Træfagenes byggeuddannelse, Landbrugsuddannelsen, Bager og konditor, Gastronom, Kontoruddannelsen, Handelsuddannelsen, Detailhandel, Ernæringsassistent, Tandklinikassistent, Data- og kommunikationsuddannelsen, Den pædagogiske assistentuddannelse, Social- og sundhedshjælper, Social- og sundhedsassistent.

- Variation i frafald mellem uddannelsessteder, som udbyder uddannelsen
- Repræsentation af uddannelser fra alle fire hovedområder.

Analyserne bygger på en række regressionsanalyser af, hvor stor forklaringskraft forskellige faktorer har for variationen i frafald på den enkelte uddannelse. I analysen anvendes den såkaldte R^2 -værdi i modellerne, som udtrykker, hvor stor en procentdel af variationen i frafald, som kan forklares af henholdsvis karakteristika ved uddannelsesstedet og karakteristika ved eleverne.

Se kapitel 7 for en mere detaljeret gennemgang af regressionsmodeller og data.

1.2.3 Kvalitative interviews med elever, lærere, vejledere og ledere

Til at belyse elever, lærere, vejledere og lederes perspektiver på årsager til frafald, frafaldsmønstre for forskellige elevgrupper, institutionsspecifikke forholdes betydning for frafald samt mulige tiltag til fastholdelse er der gennemført interviews på seks udvalgte caseskoler.

Udvælgelsen af caseskoler har haft til formål at identificere seks forskellige uddannelser på seks forskellige skoler, som skiller sig positivt ud ved at have et relativt lavt frafald på GF2 og i overgangen til hovedforløbet. De seks caseskoler er oplistet i Boks 1.1 nedenfor. Disse caseskoler er udvalgt på baggrund af følgende kriterier:

- Repræsentation af alle fire hovedområder
- Repræsentation af forskellige typer af uddannelser inden for samme hovedområde
- Geografisk spredning
- Udvælgelse af caseskoler, hvis frafald er lavere end det kunne forventes på baggrund af skolens elevgrundlag
- Udvælgelse af caseskoler, hvis frafald ligger lavere end det gennemsnitlige frafald inden for uddannelsen på tværs af institutioner
- Udvælgelse af caseskoler, hvor der er variation i frafald inden for uddannelsen på tværs af institutioner.

Boks 1.1 De seks udvalgte caseskoler

- Learnmark Tech: Anlægsstruktør-, bygningsstruktør- og brolægger-uddannelsen
- SOSU H København: Social- og sundhedshjælperuddannelsen
- Herningsholm Erhvervsskole: Vvs-energiuddannelsen
- College 360: Karrosseriuddannelsen
- Gråsten Landbrugsskole: Landbrugsuddannelsen
- Syddansk Erhvervsskole: Frisøruddannelsen

På hver caseskole er der gennemført interviews med elever på GF2 over og under 18 år, ligesom der også er gennemført interviews med lærere på GF2. Derudover er der gennemført interviews med vejledere på uddannelsen. Der har typisk været tale om både studievejledere og SPS-vejledere. Endelig er der gennemført interviews med en uddannelsesleder på hver skole.

Boks 1.2 Gennemførte interviews med caseskoler

- 6 gruppeinterviews med elever på GF2 under 18 år
- 6 gruppeinterviews med elever på GF2 over 18 år
- 6 gruppeinterviews med lærere på GF2
- 6 gruppeinterviews med vejledere på uddannelsen
- 6 individuelle interviews med uddannelsesleder.

1.2.4 Survey blandt grundforløbselever

Til at understøtte de kvalitative perspektiver på årsager til frafald inddrages en elev-survey, der er gennemført blandt elever på grundforløbet i 2018/2019 i forbindelse med evalueringen af erhvervsuddannelsesreformen. Analysen af survey-dataene har haft til formål at belyse, om elever, der falder fra, har andre erfaringer med og oplevelser af uddannelsen end elever, der gennemfører, som kan være af betydning for deres frafald.

Surveyen afdækker elevernes uddannelsesmotivationer og jobperspektiver, deres generelle trivsel og tilhørsforhold til skolen samt oplysninger om elevernes oplevelse af undervisningens faglige niveau, form og indhold samt elevernes egne oplevelser af deres eget faglige niveau.

1.2.5 Kvalitative interviews med jobcenterrepræsentanter

En af de elevgrupper, som rapporten interesserer sig for, er elever med uddannelsespålæg. Der er derfor gennemført interviews med repræsentanter for jobcentrene i landets fire største byer; København, Aarhus, Odense og Aalborg. I det ene interview har informanten været en repræsentant for Ungdommens Uddannelsesvejledning, der optræder som udførende led i forhold til de unge med uddannelsespålæg. Formålet med disse interviews har været at få perspektiver på, hvordan det går med de unge med uddannelsespålæg, der starter på en erhvervsuddannelse, med hensyn til frafald samt at afdække hhv. jobcenterets og erhvervsskolernes rolle i relation til fastholdelse af eleverne i uddannelse.

Boks 1.3 Gennemførte interviews med jobcenterrepræsentanter

- 3 interviews med repræsentanter fra jobcentre
- 1 interview med repræsentant fra Ungdommens Uddannelsesvejledning

1.3 Læsevejledning til rapporten



Rapporten er inddelt i fem hovedkapitler:

Kapitel 2 kortlægger frafaldsmønstre på erhvervsuddannelserne. Kapitlet af-dækker forskelle i frafald på tværs af erhvervsuddannelser såvel som forskelle i frafaldet inden for samme uddannelse, men på tværs af uddannelsessteder, der udbyder uddannelsen. Endelig kortlægger kapitlet også frafald og frafaldsmønstre for forskellige elevgrupper.

Kapitel 3 beskriver, hvilke årsager der kan være til frafald fra en erhvervsud-dannelse set fra elever, lærere, vejledere, ledere og jobcenterrepræsentanters perspektiv. Kapitlet kommer omkring frafald i relation til uddannelsesvalg og fremtidigt arbejdsliv, sociale og personlige problemer, faglige krav, faglig trivsel og skolegang, social trivsel og tilhørsforhold samt manglende læreplads.

Kapitel 4 sætter fokus på institutionelle forhold og elevgruppens betydning for frafald. Kapitlet dykker ned i, i hvor høj grad forskelle i frafald mellem ud-dannelsessteder, der udbyder samme uddannelse, skyldes karakteristika ved elevgruppen eller karakteristika ved selve uddannelsesstedet, samt hvilke ka-rakteristika der kan have betydning for frafald.

Kapitel 5 udfolder hvilke tiltag til fastholdelse, som de seks caseskoler med lavt frafald arbejder med. Kapitlet beskriver, hvordan skolerne organiserer de-res fastholdelsesarbejde. Dernæst dykker kapitlet ned i, hvilke tiltag skolerne arbejder med i relation til fastholdelse i forbindelse med opstart på uddannel-sen, individuel faglig og social støtte, skole- og undervisningsmiljø samt i for-bindelse med oplæring og overgang til hovedforløb.

I **kapitel 6** gives der en karakteristik af forskellige elevtyper og deres forløb gennem en erhvervsuddannelse med fokus på, hvilke årsager og tidspunkter for frafald, der er typiske for de forskellige elevtyper, og dermed hvilke tiltag til fastholdelse der kan være særligt relevante for forskellige elevtyper.

2 Kortlægning af frafaldsmønstre på erhvervsuddannelserne

Dette kapitel kortlægger frafaldsmønstre på erhvervsuddannelserne. I kapitlet er der særligt fokus på at afdække forskelle og ligheder inden for og mellem de enkelte hovedområder, uddannelser og elevgrupper.

Først beskrives det, hvordan frafaldet ser ud på de enkelte erhvervsuddannelser, og hvilke forskelle der er i frafaldet erhvervsuddannelserne imellem, både inden for og på tværs af hovedområder. Dernæst sætter kapitlet fokus på, hvor stor variation der er i frafaldet inden for samme uddannelse, men imellem de forskellige uddannelsessteder, der udbyder uddannelsen. Til sidst afdækkes det, hvad der karakteriserer frafald og frafaldstidspunkt for forskellige elevgrupper. Det drejer sig om yngre og ældre elever, eux-elever samt elever med uddannelsespålæg.

Boks 2.1 Kapitlets hovedkonklusioner

Kapitlet viser, at frafaldet på GF2 og i overgangen til hovedforløbet på tværs af uddannelser ligger på 36 % for elever, der er startet på grundforløbet i perioden 2016-2019. Men kapitlet viser samtidig, at dette gennemsnit dækker over **væsentlige forskelle i frafald uddannelserne imellem både inden for og på tværs af hovedområderne**. Frafaldet på de enkelte uddannelser spænder fra, at det på nogle uddannelser er mindre end hver tiende elev, der falder fra på GF2 og i overgangen til hovedforløbet, til at det på andre uddannelser er tre ud af fire elever, der falder fra.

Kapitlet viser også, at der er **forskelle i frafaldet på tværs af uddannelsessteder, som udbyder samme uddannelse**. På nogle uddannelser er forskellene i frafald uddannelsessteder imellem i en mindre størrelsesorden, mens der på andre uddannelser er tale om betydelige forskelle i frafaldet uddannelsesstederne imellem.

Frafaldet er størst blandt elevgruppen mellem 18-25 år efterfulgt af elever over 25 år, mens det er mindst blandt elever under 18 år. Men der er væsentlig forskel på frafaldet for både de yngste og de ældste elever, når man sammenligner på tværs af hovedområder.

Elever med uddannelsespålæg falder markant oftere fra end elever, der ikke har haft uddannelsespålæg, idet frafaldet er dobbelt så stort for disse elever som for den øvrige elevgruppe.

Generelt er **frafaldet lavere for eux-elever end for eud-elever**, men der er forskelle hovedområderne imellem.

Boks 2.2 Data og metode

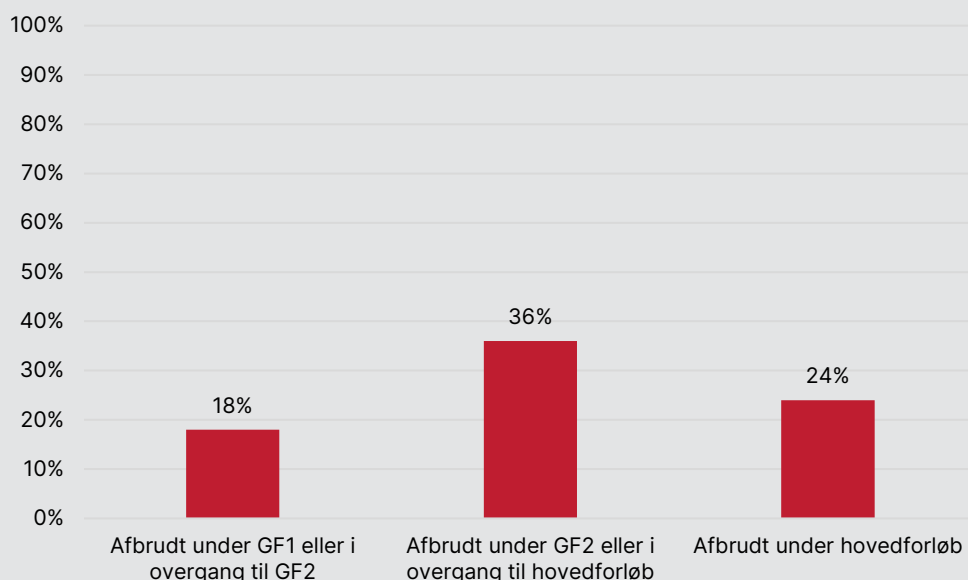
- **Data:** Registerdata fra Danmarks Statistik for elever, der er påbegyndt grundforløbet på en erhvervsuddannelse i perioden 2016-2019. Elevernes uddannelsesforløb har kunnet følges frem til og med 2021. Det betyder, at for hvert uddannelsesforløb har eleverne kunnet følges mindst 1 år frem.
- **Frafaldsdefinition:** Frafald forstås her som frafald på GF2 og i overgangen til hovedforløbet, medmindre andet er angivet. Frafald i overgangen er opgjort ud fra, om elever, der har færdiggjort grundforløbet, er startet på hovedforløbet 1 år efter. I undersøgelsen anvendes en bred definition af frafald. Der skelnes ikke mellem frafald fra uddannelsessystemet og omvalg. Elever, der vælger at påbegynde en ny uddannelse efter et frafald, indgår derfor i gruppen af frafaldne.

2.1 Forskelle i frafald på tværs af erhvervsuddannelserne

I dette afsnit beskrives frafaldet på GF2 og i overgangen til hovedforløbet for de enkelte uddannelser for de elever, der er startet på grundforløbet i perioden 2016-2019. Først beskrives det samlede frafald på erhvervsuddannelserne, sådan at frafaldet på de enkelte uddannelser og inden for de enkelte hovedområder kan sættes i relation til dette. Dernæst beskrives forskellene i frafald på tværs af uddannelser inden for samme hovedområde.

Frafaldet på GF2 og i overgangen til hovedforløbet ligger på tværs af uddannelser på 36 % for de elever, der er startet på deres erhvervsuddannelse i perioden 2016-2019. Det viser Figur 2.1. Til sammenligning ligger frafaldet på GF1 og i overgangen til GF2 på 18 %, mens det på hovedforløbet ligger på 24 %. I det følgende sætter vi fokus på frafaldet på GF2 og i overgangen til hovedforløbet.

Figur 2.1 Andel elever, som falder fra på GF1, GF2 og hovedforløbet



Anm.: Elever, som er påbegyndt grundforløb mellem 2016-2019. Procent.

Antal elever på GF1: 51.079. Antal elever på GF2: 190.893. Antal elever på hovedforløb: 139.242.

Kilde: Registerdata fra Danmarks Statistik.

2.1.1 Forskelle i frafald inden for de enkelte hovedområder

I det følgende beskrives frafaldet på uddannelser inden for de forskellige hovedområder, og hovedområdernes frafaldsmønstre karakteriseres i sammenligning med hinanden.

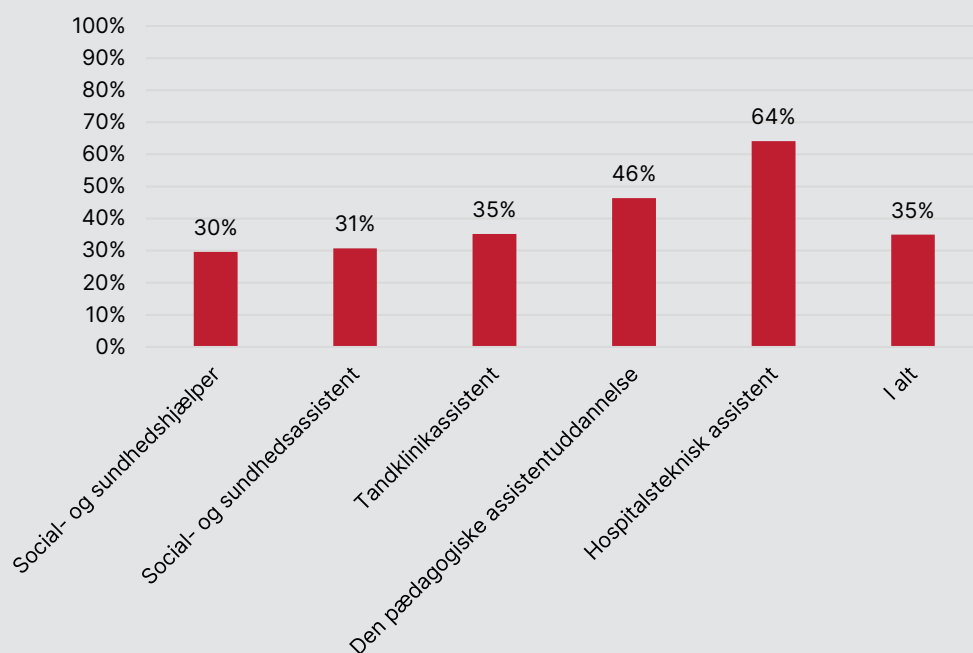
2.1.1.1 Frafald på uddannelser inden for omsorg, sundhed og pædagogik

Frafaldet på uddannelserne inden for hovedområdet omsorg, sundhed og pædagogik er på niveau med eller højere end det gennemsnitlige frafald på erhvervsuddannelserne generelt. Det viser Figur 2.2. Karakteristisk for dette hovedområde er det, at frafaldet på de uddannelser, der har det laveste frafald, ligger højere end på de uddannelser, der har det laveste frafald inden for de øvrige hovedområder. Inden for uddannelserne under omsorg, sundhed og pædagogik ligger frafaldet omkring 30 % på de uddannelser, hvor det er lavest. På de øvrige hovedområder ligger det laveste frafald på mellem 6-15 %.

Inden for dette hovedområde spænder forskellene i frafald på GF2 og i overgangen til hovedforløbet på tværs af uddannelser fra, at knap hver tredje elev falder fra på SOSU-uddannelserne og tandklinikassistentuddannelsen, til at knap to ud af tre elever falder fra på uddannelsen til hospitalsteknisk assistent.

Figur 2.2 Frafald på GF2 og i overgangen til hovedforløbet

Hovedområde: Omsorg, sundhed og pædagogik



Anm.: Elever, som er påbegyndt grundforløb mellem 2016-2019. Procent.

Antal elever (2016-2019): Social- og sundhedshjælper: 6.063; Social- og sundhedsassistent: 13.270; Tandklinikassistent: 2.730; Den pædagogiske assistentuddannelse: 6.371; Hospitalsteknisk assistent: 454.

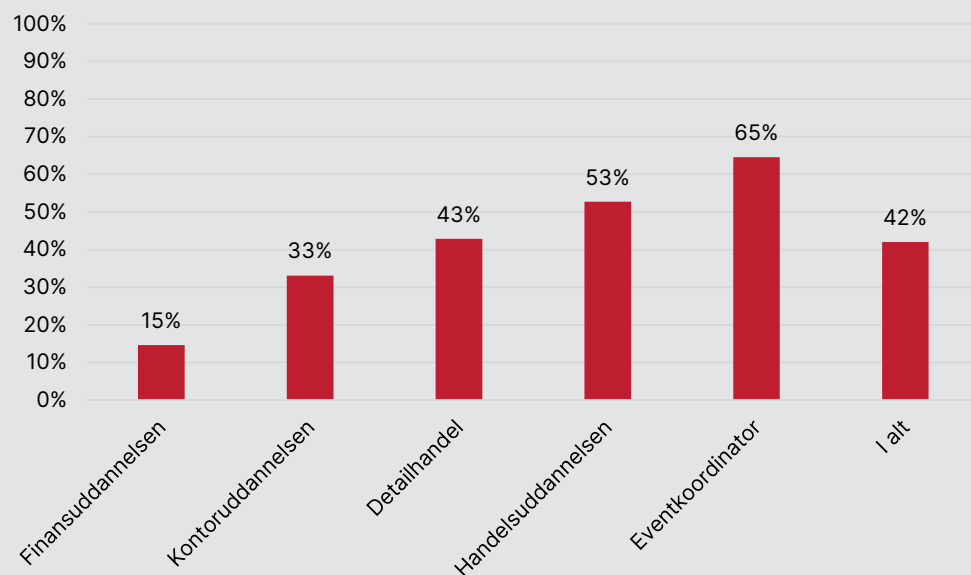
Kilde: Registerdata fra Danmarks Statistik.

2.1.1.2 Frafald på uddannelser inden for kontor, handel og forretningsservice

Frafaldet på uddannelserne inden for hovedområdet kontor, handel og forretningsservice ligger både over, under og på niveau med det gennemsnitlige frafald på erhvervsuddannelserne. Inden for dette hovedområde spænder forskellene i frafald på tværs af uddannelser fra, at 15 % af eleverne falder fra på finansuddannelsen, til at to ud af tre elever falder fra på eventkoordinatoruddannelsen. Det viser Figur 2.3. På de resterende tre uddannelser, der er inkluderet her, falder mellem hver anden og hver tredje elev fra.

Figur 2.3 Frafald på GF2 og i overgangen til hovedforløbet

Hovedområde: Kontor, handel og forretningsservice



Anm.: Elever, som er påbegyndt grundforløb mellem 2016-2019. Procent.

Antal elever (2016-2019): Finansuddannelsen: 329; Kontoruddannelsen: 19.429; Detailhandel: 19.682; Handelsuddannelsen: 12.356; Eventkoordinator: 1.046.

Kilde: Registerdata fra Danmarks Statistik.

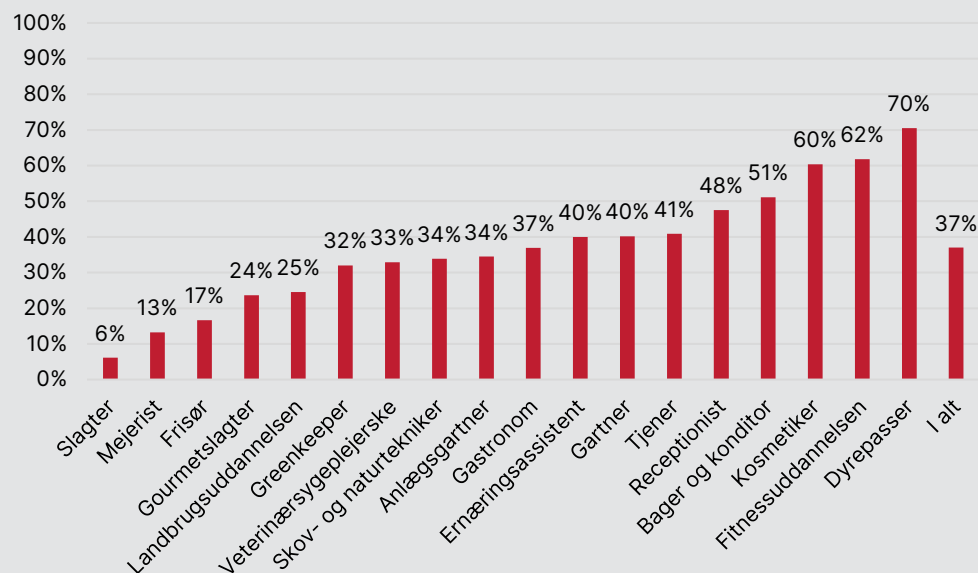
2.1.1.3 Frafald på uddannelser inden for fødevarer, jordbrug og oplevelser

Frafaldet på uddannelserne inden for hovedområdet fødevarer, jordbrug og oplevelser ligger både over, under og på niveau med det gennemsnitlige frafald på erhvervsuddannelserne generelt. Karakteristisk for dette hovedområde i sammenligning med de øvrige hovedområder er det, at der både findes uddannelser med meget lavt og meget højt frafald inden for hovedområdet.

Inden for hovedområdet spænder forskellene i frafald på GF2 og i overgangen til hovedforløbet fra, at kun mindre end hver tiende elev på uddannelsen falder fra på slagteruddannelsen, til at mere end to ud af tre elever falder fra på dyrepasseruddannelsen. Det viser Figur 2.4. På hovedparten af uddannelserne inden for dette hovedområde falder mellem hver fjerde og halvdelen af eleverne fra.

Figur 2.4 Frafald på GF2 og i overgangen til hovedforløbet

Hovedområde: Fødevarer, jordbrug og oplevelser



Anm.: Elever, som er påbegyndt grundforløb mellem 2016-2019. Procent.

Antal elever (2016-2019): Slagter: 162; Mejerist: 394; Frisør: 1.785; Gourmetslagter: 1.131; Landbrugsuddannelsen: 4.650; Greenkeeper: 100; Veterinærsygeplejerske: 633; Skov- og naturtekniker: 546; Anlægsgartner: 1.621; Gastronom: 6.553; Ernæringsassistent: 2.335; Gartner: 975; Tjener: 1.170; Receptionist: 732; Bager og konditor: 2.024; Kosmetiker: 873; Fitnessuddannelsen: 440; Dyrepasser: 1.578.

Kilde: Registerdata fra Danmarks Statistik.

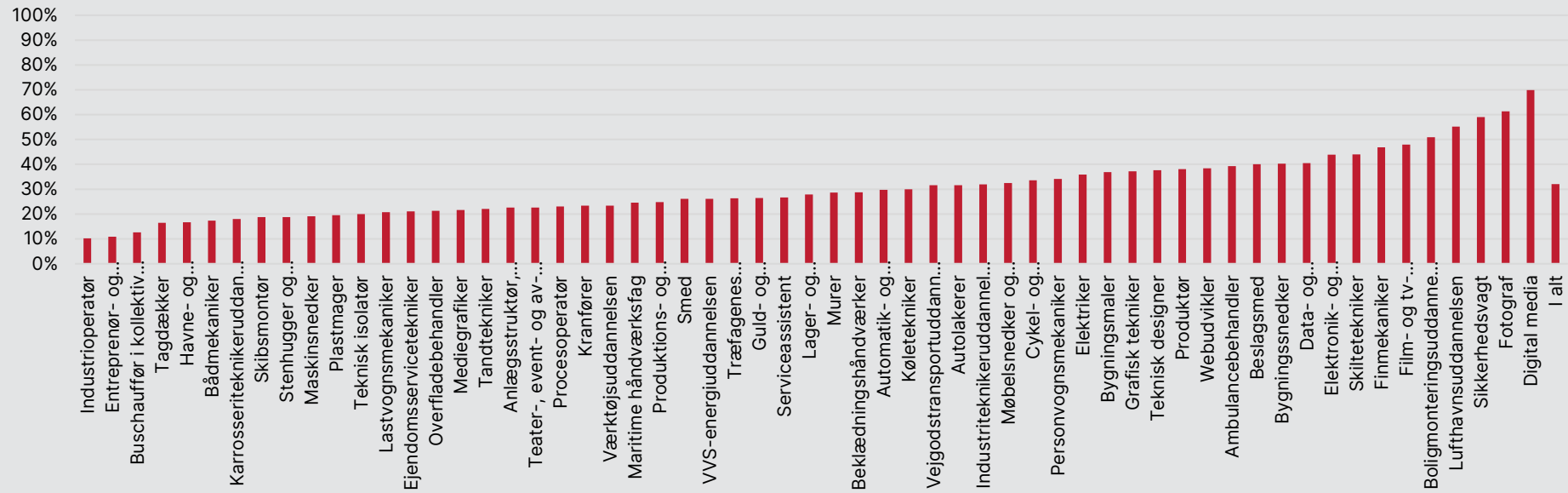
2.1.1.4 Frafald på uddannelser inden for teknologi, byggeri og transport

Frafaldet på uddannelserne inden for hovedområdet teknologi, byggeri og transport ligger både over, under og på niveau med det gennemsnitlige frafald på erhvervsuddannelserne generelt. Karakteristisk for dette hovedområde i sammenligning med de øvrige hovedområder er det, at der både findes uddannelser med meget lavt og meget højt frafald inden for hovedområdet.

Inden for hovedområdet spænder forskellene i frafald fra, at kun hver tiende elev falder fra på industrioperatør, til at mere end to ud af tre elever falder fra på digital media-uddannelsen. Det viser Figur 2.5. (Se de eksakte procenttal for de enkelte uddannelser i bilag 2). På hovedparten af uddannelserne inden for dette hovedområde falder mellem hver fjerde og halvdelen af eleverne fra. Karakteristisk for dette hovedområde er det dog også, at en væsentlig del af uddannelserne har et frafald under 25 %.

Figur 2.5 Frafald på GF2 og i overgangen til hovedforløbet

Hovedområde: Teknologi, byggeri og transport



Anm.: Elever, som er påbegyndt grundforløb mellem 2016-2019. Procent.

Kilde: Registerdata fra Danmarks Statistik.

2.2 Forskelle i frafald på tværs af uddannelsessteder

I dette afsnit ses der nærmere på, hvilke forskelle der er i frafald inden for de enkelte uddannelser på tværs af uddannelsessteder, der udbyder uddannelsen. Formålet er at belyse, hvor små eller store forskelle i frafald på tværs af uddannelsessteder, som uddannelsernes gennemsnitlige frafald dækker over. Dette kan give anledning til nærmere analyser af, hvad disse forskelle kan skyldes. Kapitel 4 dykker ned i en række uddannelser, hvor variationen i frafald på tværs af uddannelser er særlig stor med henblik på at afdække, hvilke institutionelle faktorer der kan være med til at forklare disse forskelle.

I analyserne i dette afsnit sammenlignes frafaldet for hhv. den fjerdedel af uddannelsessteder, hvor frafaldet inden for uddannelsen er lavest, med den fjerdedel af uddannelsessteder, hvor frafaldet inden for uddannelsen er højest. Dette giver et billede af variationen i frafald mellem de uddannelsessteder, hvor frafaldet er højest og lavest.

Der er ikke noget mønster at spore i forhold til, at forskellene i frafald på tværs af uddannelsessteder er størst, hvor frafaldet på uddannelsen generelt er størst. Der optræder både betydelige forskelle i frafaldet mellem uddannelsessteder, hvor det gennemsnitlige frafald på uddannelsen er højt, og hvor det gennemsnitlige frafald på uddannelsen er lavere.

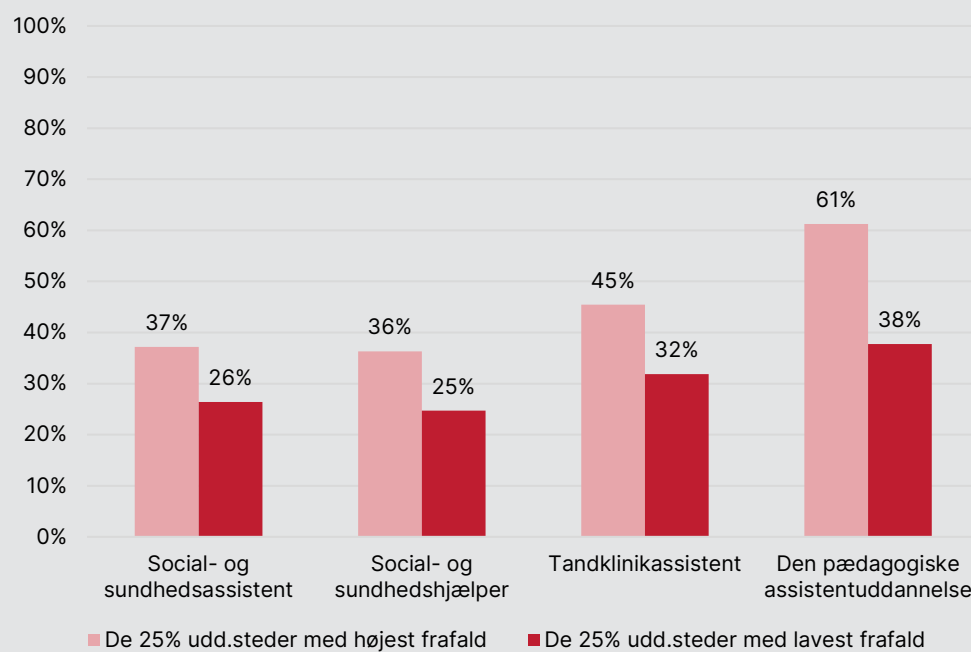
2.2.1 Frafald på tværs af uddannelsessteder inden for omsorg, sundhed og pædagogik

Inden for hovedområdet omsorg, sundhed og pædagogik er forskellene i frafald på tværs af uddannelsessteder inden for samme uddannelse mindst på SOSU-uddannelserne. På både SOSU-assistentuddannelsen og SOSU-hjælperuddannelsen er forskellen på frafaldet mellem den fjerdedel af uddannelsesstederne, hvor frafaldet er hhv. lavest og højest på 11 procentpoint. I den anden ende af skalaen er variationen i frafald på tværs af uddannelsessteder væsentligt større på den pædagogiske assistentuddannelse, hvor der er en forskel i frafaldet på tværs af uddannelsessteder på 23 procentpoint.

Sammenligner man forskellene i frafald på tværs af uddannelsessteder med forskellene på de andre hovedområder, så er uddannelserne inden for omsorg, sundhed og pædagogik karakteriseret ved, at der for de uddannelser, hvor forskellen i frafald er størst uddannelsesstederne imellem, stadig er tale om væsentligt mindre og dermed mere begrænsede forskelle end inden for de andre hovedområder.

Figur 2.6 Frafald for de 25 % af uddannelsesstederne med hhv. højest og lavest frafald

Hovedområde: Omsorg, sundhed og pædagogik



Anm.: Uddannelser med mindst to uddannelsessteder.

Anm.: Elever, som er påbegyndt grundforløb mellem 2016-2019. Frafall på GF2 og i overgangen til hovedforløb.

Antal elever (2016-2019): Social- og sundhedsassistent: 13.270; Social- og sundhedshjælper: 6.063; Tandklinikassistent: 2.730; Den pædagogiske assistentuddannelse: 6.371.

Kilde: Registerdata fra Danmarks Statistik.

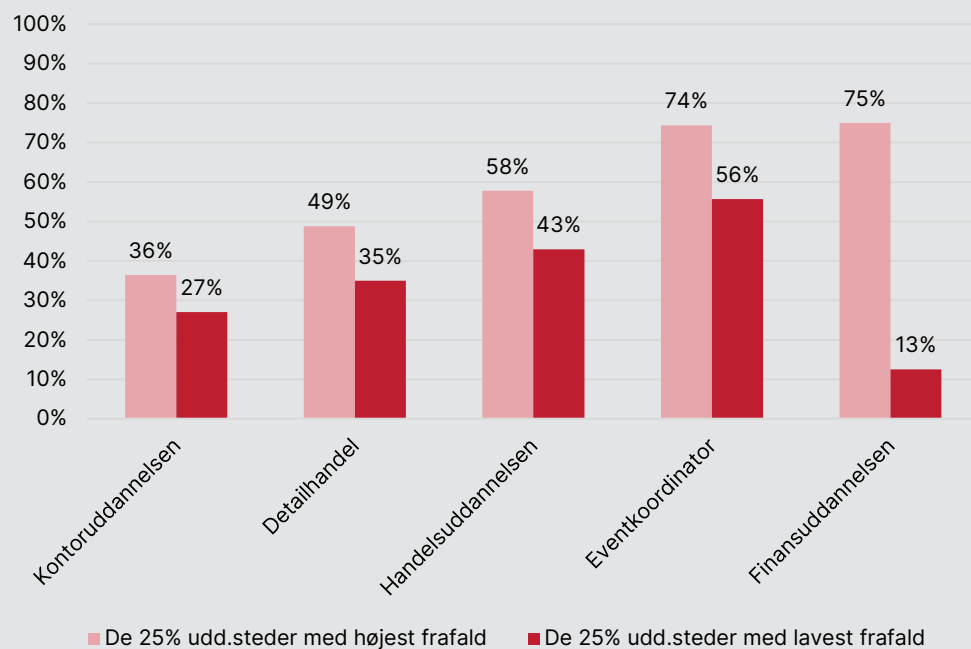
2.2.2 Frafald på tværs af uddannelsessteder inden for kontor, handel og forretningservice

Inden for hovedområdet kontor, handel og forretningservice ligger forskellen i frafald på den fjerdedel af uddannelsesstederne, der har hhv. det laveste og det højeste frafald, for de fem ud af de seks inkluderede uddannelser på mellem 9-18 procentpoint. Mindst er forskellen uddannelsesstederne imellem på kontoruddannelsen. I den anden ende af skalaen stikker finansuddannelsen ud, idet forskellene på frafald uddannelsesstederne imellem her er markant større end på de øvrige uddannelser. Forskellen på den fjerdedel af uddannelsesstederne, hvor frafaldet er lavest på finansuddannelsen, og den fjerdedel af uddannelsesstederne, hvor frafaldet er højest, er på 62 procentpoint.

Sammenligner man forskellene i frafald på tværs af uddannelsessteder inden for dette hovedområde med forskellene på de andre hovedområder, er der for de fleste uddannelser på dette hovedområde tale om forholdsvis begrænsede forskelle. Samtidig skiller dette hovedområde sig dog også ud ved, at der her er en uddannelse, nemlig finansuddannelsen, hvor forskellen i frafald på tværs af uddannelsessteder er meget markant. Faktisk er finansuddannelsen den uddannelse på tværs af hovedområder, hvor der findes den største forskel i frafald mellem uddannelsens forskellige uddannelsessteder.

Figur 2.7 Frafald for de 25 % af uddannelsesstederne med hhv. højest og lavest frafald

Hovedområde: Kontor, handel og forretningsservice



Anm.: Uddannelser med mindst to uddannelsessteder.

Anm.: Elever, som er påbegyndt grundforløb mellem 2016-2019. Frafald på GF2 og i overgangen til hovedforløb.

Antal elever (2016-2019): Kontoruddannelsen: 19.429; Detailhandel: 19.682; Handelsuddannelsen: 12.356; Eventkoordinator: 1.046; Finansuddannelsen: 329.

Kilde: Registerdata fra Danmarks Statistik.

2.2.3 Frafald på tværs af uddannelsessteder inden for fødevarer, jordbrug og oplevelser

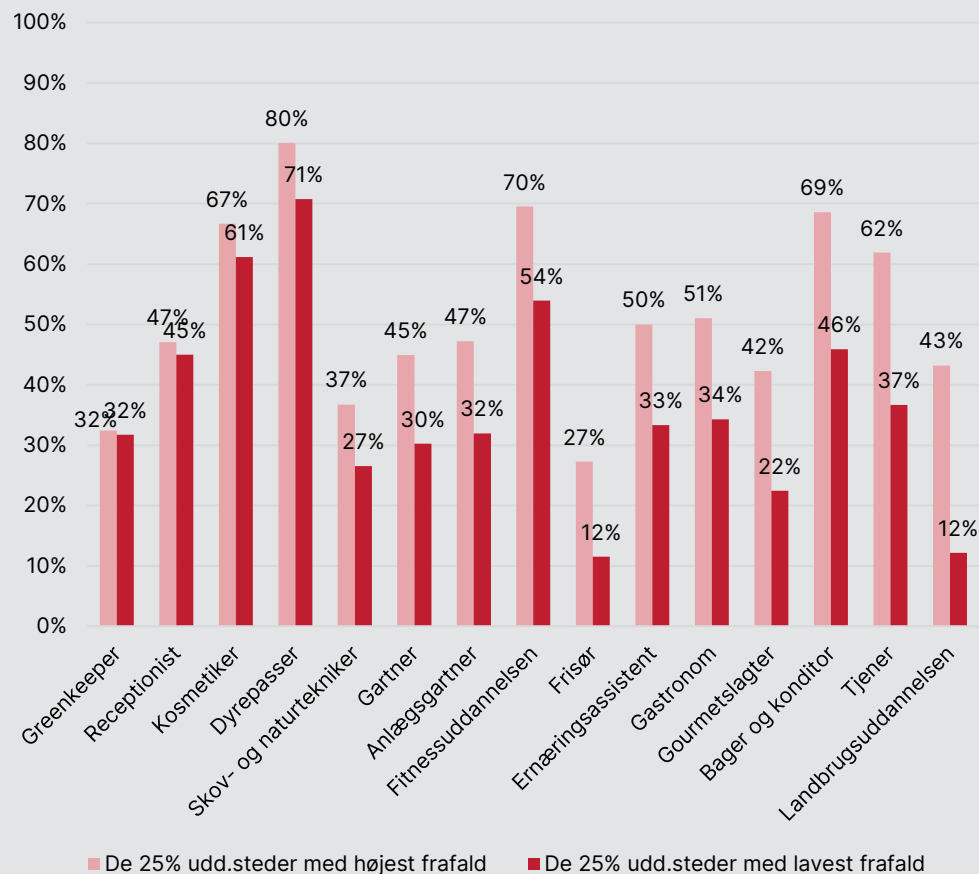
Inden for hovedområdet fødevarer, jordbrug og oplevelser finder man både uddannelser, hvor forskellen i frafald på tværs af uddannelsessteder er meget lille, men også uddannelser hvor forskellen er betydeligt større. Det viser Figur 2.8. På en række af uddannelserne er der meget begrænset forskel på frafaldet på tværs af uddannelsessteder, når man sammenligner frafaldet på den fjerdedel af uddannelsesstederne, der har hhv. det højeste og det laveste frafald. Det gælder særligt for fire uddannelser, hvor forskellen er på mindre end 10 procentpoint. Det drejer sig om greenkeeperuddannelsen (under ét procentpoint), receptionistuddannelsen (to procentpoint), kosmetikeruddannelsen (seks procentpoint) og dyrepasseruddannelsen (ni procentpoint).

I den anden ende af skalaen ligger forskellen i frafald på tværs af uddannelsessteder for en række uddannelser væsentligt højere, nemlig på 20 procentpoint eller derover. Det gælder på uddannelserne gourmetslagter (20 procentpoint), bager og konditor (23 procentpoint), tjener (25 procentpoint) og landbrugsuddannelsen (31 procentpoint). For hovedparten af uddannelserne ligger forskellen på frafald på tværs af uddannelsessteder dog mellem 10-20 procentpoint. Det gælder for otte ud af 15 inkluderede uddannelser.

Sammenligner man forskellene i frafald på tværs af uddannelsessteder inden for dette hovedområde med forskellene på de andre hovedområder, er det karakteristisk for fødevarer, jordbrug og oplevelser, at man her finder de uddannelser, hvor forskellen i frafald på tværs af uddannelsessteder er mindst, efterfulgt af hovedområdet teknologi, byggeri og transport. Mens kun enkelte uddannelser på dette hovedområde har en forskel i frafald på over 20 procentpoint.

Figur 2.8 Frafald for de 25 % af uddannelsesstederne med hhv. højest og lavest frafald

Hovedområde: Fødevarer, jordbrug og oplevelser



Anm.: Uddannelser med mindst to uddannelsessteder.

Anm.: Elever, som er påbegyndt grundforløb mellem 2016-2019. Frafald på GF2 og i overgangen til hovedforløb.

Antal elever (2016-2019): Greenkeeper: 100; Receptionist: 732; Kosmetiker: 873; Dyrepasser: 1.578; Skov- og naturtekniker: 546; Gartner: 975; Anlægsgartner: 1.621; Fitnessuddannelsen: 440; Frisør: 1.785; Ernæringsassistent: 2.335; Gastronom: 6.553; Gourmetslagter: 1.131; Bager og konditor: 2.024; Tjener: 1.170; Landbrugsuddannelsen: 4.650.

Kilde: Registerdata fra Danmarks Statistik.

2.2.4 Frafald på tværs af uddannelsessteder inden for teknologi, byggeri og transport

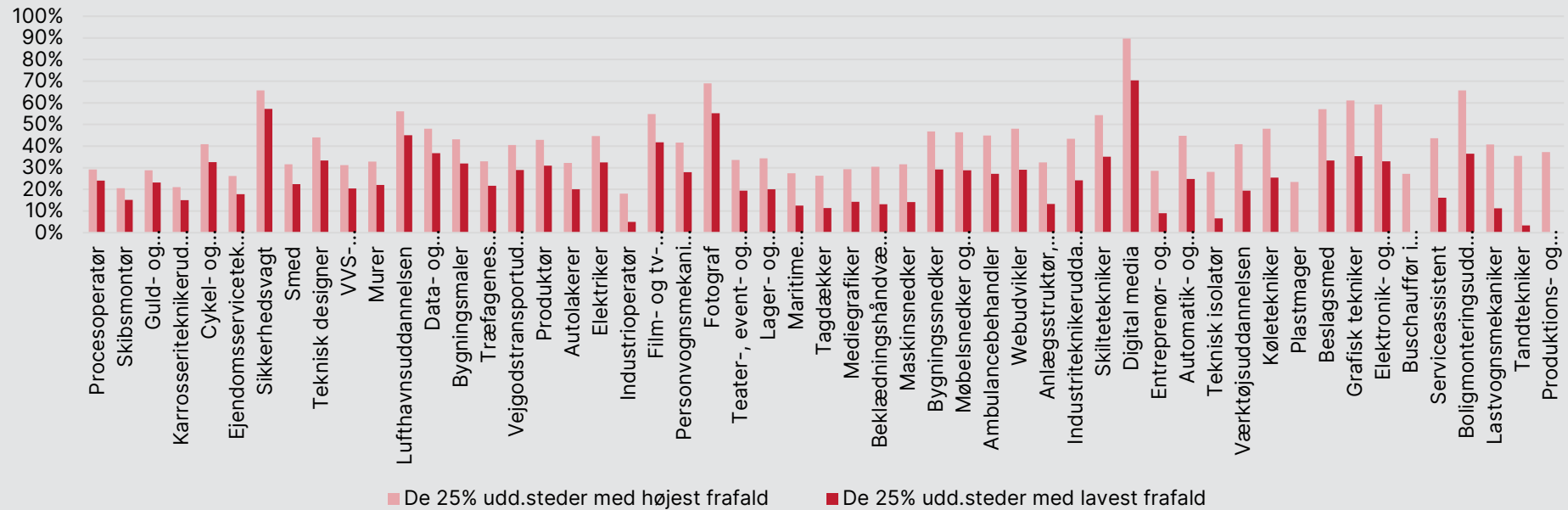
Inden for hovedområdet teknologi, byggeri og transport finder man både uddannelser, hvor forskellen i frafald på tværs af uddannelsessteder er meget lille, men også uddannelser hvor forskellen er betydeligt større. Det viser Figur 2.9 (Se de konkrete procenttal for de enkelte uddannelser i bilag 3). På en række af uddannelserne er der begrænset forskel på frafaldet på tværs af uddannelsessteder, når man sammenligner frafaldet på den fjerdedel af uddannelsesstederne, der har hhv. det højeste og det laveste frafald. Det gælder særligt for en række uddannelser, hvor forskellen på tværs af uddannelsessteder ligger på under 10 procentpoint. Det drejer sig om uddannelserne procesmontør (fire procentpoint), skibsmontør (seks procentpoint), guld- og sølvsmedeuddannelsen (seks procentpoint), karrusseritekniker (seks procentpoint), cykel- og motorcykelmekanikeruddannelsen (otte procentpoint), ejendomsservicetekniker (otte procentpoint) og sikkerhedsvagt (ni procentpoint).

I den anden ende af skalaen optræder en række uddannelser, hvor forskellen i frafald på tværs af uddannelsessteder er noget større. For 13 af uddannelsernes vedkommende ligger forskellen på over 20 procentpoint, hvoraf forskellen for ni af uddannelserne er over 25 procentpoint. Det gælder uddannelserne grafisk tekniker (26 procentpoint), elektronik- og svagstrømsuddannelsen (26 procentpoint), buschauffør i kollektiv trafik (27 procentpoint), serviceassistent (27 procentpoint), boligmonteringsuddannelsen (29 procentpoint), lastvognsmekaniker (30 procentpoint), tandtekniker (32 procentpoint) og produktions- og montageuddannelsen (37 procentpoint). For hovedparten af uddannelserne ligger forskellen på frafald på tværs af uddannelsessteder dog mellem 10-20 procentpoint. Det gælder for 33 ud af de 53 inkluderede uddannelser.

Sammenligner man forskellene i frafald på tværs af uddannelsessteder inden for dette hovedområde med forskellene på de andre hovedområder, skiller teknologi, byggeri og transport sig ud ved, at der findes en række uddannelser, hvor nogle uddannelsessteder stort set intet frafald har, mens der på andre uddannelsessteder er et frafald af en væsentlig størrelse. Det gælder særligt uddannelserne plastmager, busschauffør i kollektiv trafik, tandtekniker og produktions- og montageuddannelsen, som alle er blandt de uddannelser, hvor forskellene i frafald samtidig også er størst inden for hovedområdet.

Figur 2.9 Frafald for de 25 % af uddannelsesstederne med hhv. højest og lavest frafald

Hovedområde: Teknologi, byggeri og transport



Anm.: Uddannelser med mindst to uddannelsessteder.

Anm.: Elever, som er påbegyndt grundforløb mellem 2016-2019. Frafall på GF2 og i overgangen til hovedforløb.

Kilde: Registerdata fra Danmarks Statistik.

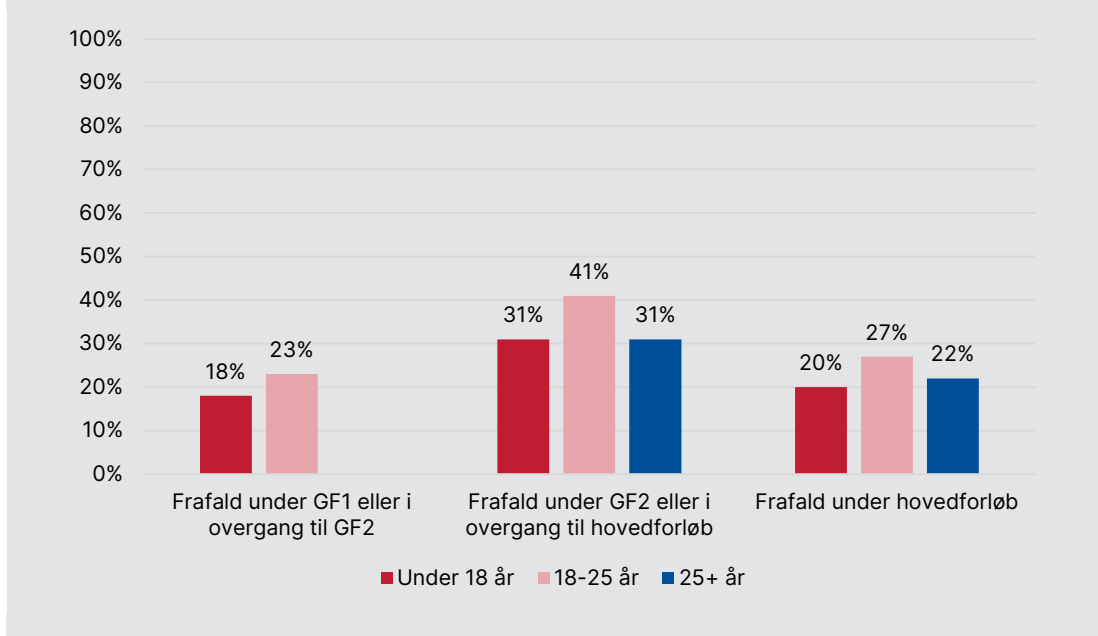
2.3 Frafald og frafaldsmønstre for forskellige elevgrupper

I dette afsnit beskrives frafaldet for forskellige elevgrupper inden for de fire hovedområder. Det drejer sig om ældre og yngre elever, eux-elever og elever med uddannelsespålæg.

2.3.1 Frafald for elever i forskellige aldersgrupper

I dette afsnit er elevernes frafald opgjort inden for tre forskellige aldersgrupper. Det drejer sig om elever under 18 år, elever mellem 18-25 år og elever over 25 år. Ser man på tværs af aldersgrupper, er frafaldet størst blandt elevgruppen mellem 18-25 år. Det viser Figur 2.10. Det gælder både på GF1, på GF2 og på hovedforløbet. Næststørst er frafaldet for elever over 25 år, mens det er mindst blandt de yngste elever under 18 år. For alle tre aldersgrupper gælder det, at frafaldet er størst på GF2. På GF1 falder 23 % af de 18-25-årige fra, mens det gælder 18 % af eleverne under 18 år. Elever over 25 år starter direkte på GF2 og fremgår derfor ikke her. På GF2 falder 41 % af de 18-25 årige elever fra, mens det gælder for 31 % af både eleverne under 18 år og over 25 år. På hovedforløbet falder 27 % af de 18-25 årige fra, 22 % af eleverne over 25 år og 20 % af eleverne under 18 år.

Figur 2.10 Andelen af elever, som falder fra på GF1, GF2 og på hovedforløbet, fordelt på alder ved opstart



Anm.: Elever, som er påbegyndt grundforløb mellem 2016-2019.

Antal elever på GF1 under 18 år: 45.193. Antal elever på GF1 18-25 år: 5.595.

Antal elever på GF2 under 18 år: 39.703. Antal elever på GF2 18-25 år: 93.330. Antal elever på GF2 25+ år: 56.927.

Antal elever på hovedforløb under 18 år: 14.756. Antal elever på hovedforløb 18-25 år: 70.863. Antal elever på hovedforløb 25+ år: 52.804.

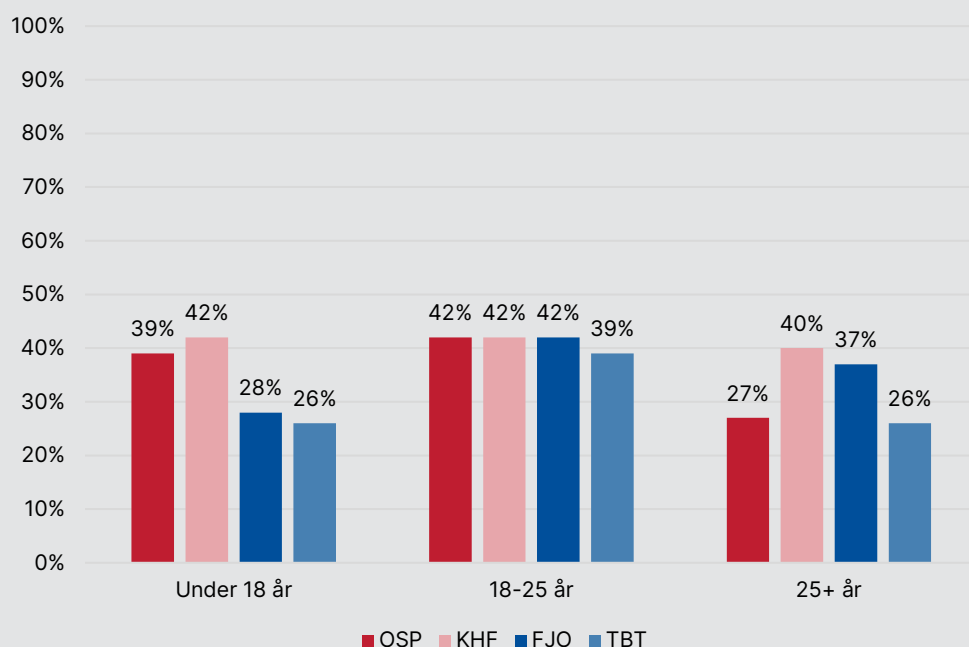
Kilde: Registerdata fra Danmarks Statistik.

2.3.1.1 Frafaldet for de yngste og ældste elever varierer på tværs af hovedområder

Frafaldet for elever i aldersgruppen 18-25 år ligger på niveau på tværs af hovedområder, mens der er væsentlige forskelle i frafaldet for hhv. elever under 18 år og over 25 år på tværs af hovedområder. Det viser Figur 2.11, hvor frafaldet på GF2 og i overgangen til hovedforløbet for forskellige aldersgrupper er opdelt på de fire hovedområder. Elever under 18 år falder markant mere fra inden for kontor, handel og forretningsservice samt omsorg, sundhed og pædagogik end inden for de to øvrige hovedområder. Inden for kontor, handel og forretningsservice falder 42 % af eleverne under 18 år fra, mens det for omsorg, sundhed og pædagogik gælder 39 %. Inden for fødevarer, jordbrug og oplevelser samt teknologi, byggeri og transport er frafaldet for de yngste elever nede på hhv. 28 % og 26 %.

Ser man på frafaldet for elever over 25 år, er frafaldet her betydeligt større inden for hovedområderne kontor, handel og forretningsservice samt fødevarer, jordbrug og oplevelser end inden for de to øvrige hovedområder. Inden for kontor, handel og forretningsservice falder 40 % af eleverne over 25 år fra, mens det inden for fødevarer, jordbrug og oplevelser gælder 37 %. Inden for omsorg, sundhed og pædagogik samt teknologi, byggeri og transport er frafaldet for elever over 25 år til gengæld nede på hhv. 27 % og 26 %.

Figur 2.11 Andelen af elever, som falder fra på GF2 og i overgang til hovedforløb, fordelt på alder ved opstart - opgjort på hovedområde



Anm.: Elever, som er påbegyndt grundforløb mellem 2016-2019. Fra-faldet dækker fra-fald på GF2 og i overgangen til hovedforløbet.

Antal elever OSP under 18 år: 3.692. Antal elever OSP 18-25 år: 11.755. Antal elever OSP 25+ år: 13.504.

Antal elever KHF under 18 år: 8.616. Antal elever KHF 18-25 år: 30.862. Antal elever KHF 25+ år: 13.719.

Antal elever FJO under 18 år: 6.750. Antal elever FJO 18-25 år: 13.700. Antal elever FJO 25+ år: 7.291.

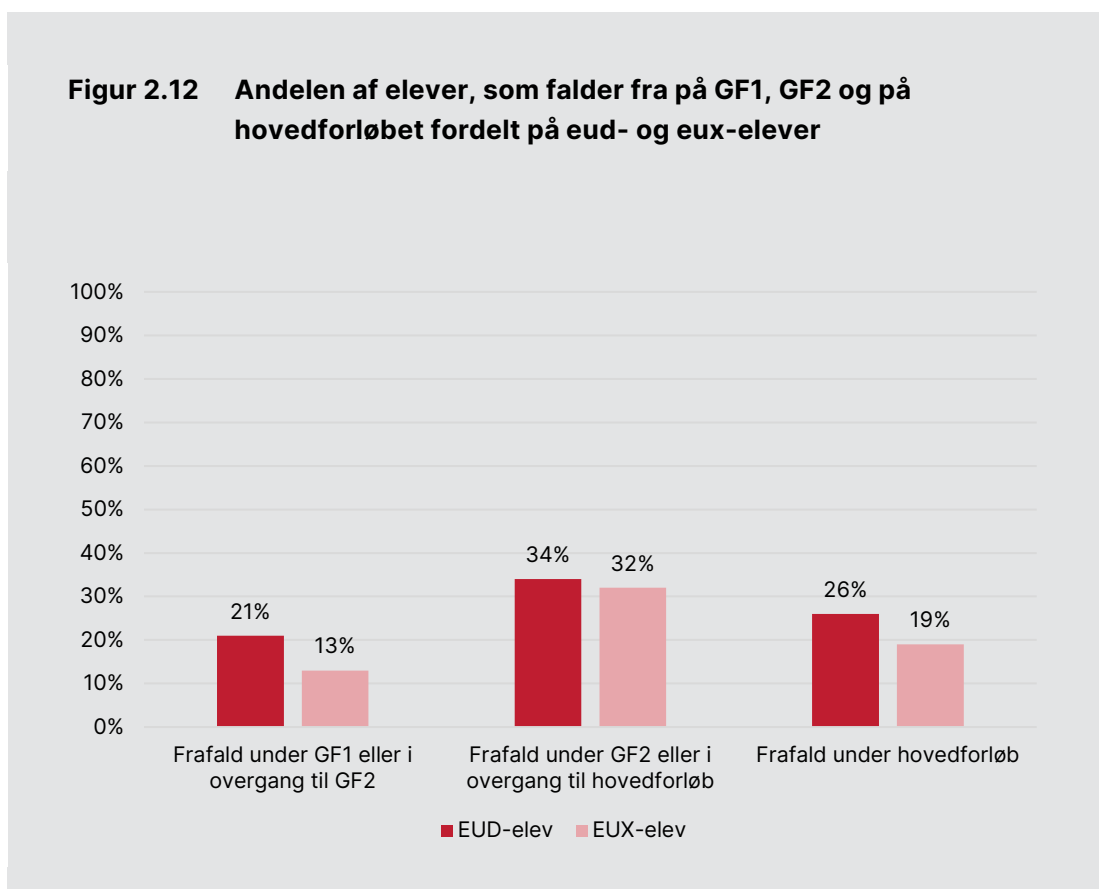
Antal elever TBT under 18 år: 20.645. Antal elever TBT 18-25 år: 37.013. Antal elever TBT 25+ år: 22.413.

Kilde: Registerdata fra Danmarks Statistik.

2.3.2 Frafald for eux-elever

Eux-elever falder mindre fra end eud-elever. Det viser Figur 2.12, der opgør frafaldet for elever på eux sammenlignet med eud-elever på de uddannelser, der udbyder eux. Særligt frafaldet under GF1 og i overgangen til GF2 samt under hovedforløbet er betydeligt lavere for eux-elever end for eud-elever. På GF1 og i overgangen til GF2 falder 12 % af eux-eleverne fra mod 21 % af eud-eleverne, mens det på hovedforløbet er 19 % af eux-eleverne, der falder fra mod 26 % af eud-eleverne. Forskellen i frafaldet mellem eux- og eud-elever er mindre på GF2 og i overgangen til hovedforløbet. Her falder 32 % af eux-eleverne fra mod 34 % af eud-eleverne.

Figur 2.12 Andelen af elever, som falder fra på GF1, GF2 og på hovedforløbet fordelt på eud- og eux-elever



Anm.: Elever, som er påbegyndt grundforløb mellem 2016-2019. Elever på merkantil eux (kontor, handel og forretnings-service) indgår ikke i tallene. Medtaget er kun eud-elever, der går på uddannelser, der udbyder eux.

Nogle elever skifter fra et eux-forløb til et eud-forløb, men fortsætter på samme uddannelse. Dette skift kan fx ske i overgangen fra grundforløbet til hovedforløbet. Elever, som laver dette skift, indgår her som en del af eux-gruppen.

Antal eux-elever på GF1: 9.819. Antal eud-elever på GF1: 29.164.

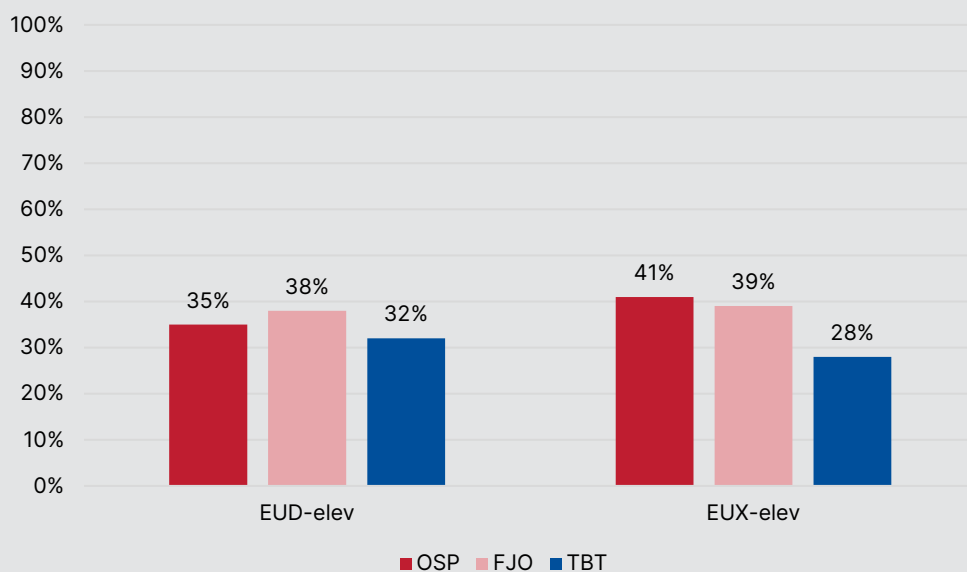
Antal eux-elever på GF2: 11.090. Antal eud-elever på GF2: 95.559.

Antal eux-elever på hovedforløb: 7.655. Antal eud-elever på hovedforløb: 70.711.

Kilde: Registerdata fra Danmarks Statistik.

Frafaldet for eux-elever varierer på tværs af hovedområder. Det viser Figur 2.13, hvor frafaldet på GF2 og i overgangen til hovedforløbet for eux- og eud-elever er opdelt på hovedområder. Fralfaldet for eux-elever er størst inden for omsorg, sundhed og pædagogik samt fødevarer, jordbrug og oplevelser. Her er frafaldet på hhv. 41 % og 39 % på GF2 og i overgangen til hovedforløb. Inden for teknologi, byggeri og transport er frafaldet derimod nede på 28 % for eux-eleverne. Sammenligner man eux-elevernes frafald med eud-elevernes frafald inden for samme hovedområde, viser det sig, at eux-eleverne har større frafald end eud-eleverne inden for omsorg, sundhed og pædagogik. Inden for fødevarer, jordbrug og oplevelser ligger eux-eleverne og eud-elevernes frafald på niveau. Mens eux-elevernes frafald inden for teknologi, byggeri og transport er lavere end eud-elevernes frafald.

Figur 2.13 Andelen af elever, som falder fra på GF2 og i overgang til hovedforløb, fordelt på eud- og eux-elever – opdelt på hovedområde



Anm.: Elever, som er påbegyndt grundforløb mellem 2016-2019. Fralfald på GF2 dækker frafald på GF2 og i overgangen til hovedforløbet. Elever på merkantil eux indgår ikke i tallene (kontor, handel og forretningsservice). Medtaget er kun eud-elever, der går på uddannelser, der udbyder eux.

Nogle elever skifter fra et eux-forløb til et eud-forløb, men fortsætter på samme uddannelse. Dette skift kan fx ske i overgangen fra grundforløbet til hovedforløbet. Elever, som laver dette skift, indgår her som en del af eux-gruppen.

Antal eux-elever OSP: 1.577. Antal eud-elever OSP: 20.876. Antal eux-elever FJO: 2.096. Antal eud-elever FJO: 22.456. Antal eux-elever TBT: 7.417. Antal eud-elever TBT: 52.227.

Kilde: Registerdata fra Danmarks Statistik.

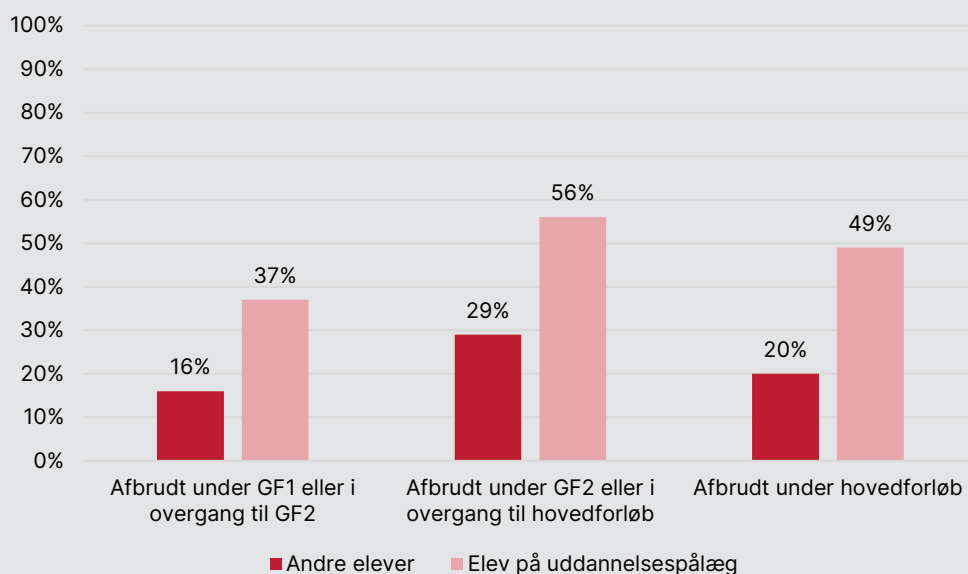
2.3.3 Frafald for elever med uddannelsespålæg

I dette afsnit beskrives frafaldet for elever, der har haft et uddannelsespålæg i sammenligning med den øvrige elevgruppe, der ikke har haft uddannelsespålæg². Tal fra Børne- og Undervisningsministeriet viser, at 3-6 % af de elever, der er startet på en erhvervsuddannelse i perioden 2015-2020, havde et uddannelsespålæg forinden.

Elever med uddannelsespålæg falder ligesom den øvrige elevgruppe oftest fra på GF2. Det viser Figur 2.14. Til gengæld falder elever med uddannelsespålæg markant mere fra end elever uden uddannelsespålæg. På GF1 falder 37 % af de elever, der har haft et uddannelsespålæg, fra mod 16 % af de øvrige elever. På GF2 falder 56 % af de elever, der har haft et uddannelsespålæg, fra mod 29 % af de øvrige elever. Dermed er frafaldet på GF1 og GF2 dobbelt så stort for elever med uddannelsespålæg som for de øvrige. På hovedforløbet er forskellen endnu større, idet 49 % af eleverne med uddannelsespålæg her falder fra mod 20 % af de øvrige elever.

² Elever med uddannelsespålæg dækker her over elever, der nogensinde har haft uddannelsespålæg på trin 1-4. Vi opererer således med en bred definition af elevgruppen med uddannelsespålæg med henblik på at afdække, om den elevgruppe på erhvervsuddannelserne, der har været i berøring med uddannelsespålæg, skiller sig ud fra den øvrige elevgruppe i forhold til frafald.

Figur 2.14 Andelen af elever, som falder fra, opdelt på elever hhv. med og uden uddannelsespålæg



Anm.: Elever, som er påbegyndt grundforløb mellem 2016-2019. Frafald på GF1 dækker frafald på GF1 og i overgangen til GF2. Frafald på GF2 dækker frafald på GF2 og i overgangen til hovedforløbet.

Antal elever med uddannelsespålæg på GF1: 6.370. Antal andre elever på GF1: 44.709.

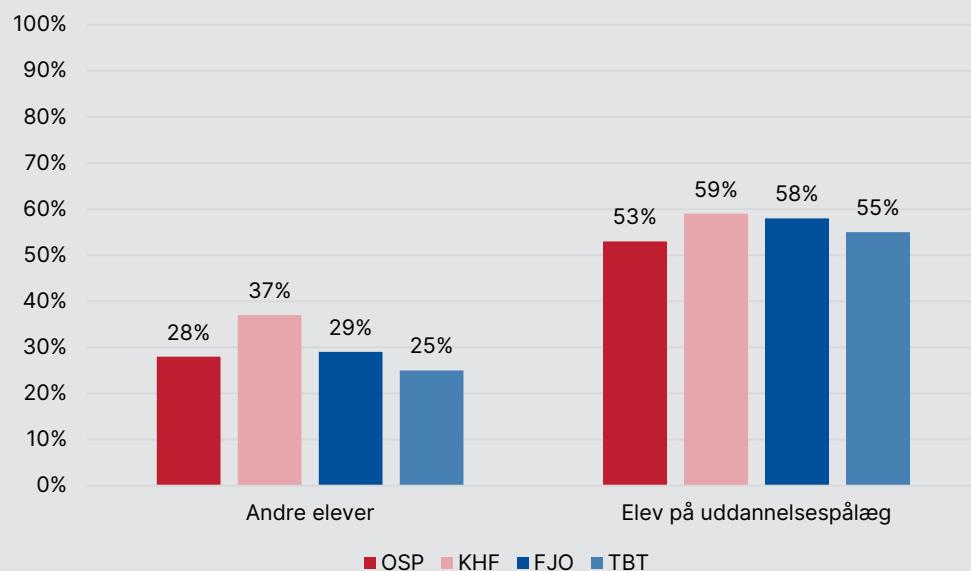
Antal elever med uddannelsespålæg på GF2: 47.474. Antal andre elever på GF2: 143.419.

Antal elever med uddannelsespålæg på hovedforløb: 20.349. Antal andre elever på hovedforløb: 118.893.

Kilde: Registerdata fra Danmarks Statistik.

På tværs af hovedområder falder elever med uddannelsespålæg markant mere fra end de øvrige elever. Det viser Figur 2.15, hvor frafaldet på GF2 og i overgangen til hovedforløbet for elever med og uden uddannelsespålæg er opdelt på de fire hovedområder. Sammenligner man frafaldet for elever med uddannelsespålæg på tværs af hovedområder, viser der sig at være små forskelle i frafaldet for disse elever afhængig af hovedområde. Elever med uddannelsespålæg falder lidt oftere fra inden for kontor, handel og forretningsservice samt fødevarer, jordbrug og oplevelser. Her er frafaldet for elever med uddannelsespålæg på hhv. 59 % og 58 %. Mens frafaldet inden for teknologi, byggeri og transport samt omsorg, sundhed og pædagogik er lidt lavere, nemlig på hhv. 55 % og 53 %. Disse forskelle i frafald for elever med uddannelsespålæg på tværs af hovedområder spejler dog de generelle forskelle i frafald på tværs af de fire hovedområder.

Figur 2.15 Andelen af elever, som falder fra på GF2 og i overgang til hovedforløb, fordelt på, om eleven har haft uddannelsespålæg eller ej – opdelt på hovedområde



Anm.: Elever, som er påbegyndt grundforløb mellem 2016-2019. Frafald på GF2 dækker frafald på GF2 og i overgangen til hovedforløbet.

Antal elever OSP: 29.034. Antal elever KHF: 53.297. Antal elever FJO: 28.013. Antal elever TBT: 80.549.

Kilde: Registerdata fra Danmarks Statistik.

3 Årsager til frafald

Dette kapitel beskriver, hvilke årsager der kan være til frafald fra en erhvervsuddannelse set fra et elev-, lærer-, vejleder- og lederperspektiv. Kapitlet vil både komme omkring, hvilke typer af frafaldsårsager der går igen på tværs af uddannelser og elevgrupper, og vil også dykke ned i, hvor der kan være forskellige årsager til frafald afhængig af uddannelse eller elevgruppe. Til at understøtte de forskellige årsagers relation til frafald vil kapitlet afdække, hvorvidt elever, der hhv. er faldet fra eller har gennemført GF2, mens de gik på grundforløbet, har svaret forskelligt på spørgsmål, der relaterer sig til forskellige typer af frafaldsårsager. Derudover inddrager kapitlet også interviews med repræsentanter for jobcentrene i relation til frafaldsårsager for elever med uddannelsespålæg. Kapitlet kommer omkring frafaldsårsager i relation til uddannelsesvalg og fremtidigt arbejdsliv, sociale og personlige problemer, faglige krav og skolegang, social trivsel og tilhørsforhold samt manglende læreplads.

Undersøgelsen finder både elevspecifikke og uddannelsesspecifikke årsager til frafald. I de følgende beskrivelser af forskellige typer af frafaldsårsager er der ikke tale om gensidigt udelukkende årsager. Ligesom den eksisterende litteratur på området finder også denne undersøgelse, at en flerhed af forskellige typer årsager kan føre til frafald for den enkelte elev (Wahlgren et al., 2020; Moos-Bjerre, 2021; Slottved et al., 2022). Ligesom at frafaldet ofte skal ses som en længerevarende proces fremfor som en spontan beslutning eller hændelse (Wahlgren et al., 2020; Nielsen et al., 2013). Frafall forstås her i bred forstand, idet der både kan være tale om helt at falde ud af uddannelsessystemet og om omvalg. Ligesom at frafaldet kan være elevens eget valg eller skolens beslutning.

En central pointe, når man ser på årsager til frafald på erhvervsuddannelserne er, at det ikke er entydigt, hvad der udgør en frafalds- eller fastholdelsesårsag. Frafallsårsager for nogle elever kan være fastholdelsesårsager for andre. Eksempelvis kan skoledelen af uddannelsen for nogle elever trække i retning af frafald, fx hvis selve det at gå i skole er uvant for eleven, mens udsigten til at komme ud i oplæring og arbejde med faget på en arbejdsplads udgør en fastholdelsesårsag. Omvendt kan det for andre elever være oplæringsdelen af uddannelsen, der kan trække i retning af frafald, fx fordi det er udfordrende at gå fra livet som elev til arbejdskraft på en arbejdsplads. Når man taler om årsager til frafald og fastholdelse er det således afgørende at se på den enkelte elev i forhold til, hvad der kan trække i retning af hhv. frafall og fastholdelse.

Frafald på erhvervsuddannelserne kan have vidt forskellige årsager og skyldes ofte en kombination af flere forhold. Frafald kan skyldes manglende afklaring om uddannelsesvalget og ønsker til fremtidigt arbejdsliv. Frafald kan have relation til sociale og personlige problemer, såsom psykiske udfordringer, men det kan også handle om ydre livsomstændigheder. Faglige krav og faglig trivsel kan have betydning for frafald. Faglige vanskeligheder kan føre til frafald, men det samme kan for få faglige udfordringer. Social trivsel og tilhørsforhold til lærere, elever, skole og uddannelse er betydningsfuldt i forhold til fastholdelse, og fraværet heraf kan munde ud i frafald. Endelig kan frafald skyldes manglende læreplads, både fordi en læreplads udgør adgangsbilletten til videre uddannelse, men også fordi lærepladsen har betydning for elevernes motivation og faglige identitet.

Frafaldsårsager for nogle elever kan være fastholdelsesårsager for andre elever. Det kan handle om, at skoledelen af uddannelsen for nogle elever kan være udfordrende, mens oplæringsdelen opleves som motiverende, mens det omvendte kan gøre sig gældende for andre elever. Det kan også handle om, at arbejdsformen inden for det konkrete fag appellerer til nogle elever, men afskrækker andre, fx i forhold til, hvor tæt kontakt med andre mennesker et arbejdsliv inden for faget involverer.

Der kan være **forskellige årsager til frafald for ældre og yngre elever.** De yngre elever falder oftere fra end de ældre elever, fordi de er uafklarede i forhold til uddannelses- og jobønsker, eller fordi uddannelse og fag ikke viste sig at være som forventet. De ældre elever er ofte mere afklarede og har i højere grad konkrete erfaringer med faget. Til gengæld er faglige vanskeligheder og personlige problemer udbredte årsager til frafald blandt de ældre elever.

For **elever med uddannelsespålæg kan en kombination af personlige og faglige problematikker være årsag til, at en stor del af disse elever falder fra.** Psykiske problemer er en kerneudfordring for mange elever med uddannelsespålæg. Samtidig går faglige udfordringer og dårlige skoleerfaringer også igen hos en stor del af disse elever, og stabil skolegang og relationsdannelse i en skolekontekst kan være vanskeligt for denne elevgruppe.

Boks 3.2 Data

Data

- Interviews med elever, lærere, vejledere og ledere på de seks case-skoler.
- Interviews med jobcenterrepræsentanter fra landets fire største kommuner.
- Survey blandt grundforløbselever i 2018/2019 fra evalueringen af erhvervsuddannelsesreformen koblet med registerdata om frafald for samme elevgruppe. Elevernes uddannelsesforløb har kunnet følges frem til og med 2021. For hvert uddannelsesforløb har eleverne kunnet følges mindst 2 år frem.

Frafaldsdefinition

Frafald forstås her som frafald på GF2 eller i overgangen til hovedforløbet, medmindre andet er angivet. Frafall i overgangen er opgjort ud fra, om elever, der har færdiggjort grundforløbet, er startet på hovedforløbet 1 år efter. I undersøgelsen anvendes en bred definition af frafald. Der skelnes ikke mellem frafald fra uddannelsessystemet og omvalg. Elever, der vælger at påbegynde en ny uddannelse efter et frafald, indgår derfor i gruppen af frafaldne.

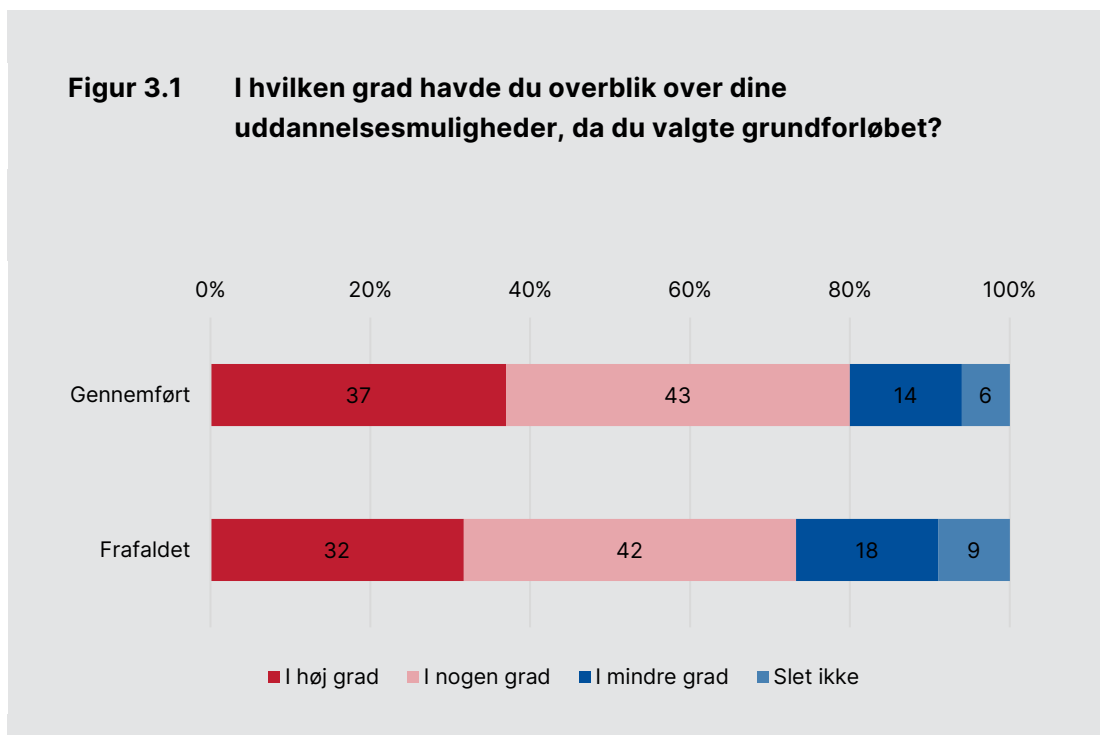
3.1 Frafall i relation til uddannelsesvalg og fremtidigt arbejdsliv

Elever, lærere, vejledere og ledere peger, ligesom den eksisterende litteratur på området, i interviewene på, at manglende afklaring om uddannelsesvalget eller erfaringen af alligevel ikke at have truffet det rette uddannelsesvalg er en tilbagevendende årsag til frafall (Slottved et al., 2022; Katznelson & Brown, 2011; Thomsen et al., 2022; Moos-Bjerre, 2021).

3.1.1 Ikke det rette uddannelsesvalg

Elever, lærere, vejledere og ledere fremhæver det, at eleverne ikke oplever den valgte uddannelse som den rette, som en tilbagevendende årsag til frafald. Dette frafald sker typisk i starten af GF2, når eleverne for alvor får indblik i den uddannelse, de har valgt. For en del af eleverne hænger oplevelsen af ikke at have truffet det rette uddannelsesvalg sammen med, at de har haft begrænset kendskab til og erfaring med uddannelsen og faget på forhånd.

Frafald i relation til ikke at have truffet et tilstrækkeligt informeret uddannelsesvalg kan handle om ikke at have tilstrækkelig indsigt i den konkrete uddannelse, men det kan også handle om, at eleverne ikke har haft tilstrækkeligt overblik over deres uddannelsesmuligheder, da de valgte grundforløbet. Elevsurveyen viser, at de elever, der falder fra, i lidt mindre grad oplever at have haft overblik over deres uddannelsesmuligheder, da de valgte grundforløbet, end de elever, der gennemfører. Af Figur 3.1 ses det, at 20 % af de elever, der har gennemført grundforløbet, i mindre grad eller slet ikke oplever at have haft overblik over deres uddannelsesmuligheder, mens dette gælder for 25 % af de elever, der er faldet fra.



Anm.: N: 3.950.

"Gennemført" dækker over elever, der har gennemført GF2. Mens "frafaldet" dækker over elever, der er frafaldet på GF2 eller i overgangen mellem GF2 og hovedforløb.

Der er statistisk signifikant forskel på besvarelserne for elever, der har hhv. gennemført og er frafaldet, på 0,05-niveau.

Kilde: Registerdata fra Danmarks Statistik og elev-survey fra evaluering af erhvervsuddannelsesreformen.

Jobcenterrepræsentanterne, der beskæftiger sig med unge med uddannelsespålæg, beskriver, at en væsentlig del af denne elevgruppe har begrænset viden om uddannelsessystemet og uddannelsesmuligheder. Dette kan have betydning for, at de vælger en uddannelse, der viser sig ikke at være den rette for dem, og derfor falder de fra. En jobcenterrepræsentant beskriver det således:

“

Vores unge [med uddannelsespålæg] ved meget lidt om uddannelsessystemet, om egne kompetencer og muligheder i uddannelsessystemet. De vælger ofte, hvad deres forældre er uddannet som. Så der er et vidensniveau uddannelsesvejledningsmæssigt, der skal imødekommes.

Jobcenterrepræsentant
Kommune 1

For en del af eleverne handler frafaldet ifølge elever, lærere, vejledere og ledere om, at uddannelsen har vist sig at være anderledes, end de forventede. Der kan her være tale om elever, der egentlig oplever at have truffet et motiveret uddannelsesvalg, eksempelvis i forhold til gerne at ville arbejde med biler, men som bliver overraskede over, at uddannelsen indeholder og kræver andet og mere end det. En elev fortæller, hvordan man kan blive overrasket over, at der kan gå tid og være andre ting, man skal lære først, før man får lov at stå med biler mellem hænderne:

“

Jeg tror også, at det kan have noget at gøre med ens forventninger til uddannelsen, og hvordan det hele kommer til at forløbe. Så kommer du ind på et grundforløb, hvor du først skal lære grundprincipperne. Men det første du havde set for dig, da du startede, var, at du skulle ud og lave en bil fra bunden af. Og så har man ikke tålmodigheden til, at man kommer ud på hovedforløbet og laver de fede ting. Det kan godt skabe lidt frafald.

Elev
Karroseri

I forlængelse heraf beskriver en leder, hvordan nogle elever bliver overraskede over, at nogle faglige dimensioner af faget fylder mere eller mindre, end de havde troet og håbet på:

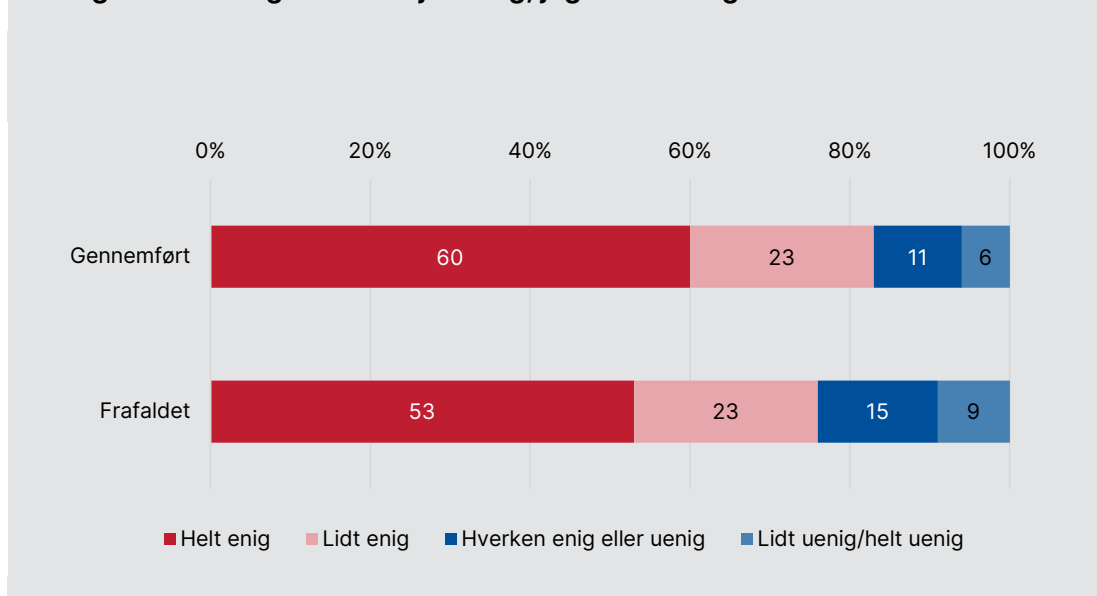


Når de [eleverne] kommer ind i GF2, så finder de måske ud af, at så kreativt er faget heller ikke. Det er mere matematik – beregninger, vinkler og alt muligt andet – og ikke så kreativt, som de troede. Og så tænker de, at det måske ikke er lige dem.

Leder
Frisør

Den rette vejledning i relation til uddannelsesvalget har betydning for elevernes kendskab til uddannelsen, deres uddannelsesmuligheder, og om de oplever at træffe et uddannelsesvalg, der er det rette for dem. Elev-surveyen viser, at elever, der er faldet fra, i lidt mindre grad oplever at have fået tilstrækkelig vejledning i forbindelse med deres uddannelsesvalg end elever, der har gennemført grundforløbet. Af Figur 3.2 ses det, i hvilken grad elever, der har svaret, at de har fået hjælp til beslutningen af en vejleder, da de valgte at starte på grundforløbet, oplever, at de så også fik den vejledning, de havde brug for. 60 % af de elever, der har gennemført grundforløbet er helt enige heri, mens det kun gælder for 53 % af de elever, der er faldet fra.

Figur 3.2 Jeg fik den vejledning, jeg havde brug for



Anm.: N: 1.191

"Gennemført" dækker over elever, der har gennemført GF2. Mens "frafaldet" dækker over elever, der er frafaldet på GF2 eller i overgangen mellem GF2 og hovedforløb.

Der er statistisk signifikant forskel på besvarelserne for elever, der har hhv. gennemført og er frafaldet, på 0,05-niveau.

Kilde: Registerdata fra Danmarks Statistik og elev-survey fra evaluering af erhvervsuddannelsesreformen.

3.1.1.1 Uafklarethed er mest udbredt som frafaldsårsag blandt yngre elever

Lærere, vejledere og ledere beskriver i interviewene, at de yngre elever ofte falder fra, fordi de enten er uafklarede i forhold til deres uddannelses- og jobønsker, eller fordi uddannelse og fag ikke viser sig at være som forventet. Mens de ældre elever ofte er mere afklarede og har erfaring med faget og derfor ikke falder fra af denne grund.

En vejleder beskriver, hvordan man særligt blandt de yngre elever får oplevelsen af, at deres frafald skyldes, at "de er gået forkert" (Vejleder, anlægsstruktør, bygningsstruktør og brolægger). Det betyder også, at frafaldet for en del af disse elever bliver til et omvalg, fremfor at de helt falder fra uddannelse. Mens de ældre elever i højere grad har konkrete erfaringer med at arbejde inden for faget og derfor i højere grad ved, hvad det handler om. En leder fortæller:



De lidt ældre elever, som stadigvæk er under 30 år, det er måske nogle, som har været arbejdsmænd i en virksomhed og så kommer ind og får uddannelsen. Og det går ofte godt, fordi de jo godt ved, hvad det handler om. Og de skal bare have de her papirer på, at de bliver udlært, så de har et svendebrev.

Leder

Anlægsstruktør, bygningsstruktør og brolægger

Elever, lærere og vejledere fortæller også, at hvor afklaret eller uafklaret man er i forhold til sit uddannelsesvalg, har betydning for elevernes motivation og dermed også deres sandsynlighed for at falde fra uddannelsen. Nogle vejledere beskriver, hvordan de mere afklarede og ofte ældre elever derfor også i nogle tilfælde kæmper hårdere for at gennemføre uddannelsen end de mere uafklarede og ofte yngre elever.

3.1.2 Oplevelsen af at være presset i uddannelse

Lærere og vejledere beskriver, at de oplever, at en del af de elever, de møder – og som falder fra – er blevet presset i uddannelse og dermed presset til at vælge en uddannelse. Det kan være af familie eller af kommunen i relation til uddannelsespålæg, men det kan også handle om oplevelsen af en bredere politisk og samfundsmæssig diskurs, der går på, at det er vigtigt at starte hurtigt i uddannelse. Dette kan for disse elever resultere i, at de træffer et uddannelsesvalg, de ikke trives med og ikke er motiverede for (Katznelson & Brown, 2011).

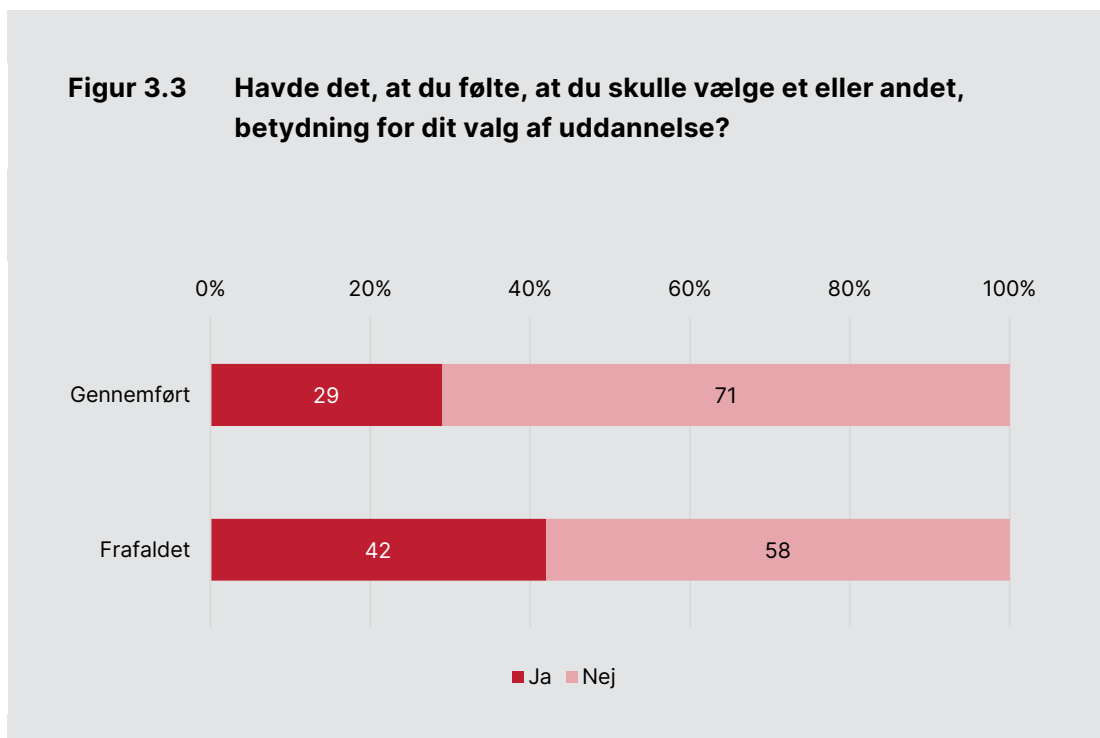
For en del af eleverne handler frafaldet ikke nødvendigvis om den konkrete uddannelse, de har valgt, men om at de ikke er klar til uddannelse generelt. Enten fordi de er uafklarede i forhold til uddannelses- og jobønsker, har brug for tid til at modnes eller har psykiske eller personlige problemer. Lærere og vejledere oplever hurtigt at kunne mærke på eleverne, om de selv er motiverede for uddannelsen, eller om de "fx er blevet påduttet det hjemmefra". (Lærer, Vvs-energi) En vejleder beskriver det således:



Det er elever, der reelt ikke er uddannelsesparate. De er presset i uddannelse af en mor eller kommunen. Der er mange, der har diagnoser, og jeg synes, at de tit bliver presset i gang. At når du er 17 år, så skal du bare i gang.

Vejleder
Vvs-energi

I forlængelse heraf viser elev-surveyen, at en større andel af de elever, der falder fra, har følt, at det, at de skulle vælge et eller andet, havde betydning for deres valg af uddannelse, end det er tilfældet for de elever, der gennemfører. Af Figur 3.3 ses det, at 29 % af de elever, der gennemfører GF2, svarer ja til, at følelsen af at skulle vælge et eller andet havde betydning for deres uddannelsesvalg, mens dette gælder for hele 42 % af de elever, der falder fra.



Anm.: N: 3.933

"Gennemført" dækker over elever, der har gennemført GF2. Mens "frafaldet" dækker over elever, der er frafaldet på GF2 eller i overgangen mellem GF2 og hovedforløb.

Der er statistisk signifikant forskel på besvarelsene for elever, der har hhv. gennemført og er frafaldet, på 0,05-niveau.

Kilde: Registerdata fra Danmarks Statistik og elev-survey fra evaluering af erhvervsuddannelsesreformen.

3.1.3 Erfaringen af, at et arbejdsliv inden for faget ikke matcher elevens ønsker

Elever, lærere, vejledere og ledere fortæller, at en årsag til frafald kan være, at eleverne igennem uddannelsen erfarer, at det arbejdsliv, der venter dem inden for faget, ikke matcher deres ønsker og behov. Dette frafald sker typisk, når eleverne gør sig konkrete erfaringer med arbejdslivet inden for faget enten under oplæringen på hovedforløbet eller undervejs på grundforløbet, eksempelvis i forbindelse med virksomhedsforlagt undervisning og praktik.

Et karaktertræk, som går igen inden for en række erhvervsuddannelser, og som i særlig grad trækkes frem som en selvstændig årsag til frafald, er, at faget er fysisk krævende. Eleverne fremhæver på tværs af interviewene, at det kommer bag på mange af dem, hvor fysisk hårdt arbejde, der er tale om. Elever, lærere og vejledere beskriver, at nogle elever enten afskrækkes af eller simpelthen ikke har fysikken til faget og derfor falder fra. En elev fortæller:



Første gang vi alle sammen var i praktik, fandt vi ud af, at man står op i rigtig mange timer, og at man får ondt i fødderne til sidst. Det kunne godt afskrække nogen.

Elev
Frisør

En leder fra social- og sundhedshjælperuddannelsen beskriver, at nogle elever kan få et decideret "praksischock", når de stifter bekendtskab med arbejdslivet inden for faget. Det kan inden for SOSU-faget handle om at opleve, hvor tæt man både fysisk og psykisk kommer på de borgere, man hjælper i sit arbejde. Det kan også handle om oplevelsen af at træde ind i en hård arbejdskultur med kollegaer, der er markant ældre og mere erfarne end én selv.

Oplevelsen af ikke at ville kunne trives med det arbejdsliv, uddannelsen stiller i udsigt, kan handle om arbejdsopgaver og arbejdsformer. Men det kan også dreje sig om, hvad der skal til for, at eleven trives, når det kommer til relationer og kontakt til andre mennesker, herunder kollegaer, kunder, borgere mv. I denne henseende fører forskellige erhvervsuddannelser meget forskelligartede arbejdsliv med sig.

Nogle uddannelser involverer et arbejdsliv, hvor man arbejder meget alene. Det kan for nogle elever være tiltrækkende, mens det for andre elever kan op-

leves som for ensomt et arbejdsliv. En vejleder fra landbrugsuddannelsen beskriver eksempelvis, hvordan erfaringen af, at man kan komme til at arbejde meget selv på et landbrug, for nogle elever betyder, at de falder fra.

Omvendt fører andre typer af uddannelser et arbejdsliv med sig, hvor tæt, personlig kontakt med andre mennesker står helt centralt. Igen kan det for nogle være noget af det, der har tiltrækningskraft ved faget, mens det for andre elever kan blive en årsag til frafald. Som eksempel herpå fremhæver en vejleder, at frisørfaget kræver, at man giver meget af sig selv som person og er fysisk tæt på fremmede. Kan man ikke trives i dette, kan det betyde frafald.



Kundekontakten betyder noget. At være så tæt på et andet menneske, at røre et andet menneske gør også, at kunderne føler sig trygge, og derfor skal man give meget af sig selv. Det skal man kunne rumme, og det er der nogle af dem, der har virkelig svært ved.

Vejleder
Frisør

Hvilken betydning kollegaskab, kunde- og borgerkontakt har for elevernes trivsel kan afhænge af forskellige personlighedstyper, men psykiske og sociale udfordringer, herunder diagnoser, kan også spille ind på, hvilket arbejdsliv eleverne kan se sig selv i.

3.1.4 Svært at imødekomme krav til selvstændighed, stabilitet og arbejdsindsats

Både elever, lærere, vejledere og ledere fortæller, at det at tage en erhvervsuddannelse stiller store krav til elevernes selvstændighed, stabilitet og arbejdsindsats, og at udfordringer med at honorere disse krav kan munde ud i frafald. Disse krav kan elever på tværs af forskelligheder og alder være udfordrede af, men særligt de unge elever, der kommer fra folkeskolen, fremhæves som en gruppe, der kan opleve kravene som udfordrende og en markant ændring i forhold til, hvad de har været vant til. En elev beskriver dette skift i krav fra folkeskolen til en erhvervsuddannelse:



Der kommer mange fra folkeskolen, der skal ud i erhvervslivet og præstere, og så kommer man fra et meget beskyttet miljø og ryger over i noget, hvor du skal agere meget selvstændigt. Hele vejen op igennem skolegangen er der nogle, der siger, nu skal du gå derhen og gøre det og få en seddel med punkter med, hvad du skal. Sådan er det ikke, når du er ude i erhvervslivet, og jeg tror, at det er med til at give noget frafald.

Elev

Vvs-energi

Stabilitet i forhold til fremmøde og skolearbejde er en generel udfordring for en del af elevgruppen og samtidig noget, der fra lærere og vejlederes side lægges vægt på på tværs af uddannelser. Fravær beskrives derfor også på tværs af uddannelser som en central årsag til frafald. Enten fordi eleven til sidst selv falder fra, eller fordi eleven bliver udskrevet af skolen pga. for højt fravær. Som det udfoldes i afsnit 5.3.1.1, kan der dog være mange forskelligartede udfordringer og årsager bag fraværet, som fraværet blot er et symptom på. Der peges dog også på, at det at kunne udgøre en stabil arbejdskraft er altafgørende i forhold til nogle typer af uddannelser og job, hvorfor ustabilitet, uanset hvor gode årsager der måtte være hertil såsom sygdom og lignende, betyder, at uddannelsen ikke er den rette for eleven. Som et eksempel herpå fremhæver en vejleder ustabilitet som inkompatibelt med det at være landmand, hvor der er en gård og dyr, der er afhængige af at blive passet på daglig basis.

3.1.4.1 Krav om stabilt fremmøde kan være en markant omvæltning for elever med uddannelsespålæg

Jobcenterrepræsentanterne beskriver, at det at starte på en almindelig uddannelse kan være en markant omvæltning og stor udfordring for de unge med uddannelsespålæg. En jobcenterrepræsentant beskriver, hvordan det er et stort skifte for de unge med uddannelsespålæg at gå fra at have været i et tilbud i regi af jobcenteret, hvor de eksempelvis har haft maksimalt 10 timer om ugen, til at skulle gå på en uddannelse på fuld tid. Det er erfaringen, at stabilitet både i forhold til fremmøde på uddannelsen og kontakt med eleven kan være svært for elever med uddannelsespålæg og udfordre fastholdelse i uddannelse. Helt konkret og lavpraktisk kan nogle af eleverne på uddannelsen fx have vanskeligt ved at holde skolen opdateret på, hvordan eleverne kan kontaktes, fx ved skift af telefonnummer.

3.2 Frafald i relation til sociale og personlige problemer

Elever, lærere, vejledere og ledere fremhæver, ligesom den eksisterende litteratur på området, sociale og personlige problemer som en væsentlig frafaldsårsag (Slottved et al., 2022; Wahlgren et al., 2020; Thomsen et al., 2022; EVA, 2021; Moos-Bjerre, 2021; PwC, 2020). Som det beskrives i det følgende kan disse typer af udfordringer have forskellig karakter og dermed også vanskeliggøre fastholdelse på forskellig vis.

3.2.1 Psykiske udfordringer som barriere for uddannelse

På tværs af uddannelser oplever lærere, vejledere og ledere, at en betydelig del af elevgruppen kæmper med psykiske udfordringer. Det kan bl.a. være relateret til diagnoser som adhd, autisme, angst og depression, men kan også handle om psykisk sårbarhed i bredere forstand. Er diagnoserne ikke tilstrækkeligt velbehandlede, har eleverne ikke de rette strategier til at håndtere deres psykiske udfordringer, eller er udfordringerne for massive, kan det være årsag til frafald. Flere lærere og vejledere fortæller, at selvom det faglige niveau og motivationen for uddannelsen er der, så kan psykiske udfordringer for en del elevers vedkommende ende med at betyde, at de alligevel falder fra uddannelsen. Dermed handler det for disse elever ikke om et forkert uddannelsesvalg, men om at de psykisk ikke er klar til uddannelse.

Både lærere og vejledere har erfaringer med elever, som de oplever, kommer for hurtigt i gang med eller tilbage i uddannelse efter at have haft et psykisk tilbagefald. Det kan opleves som et for markant og hårdt skifte eksempelvis at gå direkte fra at have været isoleret derhjemme eller indlagt pga. psykisk sygdom og så til at starte på en uddannelse med alle de både faglige og sociale krav, som det indebærer. En vejleder fortæller:



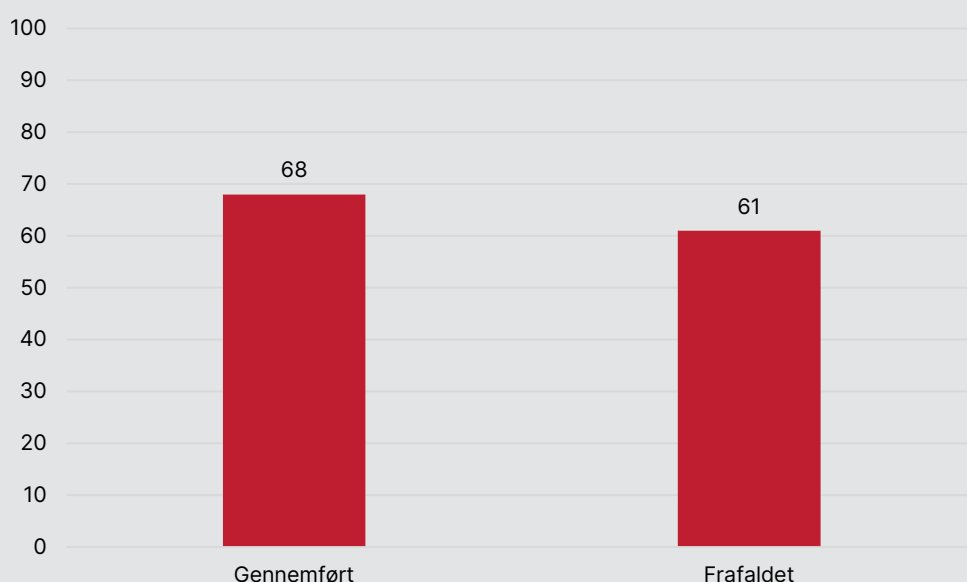
Jeg synes tit, at jeg sidder med nogle i starten af forløbet, hvor det er alt for hårdt. Hvis de fx har siddet derhjemme i lang tid og er gået ned med en depression eller stress og så komme her og sidder i et lille lokale, og der er konflikter og krav.

Vejleder
SOSU-hjælper

Elev-surveyen understøtter billedet af, at de elever, der falder fra, i mindre grad er i trivsel end de elever, der gennemfører GF2. Figur 3.4 viser, hvordan eleverne indplacerer sig på WHO's trivselsindeks, som er baseret på fem spørgsmål, der går på elevernes individuelle trivsel og går fra 0-100. Det fremgår af figuren, at de elever, der gennemfører GF2, gennemsnitligt ligger på 68 på trivselsindekset, mens de elever, der falder fra, gennemsnitligt ligger lidt lavere, nemlig på 61.

Figur 3.4 Trivselsindekset WHO-5*

0 indikerer dårligst mulig trivsel, og 100 indikerer bedst mulig trivsel.



Anm.: N: 3.937

"Gennemført" dækker over elever, der har gennemført GF2. Mens "frafaldet" dækker over elever, der er frafaldet på GF2 eller i overgangen mellem GF2 og hovedforløb.

Der er statistisk signifikant forskel på besvarelsene for elever, der har hhv. gennemført og er frafaldet, på 0,05-niveau.

Indekset er baseret på 5 spørgsmål: Tænk på de sidste tre måneder: Hvor ofte har du oplevet at...? 1) Være glad og i godt humør, 2) Føle dig rolig og afslappet, 3) Føle dig aktiv og energisk, 4) Vågne frisk og veludhvilet, 5) Din dagligdag har været fyldt med ting, der interesserer dig. Svarkategorierne har været hele tiden, det meste af tiden, halvdelen af tiden, lidt af tiden og på intet tidspunkt.

* Trivselsindekset (WHO-5) inddeles normalt i 3 kategorier, hvor en score på 0-35 indikerer, at personen ligger væsentligt lavere end gennemsnittet for resten af befolkningen. En score på 36-50 indikerer, at personen ligger lavere end gennemsnittet, mens en score på over 50 indikerer, at personen ligger inden for gennemsnittet for resten af befolkningen. Trivselsspørgsmålene, som anvendes i elev-surveyen i denne undersøgelse har dog andre svarkategorier end de oprindelige 5 WHO-spørgsmål, og vi afrapporterer derfor i stedet det overordnede gennemsnit (mellem 0 og 100).

Kilde: Registerdata fra Danmarks Statistik og elev-survey fra evaluering af erhvervsuddannelsesreformen.

3.2.1.1 Psykiske udfordringer kan betyde frafald på nogle uddannelser, men være af mindre betydning på andre

Nogle elever kan have psykiske udfordringer i en sådan grad, at de ikke er klar til nogen form for uddannelse. For andre elever kan det handle om, at de psykiske udfordringer, de har, går særligt dårligt i spænd med den konkrete uddannelse, de har valgt. Dermed bliver årsagen til frafald, at elevens konkrete udfordringer er uforenelige med det konkrete uddannelsesvalg.

Af interviewene med lærere og vejledere på tværs af uddannelser træder det frem, at nogle typer af psykiske udfordringer er særligt inkompatible med nogle typer af uddannelser, mens samme type psykiske udfordringer bedre kan rummes og være af mindre betydning på andre uddannelser. Som eksempel herpå nævnes, at uddannelser som frisør og SOSU-hjælper kan være særligt udfordrende for elever med udfordringer i retning af social angst eller et stort behov for struktur, da tæt social og spontan kontakt ligger indlejret i faget. En leder fortæller, hvordan denne type psykiske udfordringer går dårligt i spænd med frisørfaget, hvor det at være sammen med og tæt på fremmede mennesker er et kerneelement:



Hvis du har lidt social angst eller en anden diagnoseform, hvor det er svært at begå sig i det store forum, så bliver det at komme ud på en salon, hvor du ikke kender dem, der kommer ind, en udfordring. Mange af eleverne har ikke tænkt over, at hele tiden, mens du arbejder, er der en, der kan se dig i et spejl. [...]. Der er jo også steder med drop-in, hvor de ikke kan forberede sig på den behandling, de skal i gang med. Det vil nogle af dem, der har brug for meget struktur, have svært ved.

Leder
Frisør

Omvendt kan psykiske udfordringer i relation til det at være social og have spontan kontakt i mindre grad være ensbetydende med frafald på andre typer af uddannelser, hvor det, man har mellem hænderne, ikke er mennesker, men eksempelvis biler, brosten eller dyr. Ligesom at det også kan være forskelligt, i hvilken grad uddannelsen lægger op til at arbejde selvstændigt eller at være omgivet af kollegaer.

3.2.1.2 Psykiske problemer er en kerneudfordring for elever med uddannelsespålæg

Jobcenterrepræsentanterne beskriver, at psykiske problematikker er en udbredt udfordring blandt elever med uddannelsespålæg, som for mange kan være det, der står i vejen for at gennemføre en uddannelse. Det kan handle om diagnoser som angst, depression og adhd, men det kan også være psykiske problematikker uden en egentlig tilknyttet diagnose. Erfaringen er, at en del af de unge på uddannelseshjælp med psykiske udfordringer ikke har fået stillet en egentlig diagnose, bl.a. fordi udregningsforløb tager tid, og der er ventetid herpå. Dette gør, at de har det ekstra svært på uddannelsen, fordi en formel diagnose er adgangsbilletten til fx SPS-støtte, og eleverne derfor ikke har de individuelle støttemuligheder, som de har brug for. For andre af de unge på uddannelseshjælp gælder det, at deres diagnoser ikke er tilstrækkeligt velbehandlede, fordi de ikke kan se, at de udfordringer, de har, hænger sammen med deres diagnose, og at behandling derfor kunne hjælpe dem. Samtidig står de psykiske diagnoser sjældent alene for denne elevgruppe, men optræder i kombination med faglige udfordringer, der tilsammen gør det at tage en uddannelse særligt vanskeligt.

3.2.1.3 Psykiske udfordringer og diagnoser er udbredt blandt de yngre elever

Psykiske udfordringer og diagnoser kan optræde på tværs af aldersgrupper, men i interviews med lærere, vejledere og ledere peges der på, at denne type udfordringer i særlig grad er udbredt blandt de yngre elever – og dermed særligt for disse elever kan være medvirkende til frafald. Oplevelsen er, at selvom psykiske udfordringer også optræder blandt de ældre elever, så kan det være en mere udtalt frafaldsårsag blandt de yngre elever, fordi de typisk ikke har lært og udviklet så mange strategier til at håndtere deres udfordringer som de ældre elever og dermed også kan have et større støttebehov. En leder fortæller:



Dem, der er lidt ældre, har typisk fundet en vej i livet, hvor de har lært at agere med deres udfordringer eller håndtere deres koncentrationsbesvær eller er mere opmærksomme på, hvordan de skal gå til tingene for at komme i mål med dem.

Leder
Karrosseri

3.2.2 Ydre livsomstændigheder kan udfordre gennemførelse

Ydre livsomstændigheder, såsom problemer i privatlivet og på hjemmefronten, kan også blive en årsag til frafald for nogle elever. Det kan handle om en bred vifte af problemer, såsom skilsmisse, sygdom i familien, økonomiske udfordringer, at få dagligdagen til at gå op som enlig forælder mv. Personlige problemer kan være særligt fremtrædende som frafaldsårsag blandt de ældre elever, der typisk har flere familiemæssige forpligtelser end de yngre.

Sådanne typer af ydre livsomstændigheder kan, som en lærer her beskriver, ende ud i frafald, dels fordi eleverne kan have vanskeligt ved at komme tilstrækkeligt i skole, enten fordi de har andre ting at tage sig af, eller fordi de ikke kan overskue skolegangen. Dels fordi eleverne kan have svært ved at koncentrere sig om undervisning og læring, når de så er der:



Der er også elever, som er så privat ramt af alt muligt, at de ikke magter at komme i skole og fastholde et stabilt fremmøde. Og de kan have svært ved at gennemføre fagligt, fordi de ikke kan koncentrere sig om det, de skal lære, når de er til stede.

Lærer
SOSU-hjælper

For eleverne med uddannelsespålæg er det også erfaringen fra jobcenterrepræsentanternes side, at lavpraktiske udfordringer og økonomi kan vælte læsset for denne elevgruppe i forhold til at blive i uddannelse. Det kan fx være, hvis de ikke får søgt SU rettidigt eller ikke får udbetalt handicaptillæg til tiden. Dette skal ses i sammenhæng med, at disse elever ofte kæmper med en vifte af faglige, sociale og personlige udfordringer, hvilket betyder, at deres overskud er begrænset, ligesom at det at tage en uddannelse kræver al deres fokus og energi, hvorfor de ikke har mulighed for tage et studiejob ved siden af til at supplere deres økonomi med.

Misbrug går også igen som en selvstændig årsag til frafald på tværs af uddannelser, fordi misbruget kan stå i vejen for både elevernes fysiske og mentale tilstedeværelse på uddannelsen og deres muligheder for læring. For nogle elever kan misbruget knytte an til andre typer af sociale og personlige udfordringer. Mens det på nogle uddannelser nævnes, at misbrug også kan være en måde at håndtere dét at være i en branche inden for faget, der af nogle elever kan opleves som udfordrende.

3.3 Frafald i relation til faglige krav, faglig trivsel og skolegang

Elever, lærere, vejledere og ledere peger på, at de faglige krav, der stilles på uddannelsen, kan have betydning for elevernes frafald. Den eksisterende litteratur på området finder tilsvarende, at faglige krav og faglig trivsel er betydningsfuldt i relation til frafald (Wahlgren et al., 2020; Hersom et al., 2019; Slottved et al., 2022; Katznelson & Brown, 2011; Louw & Katznelson, 2011; Slottved et al., 2020; EVA, 2021; Moos-Bjerre, 2021; EVA, 2013). For nogle elever kan det handle om, at de ikke kan honorere de faglige krav, mens det for andre elever kan gøre sig gældende, at de ikke oplever at blive tilstrækkeligt fagligt udfordret. Elevernes faglige trivsel er afgørende for frafald og hænger sammen med både faglige vanskeligheder, tidligere skoleerfaringer og undervisningens tilrettelæggelse.

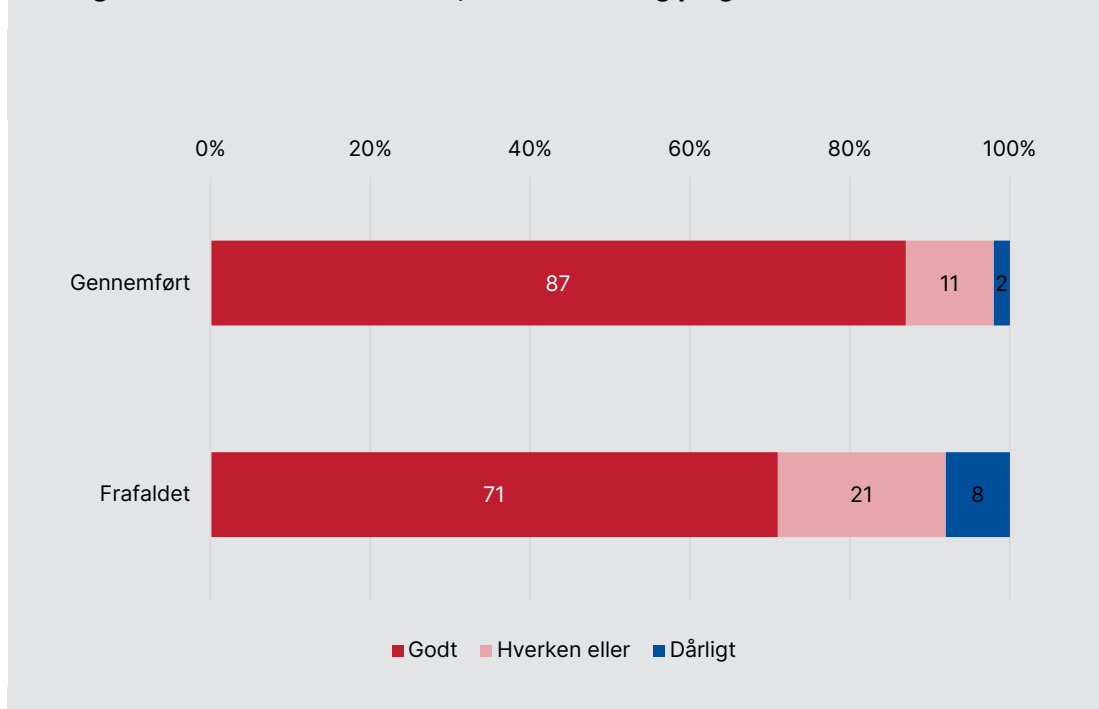
3.3.1 Frafald kan skyldes faglige vanskeligheder

For en del af de elever, der falder fra uddannelsen, er faglige vanskeligheder en central årsag hertil. Det fortæller både elever, lærere, vejledere og ledere i interviewene. Faglige vanskeligheder kan gøre det svært at leve op til de konkrete faglige krav på uddannelsen, men det at have det fagligt svært kan også ramme eleverne på motivationen for og trivslen på uddannelsen.

Faglige vanskeligheder kan have forskellig karakter. Der kan være tale om generelle indlæringsvanskeligheder, der hænger sammen med elevens kognitive kapaciteter, psykiske udfordringer eller sproglige vanskeligheder. Men der kan også være tale om vanskeligheder med konkrete fag, fx pga. ordblindhed eller udfordringer med matematik. En lærer beskriver, hvordan der kan være tale om en elevgruppe, der gerne vil uddannelsen og møder stabilt frem, men for hvem faglige vanskeligheder alligevel står i vejen for gennemførelsen.

Elev-surveyen viser, at lidt færre af de elever, der falder fra, oplever at klare sig godt på grundforløbet end de elever, der gennemfører. Figur 3.5 viser, at hvor 71 % af de elever, der er faldet fra, oplever at klare sig godt på grundforløbet, så gælder det 87 % af de elever, der gennemfører.

Figur 3.5 Hvordan føler du, at du klarer dig på grundforløbet?



Anm.: N: 3.953

"Gennemført" dækker over elever, der har gennemført GF2. Mens "frafaldet" dækker over elever, der er frafaldet på GF2 eller i overgangen mellem GF2 og hovedforløb.

Der er statistisk signifikant forskel på besvarelserne for elever, der har hhv. gennemført og er frafaldet, på 0,05-niveau.

Kilde: Registerdata fra Danmarks Statistik og elev-survey fra evaluering af erhvervsuddannelsesreformen.

Lærere og vejledere peger på, at faglige vanskeligheder i særlig grad kan være fremtrædende og udfordre fastholdelse i uddannelse for de elever, der kommer ind på uddannelsen på en uddannelsesaftale og dermed kan omgå adgangskravene til uddannelsen. En vejleder fortæller:



Vi kan godt mærke, at der sidder nogle elever på holdene, som ikke ville komme igennem adgangskravene [...] I foråret havde vi en elev, der var kommet ind med kontrakt, men havde mange diagnoser og lav intelligens. Og så var der en velmenende mester, der havde ansat ham. Men drengen kunne ikke, der var simpelthen ikke noget at gøre. Det var os, der satte en pind i hjulet der.

Vejleder
Anonymiseret

Når faglige vanskeligheder og vanskeligheder med det at gå i skole mere generelt kan være en medvirkende årsag til frafald, så ligger en del af forklaringen også i, at det for nogle af eleverne er uvant at gå i skole, og at en del også har dårlige skoleerfaringer med sig. De dårlige skoleerfaringer kan optræde blandt elevgruppen på tværs af alder, mens den udfordring, at det for eleverne er uvant at gå i skole, især gør sig gældende blandt de ældre elever, der typisk har været ude og arbejde i en årrække. En vejleder fortæller:



Mange af dem, som kommer og har startet hos en mester, de er lidt ældre. Det er typisk jord- og betonarbejdere. De siger som regel, at de bare skal ud og bruge deres hænder. De har dårlig erfaring med at sidde stille fra folkeskolen og mange dårlige kompetencer i forhold til at lære noget. Det er svært for dem at komme ind og have matematik. Nogle af dem synes også, at det er irrelevant.

Vejleder

Anlægsstruktør, bygningsstruktør og brolægger

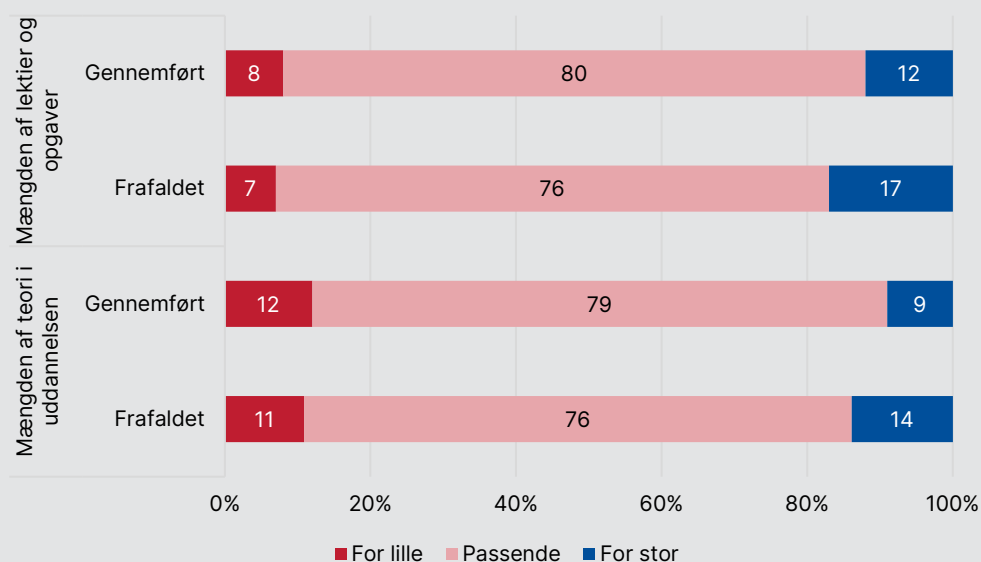
3.3.1.1 De faglige krav og forventninger kommer bag på nogle elever på eud

Lærere og vejledere fortæller, at når de faglige krav for nogle elever kan være medvirkende til, at de falder fra, så handler det for en del af disse elever også om, at det kommer bag på dem, hvor store krav der er til dem på en erhvervsuddannelse. En vejleder beskriver, hvordan nogle elever kommer med et misforstået billede af en erhvervsuddannelse som "den nemme løsning". Elever såvel som lærere og vejledere beskriver i interviewene, hvordan særligt de mere teoretiske dele af uddannelserne kan udfordre en del af eleverne, og at det kan komme bag på nogle, at det teoretiske også fylder en del på en erhvervsuddannelse.

Elev-surveyen viser, at lidt flere af de elever, der falder fra, oplever mængden af lektier og opgaver som for stor end de elever, der gennemfører. Figur 3.6 viser, at lidt færre af de elever, der gennemfører, svarer, at mængden af lektier og opgaver og teori er for stor, end de elever, der falder fra.

Figur 3.6 Elevers vurdering af omfanget af lektier og opgaver, praktisk indhold og teori i uddannelsen

Hvordan oplever du mængden af lektier og opgaver?
 Hvordan oplever du mængden af teori i uddannelsen?



Anm.: N: 3.943-3.946

"Gennemført" dækker over elever, der har gennemført GF2. Mens "frafaldet" dækker over elever, der er frafaldet på GF2 eller i overgangen mellem GF2 og hovedforløb.

Der er statistisk signifikant forskel på besvarelserne for elever, der har hhv. gennemført og er frafaldet, på 0,05-niveau.

Kilde: Registerdata fra Danmarks Statistik og elev-survey fra evaluering af erhvervsuddannelsesreformen.

3.3.1.2 Frafald blandt ældre elever skyldes ofte faglige udfordringer

Erfaringen blandt elever, lærere, vejledere og ledere er, at frafald blandt ældre elever typisk skyldes enten faglige eller personlige problemer. De faglige udfordringer kan handle om, at eleverne kan have vanskeligt ved at imødekomme de faglige krav på uddannelsen, herunder særligt de mere teoretiske af slagsen. Men det kan også handle om, at det er lang tid siden, at de sidst har gået i skole, og at det derfor er uvant for dem at indgå i en skolehverdag med undervisning og skolearbejde.

Elev-surveyen understøtter billedet af, at særligt de ældre elever, der falder fra, kan opleve, at det er svært at honorere de faglige krav og forventninger, de møder på uddannelsen. Deler man eleverne op i tre grupper efter alder, så

viser elev-surveyen, at en større andel af eleverne i aldersgruppen 25+ end i de yngre aldersgrupper oplever, at mængden af lektier og opgaver er for stor (se bilag 1). 15 % af eleverne på 25+ år oplever dette, mens det gælder for 13 % af eleverne under 18 og 12 % af eleverne mellem 18-25 år. Samtidig svarer en større andel af de elever i den ældste aldersgruppe, der falder fra uddannelsen, at mængden af lektier og opgaver er for stor, end andelen af elever, der falder fra i de yngre aldersgrupper. 23 % af eleverne på 25+ år, der falder fra, oplever mængden af lektier og opgaver som for stor. Dette gælder for 17 % af de elever under 18 år, der falder fra, og for 18 % af de elever mellem 18-25 år, der falder fra.

Tilsvarende oplever eleverne på 25+ år i højere grad end de yngre elever, at mængden af teori i uddannelsen er for stor (se bilag 1). 13 % af eleverne på 25+ år oplever dette, mens det gælder for 10 % af eleverne i de to yngre aldersgrupper. Samtidig oplever en større andel af de elever, der falder fra blandt den ældste aldersgruppe, at mængden af teori i uddannelsen er for stor, end det er tilfældet for de elever, der falder fra i de yngre aldersgrupper. 21 % af eleverne i de ældste aldersgruppe, der falder fra, svarer, at mængden af teori i uddannelsen er for stor. Blandt de elever under 18 år, der falder fra, ligger andelen på 14 % og for eleverne mellem 18-25 år på 17 %. Ovenstående kunne indikere, at vanskeligheder med at imødekomme de faglige krav i særlig grad kan være medvirkende til frafald for de ældste elever.

Samtidig ses det dog også, at der er en større andel af de ældre elever, der falder fra, der ikke oplever, at de udvikler sig/lærer tilstrækkeligt, end det er tilfældet for de yngre elever (se bilag 1). Dette kunne således indikere, at tilstrækkelig faglig udvikling i højere grad har betydning for frafald og fastholdelse for de ældre elever end for de yngre. Dette bekræftes af, at det blandt eleverne under 18 år blot er 10 % af de elever, der falder fra, som er lidt eller helt uenige i, at de lærer og udvikler sig nok/tilstrækkeligt, hvorimod andelen blandt de elever, der falder fra i de to ældste aldersgrupper, ligger på 16 %.

3.3.1.3 Faglige udfordringer og dårlige skoleerfaringer går igen hos elever med uddannelsespålæg

Jobcenterrepræsentanterne beskriver, at faglige udfordringer, dårlige skoleerfaringer og mange afbrudte uddannelsesforløb går igen hos en stor del af eleverne med uddannelsespålæg. De unge har derfor typisk mange nederlag forbundet med det at gå i skole og tage en uddannelse med i bagagen. En jobcenterrepræsentant fortæller, at de tester de faglige kompetencer hos alle unge med uddannelsespålæg, og at størstedelen af de unge har faglige vanskeligheder. For en del af disse unge gælder det, at de har bestået dansk og matematik i grundskolen, men at deres faglige forudsætninger alligevel kan være udfordrede i forhold til at gennemføre en erhvervsfaglig uddannelse.

3.3.1.4 Vanskeligheder med konkrete fag kan have større betydning på nogle uddannelser end andre

Af interviewene med lærere og vejledere fremgår det, at vanskeligheder med konkrete fag kan have forskellig betydning for frafald på forskellige uddannelser. På nogle uddannelser kan det at have vanskeligheder med eksempelvis matematik eller dansk være udslagsgivende i forhold til frafald, mens det på andre uddannelser er af mindre betydning. En lærer fra karrosseriuddannelsen fortæller, hvordan frafald sjældent er fagligt begrundet hos dem:



Når jeg ser frafald, er det meget sjældent, at det er fagligt begrundet. Hvis personligheden og motivationen er der, så når folk at lære tingene, så de er med og sagtens kan gennemføre. Det er det, der ligger bagved af personlige årsager, der kan stå i vejen.

Lærer
Karrosseri

Omvendt fortæller en lærer fra Vvs-energiuddannelsen, at de specifikke faglige krav på deres uddannelse betyder, at eleverne inden for nogle fag er nødt til at have et vist niveau for at kunne opfylde de faglige krav og gennemføre:



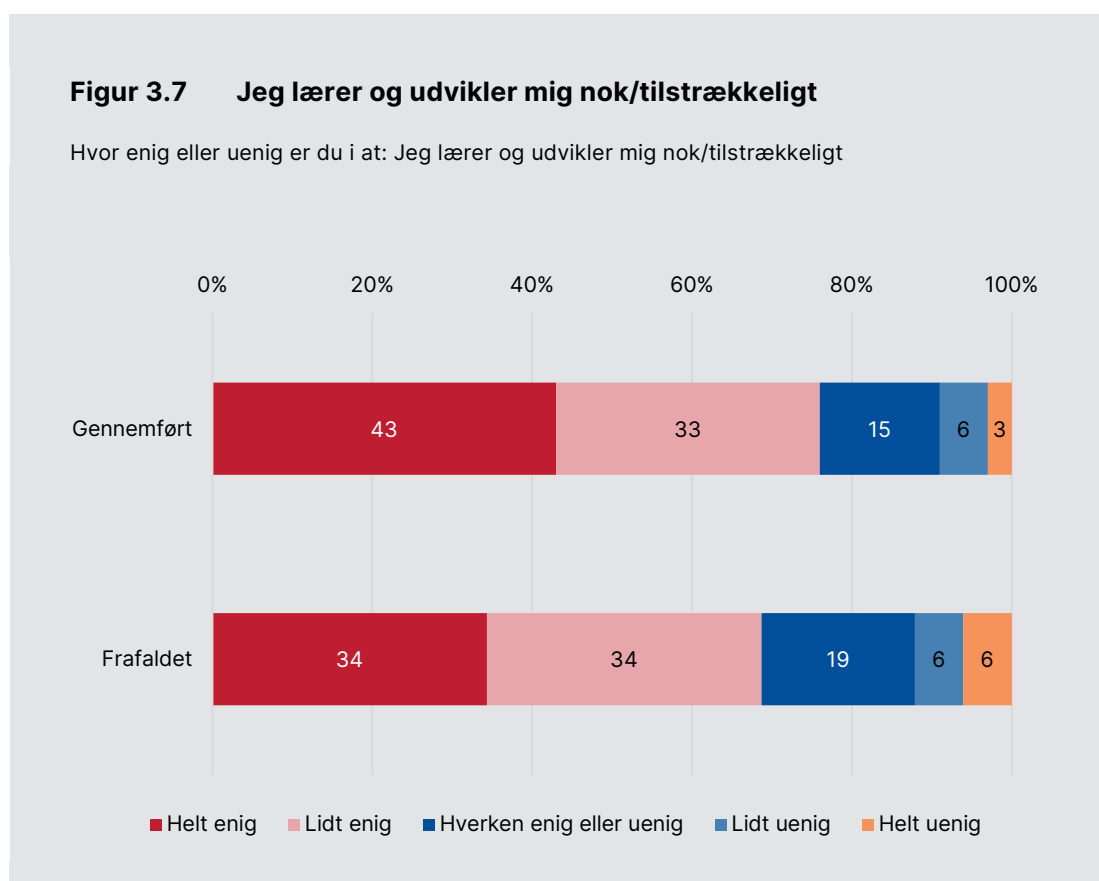
Jeg tror, at der er lidt større frafald blandt dem, der har det fagligt sværest. Og det er også tit, fordi de måske er havnet lidt på den forkerte hylde. Vores uddannelse er lidt kompleks i forhold til teknik. Det er ikke alle, der kan løfte den.

Lærer
Vvs-energi

På samme vis fortæller en vejleder fra frisøruddannelsen, hvordan hun ikke oplever ordblindhed som en væsentlig udfordring for elever på frisøruddannelsen, men at det til gengæld er hendes erfaring, at elever på tandklinikassistent- eller kosmetikeruddannelsen kan få problemer, hvis de er ordblinde.

3.3.2 Elever, der ikke bliver udfordret fagligt, kan også være frafaldstruede

Frafald i relation til faglige krav og forventninger kan dog ikke kun dreje sig om, at eleverne oplever at blive mødt af større faglige krav, end de kan honorere. Det omvendte kan ifølge lærere og vejledere også gøre sig gældende. Nemlig at elever falder fra, hvis de ikke oplever at blive tilstrækkeligt fagligt udfordret på uddannelsen. At elever, der ikke oplever at lære og udvikle sig tilstrækkeligt, i højere grad falder fra, bekræftes af elev-surveyen. Figur 3.7 viser, at blandt de elever, der gennemfører GF2, er 43 % helt enige i, at de lærer og udvikler sig nok/tilstrækkeligt, mens det kun gælder for 34 % af de elever, der er faldet fra. Omvendt er 9 % af de elever, der gennemfører lidt, eller helt uenige i dette, mens tallet for dem, der falder fra, ligger på 12 %.



Anm.: N: 3.939

"Gennemført" dækker over elever, der har gennemført GF2. Mens "frafaldet" dækker over elever, der er frafaldet på GF2 eller i overgangen mellem GF2 og hovedforløb.

Der er statistisk signifikant forskel på besvarelserne for elever, der har hhv. gennemført og er frafaldet, på 0,05-niveau.

Kilde: Registerdata fra Danmarks Statistik og elev-survey fra evaluering af erhvervsuddannelsesreformen.

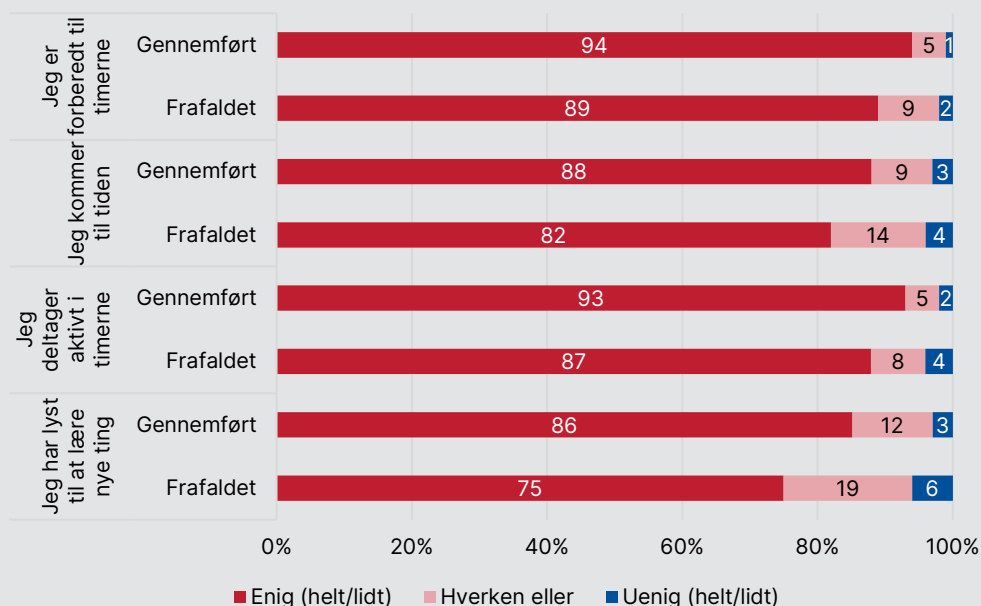
3.3.3 Faglig trivsel skal opstå i samspil mellem elev og lærer

Elevernes deltagelse, motivation og faglige trivsel i undervisningen fremhæves også som betydningsfuldt i forhold til frafald i interviewene. Trives eleverne ikke fagligt, og deltager de ikke aktivt og stabilt i undervisning og skolearbejde, bringer det dem længere væk fra faget og uddannelsen og dermed tættere på frafald.

Elev-surveyen viser, at de elever, der falder fra, vurderer deres egen deltagelse i uddannelsen og undervisningen lidt dårligere end de elever, der gennemfører. Af Figur 3.8 ses det for det første, at de elever, der falder fra, i lidt mindre grad er forberedt til timerne end de elever, der gennemfører. For det andet kommer de elever, der falder fra, i lidt mindre grad til tiden end de elever, der gennemfører. For det tredje deltager de elever, der falder fra, i lidt mindre grad aktivt i timerne end de elever, der gennemfører. Endelig har de elever, der falder fra, i lidt mindre grad lyst til at lære nye ting end de elever, der gennemfører.

Figur 3.8 Elevens deltagelse i uddannelsen/undervisningen

Hvor enig eller uenig er du i at...?



Anm.: N: 3.948-3.950.

"Gennemført" dækker over elever, der har gennemført GF2. Mens "frafaldet" dækker over elever, der er frafaldet på GF2 eller i overgangen mellem GF2 og hovedforløb.

Der er statistisk signifikant forskel på besvarelsene for elever, der har hhv. gennemført og er frafaldet, på 0,05-niveau.

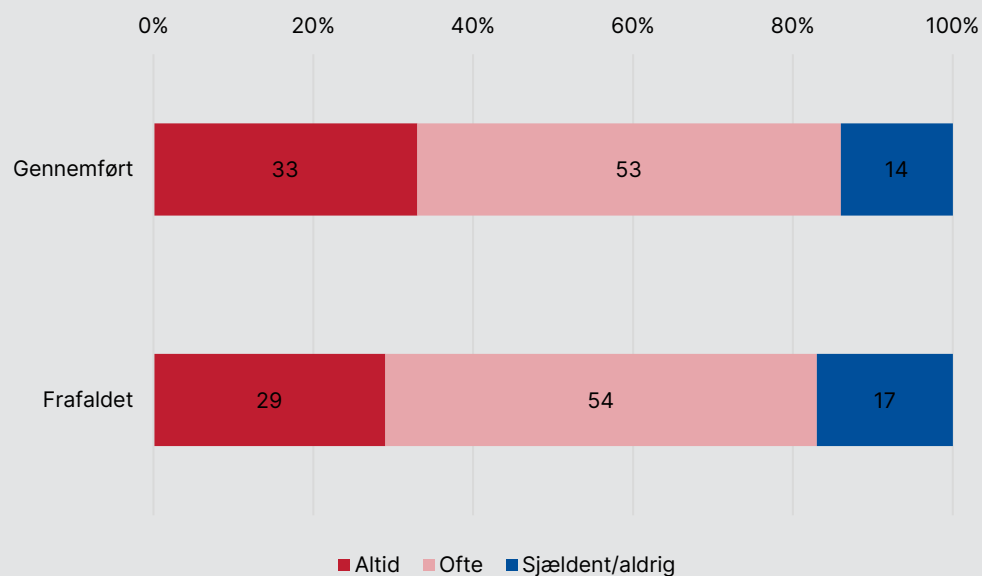
Kilde: Registerdata fra Danmarks Statistik og elev-survey fra evaluering af erhvervsuddannelsesreformen.

Særligt elevinterviewene understreger, at elevernes motivation for deltagelse i skole og undervisning og deres faglige trivsel er noget, der opstår i et samspil mellem elev og lærer, og som i høj grad også er afhængigt af, hvordan lærerne tilrettelægger undervisningen. Deres faglige motivation og trivsel er ikke en statisk størrelse indlejret i eleverne. Oplever eleverne ikke undervisningen som lærerig, motiverende og meningsfuld i relation til deres fremtidige arbejdsliv, kan det blive en medvirkende årsag til frafald.

Elev-surveyen understøtter billedet af, at de elever, der falder fra, i mindre grad oplever, at lærerne er gode til at forklare dem tingene, så de forstår det. Figur 3.9 viser, at 33 % af de elever, der gennemfører GF2, oplever, at lærerne altid er gode til at forklare tingene, så de forstår dem, mens det gælder for 29 % af de elever, der falder fra.

Figur 3.9 Lærernes forklaring af tingene på forståelig vis

Hvor ofte synes du, at lærerne er gode til at forklare tingene, så du forstår dem?



Anm.: N: 3.450

"Gennemført" dækker over elever, der har gennemført GF2. Mens "frafaldet" dækker over elever, der er frafaldet på GF2 eller i overgangen mellem GF2 og hovedforløb.

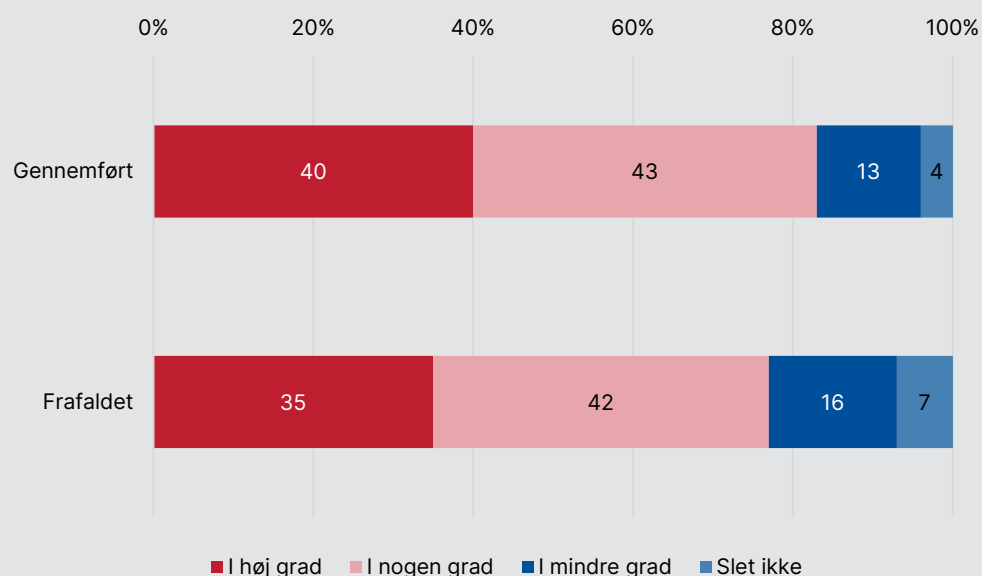
Der er statistisk signifikant forskel på besvarelsene for elever, der har hhv. gennemført og er frafaldet på, 0,05-niveau.

Kilde: Registerdata fra Danmarks Statistik og elev-survey fra evaluering af erhvervsuddannelsesreformen.

Af elev-surveyen ses det også, at de elever, der falder fra, i mindre grad oplever, at lærerne bruger eksempler fra det arbejdsliv, som deres uddannelse retter sig imod end de elever, der gennemfører. Figur 3.10 viser, at 17 % af de elever, der gennemfører GF2, svarer, at lærerne kun i mindre grad eller slet ikke bruger eksempler fra det arbejdsliv, som deres uddannelse retter sig imod, mens det gælder for 23 % af de elever, der falder fra.

Figur 3.10 Lærernes brug af eksempler fra fremtidigt arbejdsliv

I hvilken grad bruger lærerne eksempler fra det arbejdsliv, som din uddannelse retter sig imod?



Anm.: N: 3.924

"Gennemført" dækker over elever, der har gennemført GF2. Mens "frafaldet" dækker over elever, der er frafaldet på GF2 eller i overgangen mellem GF2 og hovedforløb.

Der er statistisk signifikant forskel på besvarelsene for elever, der har hhv. gennemført og er frafaldet, på 0,05-niveau.

Kilde: Registerdata fra Danmarks Statistik og elev-survey fra evaluering af erhvervsuddannelsesreformen.

3.4 Frafald i relation til social trivsel og tilhørsforhold

Både elever, lærere, vejledere og ledere fremhæver social trivsel og oplevelsen af et tilhørsforhold til skolen og et fællesskab med holdkammerater som afgørende for elevernes fastholdelse. Den eksisterende litteratur på området understøtter, at dette er af væsentlig betydning i relation til frafald (Wahlgren et al., 2020; Slottved et al., 2022; Slottved et al., 2020; EVA, 2021; Moos-Bjerre, 2021). En elev fortæller, at "Hvis man ikke har det godt i klassen, så brænder man ikke så meget for det" (Elev, karrosseri). Eleverne fortæller fx om, at klikedannelse og mobning kan fylde nogen steder og i sidste ende få den konsekvens, at elever falder fra. Nogle elever nævner, at det særligt gør

sig gældende på hold med yngre elever. At elever ikke bliver en del af et fællesskab på uddannelsen, behøver dog ikke kun at handle om ikke at blive lukket ind i fællesskabet, men kan for nogle vedkommende også skyldes, at de selv har svært ved at indgå i et fællesskab, eksempelvis grundet psykiske problemer. På tværs af interviewene understreges det, at social trivsel opleves som en forudsætning for faglig trivsel. En leder beskriver, hvordan det at have en god relation til holdkammerater og lærer understøtter det faglige:



Når man har det godt med de andre, man går på skole med, og underviseren osv., så er det også sjovere at gå i skole. Så fungerer undervisningen bedre, og indlæringen bliver større.

Leder

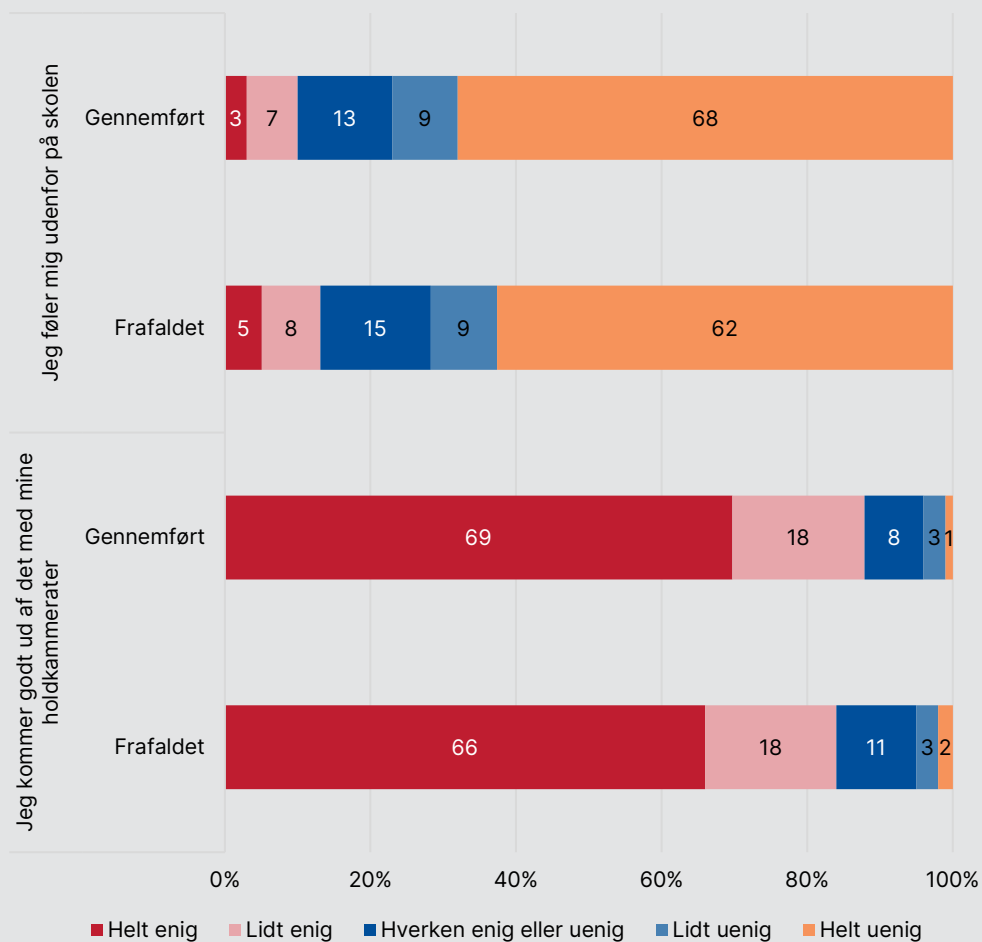
Anlægsstruktør, bygningsstruktør og brolægger

Elev-surveyen viser, at der er små forskelle på oplevelsen af det sociale miljø blandt de elever, der falder fra, sammenlignet med dem, der gennemfører. De elever, der gennemfører, har en lidt bedre oplevelse af det sociale miljø på uddannelsen end de elever, der falder fra. Figur 3.11 viser, at de elever, der falder fra, i lidt højere grad føler sig udenfor på skolen end de elever, der gennemfører. Ligesom de elever, der falder fra, i lidt mindre grad oplever at komme godt ud af det med deres klassekammerater end de elever, der gennemfører.

Figur 3.11 Elevers oplevelse af det sociale miljø på uddannelsen

Hvor enig eller uenig er du i at: Jeg føler mig udenfor på skolen

Hvor enig eller uenig er du i at: Jeg kommer godt ud af det med mine holdkammerater



Anm.: N: 3.942- 3.947

"Gennemført" dækker over elever, der har gennemført GF2. Mens "frafaldet" dækker over elever, der er frafaldet på GF2 eller i overgangen mellem GF2 og hovedforløb.

Der er statistisk signifikant forskel på besvarelserne for elever, der har hhv. gennemført og er frafaldet, på 0,05-niveau.

Kilde: Registerdata fra Danmarks Statistik og elev-survey fra evaluering af erhvervsuddannelsesreformen.

3.5 Frafald i relation til manglende læreplads

Manglen på en uddannelsesaftale fremhæves på tværs af interviews og uddannelser som en årsag til frafald. Både fordi det reelt afgør elevens mulighed for at gennemføre uddannelsen, såfremt skoleoplæring ikke er en mulighed, men også fordi det har betydning for elevernes motivation og faglige identitet (Nielsen et al., 2021).

Vigtigt at bemærke i forhold til frafald i relation til manglende læreplads er det, at situationen i forhold til lærepladsmangel generelt har forandret sig i en retning af mangel på lærlinge inden for en lang række erhvervsuddannelser. Det vil sige, at flere og flere oplæringssteder har vanskeligt ved at finde en lærling. Skolerne fortæller på den baggrund, at manglende læreplads ikke er en lige så udtalt årsag til frafald, som det har været. Samtidig skal elev-surveyens resultater, der stammer fra 2018/2019, ses i lyset af, at lærepladsmanglen på daværende tidspunkt var større, end den er i dag.

Elever, lærere, vejledere og ledere fortæller, at udsigten til en læreplads, mens eleverne stadig går på GF2, og tilknytningen til et konkret oplæringssted og en mester kan have stor betydning for elevernes motivation, ansvarsfølelse og faglige identitet. Dermed kan vanskeligheder med at finde en læreplads også svække deres motivation for uddannelsen og faglige identitet. Som en lærer beskriver, kan det betyde, at de kommer længere væk fra faget, hvilket kan resultere i frafald:



Jo længere eleven kommer på GF2 uden en læreplads, desto mere begynder eleven at tage den faglige identitetskappe af igen. For de tænker, at det er nemmere, at det er dem, der finder ud af, at de ikke vil, end at det er branchen, der ikke vil dem. Så begynder man i slutningen af forløbet at tænke over en ny identitet.

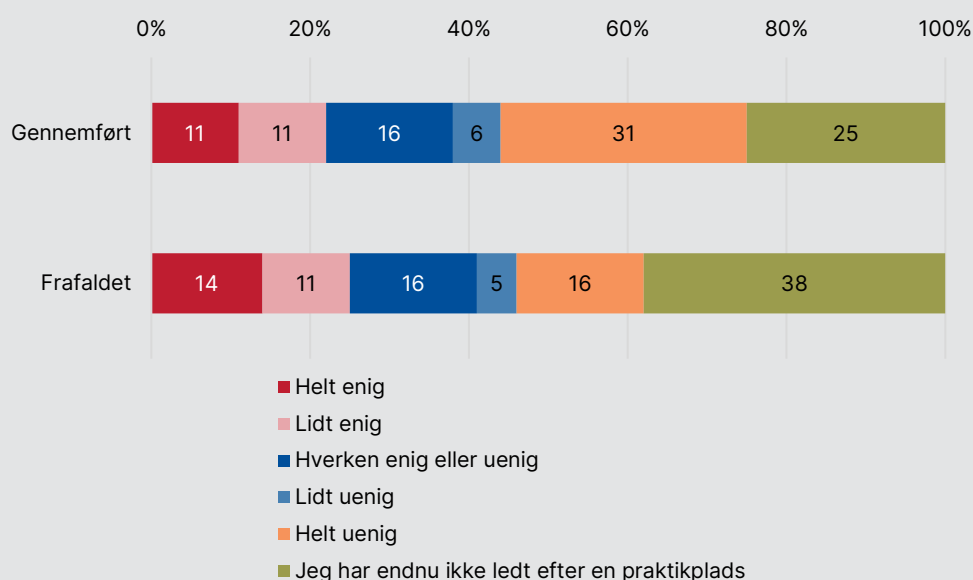
Lærer
Frisør

For særligt de lidt ældre elever, der allerede har erhvervs erfaring med faget, beskrives det også, at hvis de ikke umiddelbart får en læreplads, så er der nogle af dem, "der ikke har tålmodighed til det" (Leder, anlægsstruktør, bygningsstruktør og brolægger) og vælger at gå ud og tage et ufaglært job i stedet.

Elev-surveyen understøtter billedet af, at elever, der har problemer med at finde en læreplads, i højere grad falder fra. Figur 3.12 viser, at 37 % af dem, der har gennemført GF2, har erklæret sig helt eller lidt uenige i, at de har problemer med at finde en læreplads, mens det blot gælder for 21 % af dem, der er faldet fra. Samtidig svarer 25 % af dem, der har gennemført GF2, at de på tidspunktet for surveyen endnu ikke har ledt efter en læreplads, mens det for dem, der er faldet fra, gælder for 38 %. Dette kunne indikere, at de elever, der falder fra, også er senere ude i forhold til at lede efter en læreplads.

Figur 3.12 Jeg har problemer med at finde en praktikplads

Hvor enig eller uenig er du i at: Jeg har problemer med at finde en praktikplads



Anm.: N: 3.934

"Gennemført" dækker over elever, der har gennemført GF2. Mens "frafaldet" dækker over elever, der er frafaldet på GF2 eller i overgangen mellem GF2 og hovedforløb.

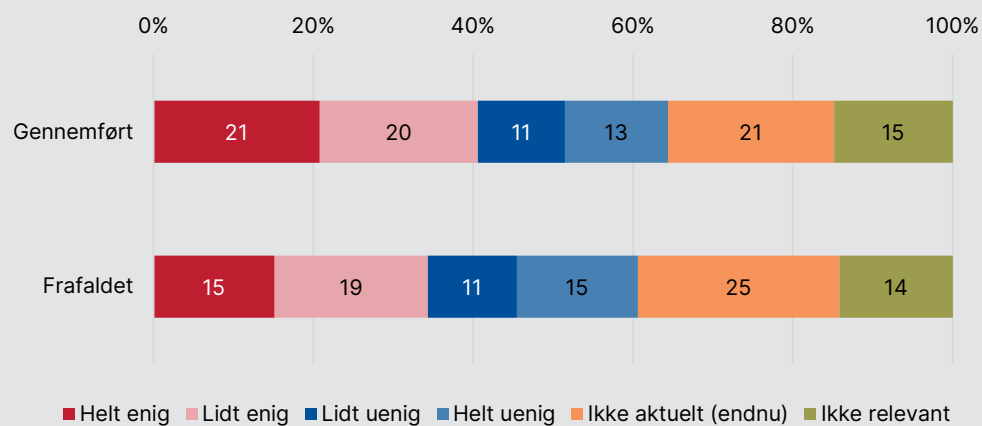
Der er statistisk signifikant forskel på besvarelserne for elever, der har hhv. gennemført og er frafaldet, på 0,05-niveau.

Kilde: Registerdata fra Danmarks Statistik og elev-survey fra evaluering af erhvervsuddannelsesreformen.

Elev-surveyen viser også, at de elever, der falder fra på GF2 eller i overgangen til hovedforløbet, i mindre grad oplever, at skolen har gjort nok for at hjælpe dem med at finde en læreplads end de elever, der gennemfører. Figur 3.13 viser, at 41 % af de elever, der har gennemført GF2, er helt eller lidt enige i, at skolen har gjort nok for at hjælpe med at finde en læreplads, mens kun 34 % af de elever, der er faldet fra, svarer dette.

Figur 3.13 Skolen har gjort nok for at hjælpe mig med at finde en praktikplads

Hvor enig eller uenig er du i at: Skolen har gjort nok for at hjælpe mig med at finde en praktikplads



Anm.: N: 3.968

"Gennemført" dækker over elever, der har gennemført GF2. Mens "frafaldet" dækker over elever, der er frafaldet på GF2 eller i overgangen mellem GF2 og hovedforløb.

Der er statistisk signifikant forskel på besvarelserne for elever, der har hhv. gennemført og er frafaldet, på 0,05-niveau.

Kilde: Registerdata fra Danmarks Statistik og elev-survey fra evaluering af erhvervsuddannelsesreformen.

4 Institutionelle forholds og elevgruppens betydning for frafald

Kapitel 2 viste, at der kan være store forskelle på frafaldet inden for samme uddannelse på tværs af uddannelsessteder, der udbyder uddannelsen. På den baggrund dykker dette kapitel ned i, i hvor høj grad forskelle i frafald mellem uddannelsesstederne skyldes karakteristika ved elevgruppen eller selve uddannelsesstedet samt hvilke karakteristika ved elevgruppen og uddannelsesstedet, der kan have betydning for frafald.

I den første del af kapitlet præsenteres resultaterne fra en registerbaseret analyse, som indkredser, hvor stor betydning henholdsvis institutionelle forhold og karakteristika ved elevgruppen har for frafaldet på erhvervsuddannelserne. Dernæst beskrives det, hvilke institutionelle forhold lærere, vejledere og ledere fra caseskolerne peger på som betydningsfulde i forhold til frafald.

Boks 4.1 Kapitlets hovedkonklusioner

Det er **forskelligt, hvor stor en del af variationen i frafald på den enkelte uddannelse, der kan forklares ved specifikke forhold ved uddannelsesstedet**. På nogle uddannelser er institutionelle forskelle af mindre betydning for frafaldet, mens institutionelle forskelle på andre uddannelser har større betydning. Samtidig er det også forskelligt uddannelserne imellem, hvor meget der handler om forskelle i elevgruppen på uddannelsesstederne, og hvor meget der handler om forskelle i andre kendetegn ved uddannelsesstedet.

På tværs af uddannelser har elever med uddannelsespålæg større sandsynlighed for at falde fra. På en del af uddannelserne, men ikke alle, øger lave karakterer fra grundskolen elevernes frafaldsrisiko. **Køn og alder har ikke entydig betydning for frafald på tværs af uddannelser**. På nogle uddannelser falder piger oftere fra end drenge, mens det på andre uddannelser er det omvendte, der gør sig gældende. Tilsvarende falder de yngste elever mindst fra på nogle uddannelser, mens de ældste elever falder mindst fra på andre uddannelser.

Lærere, vejledere og ledere beskriver en række **institutionelle forhold, der kan have betydning i forhold til frafaldet** på det enkelte uddannelsessted. Det drejer sig om, hvorvidt der er mulighed for at bo på skolen, adgangen til lærepladser i lokalområdet, lærergruppens kompetencer og engagement, samt uddannelsesstedets størrelse.

Boks 4.2 Data

- Registerdata fra Danmarks Statistik for elever, der er påbegyndt grundforløbet på en erhvervsuddannelse i perioden 2016-2019
- Lærepladsdata fra STIL for elever, der er påbegyndt grundforløbet på en erhvervsuddannelse i perioden 2016-2019
- Interview med lærere, vejledere og ledere på de seks caseskoler.

4.1 Uddannelsesstedets og elevgruppens betydning for frafald

På en række erhvervsuddannelser er der en betydelig forskel i frafaldet mellem de uddannelsessteder, som udbyder samme uddannelse (se kapitel 2). Forskellene i frafald kan på den ene side skyldes særlige forhold ved uddannelsesstedet. Det kan fx være tilfældet, at nogle uddannelsessteder i højere grad end andre lykkes med at motivere og fastholde deres elever, og dette kan være en årsag til, at frafaldet på netop dette uddannelsessted er lavere end på andre. Et lavere frafald på et uddannelsessted kan på den anden side også skyldes, at elevgruppen på uddannelsesstedet har bedre forudsætninger for at gennemføre uddannelsen end elevgruppen på andre uddannelsessteder. Det kan fx dreje sig om elevernes faglige forudsætninger.

Vi ved ikke meget om, hvor stor en betydning forhold ved selve uddannelsesstedet har for frafald sammenlignet med karakteristika ved elevgruppen på det konkrete uddannelsessted. Dette er relevant at belyse for at blive klogere på, hvor stor betydning særlige kendetegn ved de enkelte uddannelsessteder har for frafaldet.

Boks 4.3 Metode bag analyse af institutionelle forholds betydning for frafald

Den registerbaserede analyse tager udgangspunkt i 16 erhvervsuddannelser³, som er udvalgt på baggrund af følgende kriterier:

- Et betydeligt antal uddannelsessteder udbyder uddannelsen
- Tilstrækkelig variation i frafald mellem de uddannelsessteder, der udbyder uddannelsen
- Repræsentation af uddannelser fra alle fire hovedområder.

Analyserne bygger på en række regressionsanalyser af, hvor stor forklaringskraft forskellige faktorer har for at forklare variationen i frafald på den enkelte uddannelse. Se metodebilag for en mere detaljeret gennemgang af regressionsmodeller og data.

4.1.1 Forskelligt, hvor stor betydning uddannelsesstedet og elevgruppen har for frafald på tværs af uddannelser

Sammenligner man de 16 inkluderede uddannelser, er der forskel på, hvor stor en del af variationen i frafaldet på den enkelte uddannelse der kan forklares ved forskelle mellem forskellige uddannelsessteder, der udbyder samme uddannelse. På nogle uddannelser har institutionelle forhold kun lille forklaringskraft, mens de på andre uddannelser har større forklaringskraft.

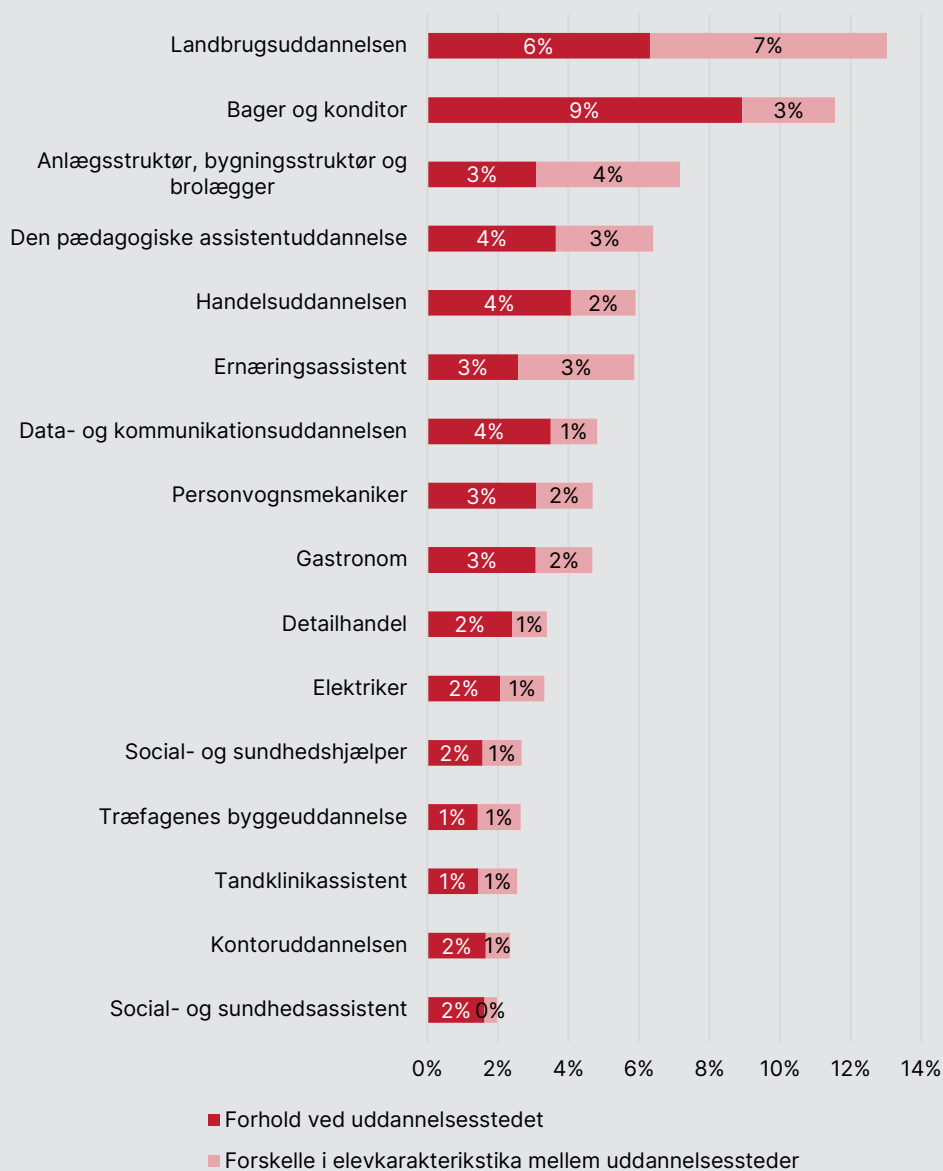
Figur 4.1 viser, at institutionelle forskelle uddannelsesstederne imellem har størst betydning for frafaldet på landbrugsuddannelsen. På landbrugsuddannelsen kan samlet set 13 % af variationen i frafald forklares ved institutionspecifikke forhold. På bager- og konditoruddannelsen har institutionelle forskelle uddannelsessteder imellem også forklaringskraft i forhold til frafaldet på uddannelsen. Her kan samlet set 12 % af variationen i frafald forklares ved institutionspecifikke forhold. På en række andre uddannelser kan institutionelle forskelle ligeledes forklare en del af variationen i frafald på uddannelsen. Det

³ Uddannelserne er: Elektriker, Personvognsmekaniker, Anlægsstruktør, bygningsstruktør og brolægger, Træfagenes byggeuddannelse, Landbrugsuddannelsen, Bager og konditor, Gastronom, Kontoruddannelsen, Handelsuddannelsen, Detailhandel, Ernæringsassistent, Tandklinikassistent, Data- og kommunikationsuddannelsen, Den pædagogiske assistentuddannelse, Social- og sundhedshjælper, Social- og sundhedsassistent.

gælder anlægsstruktur, bygningsstruktør og brolægger, den pædagogiske assistentuddannelse, handelsuddannelsen og uddannelsen til ernæringsassistent. Her kan institutionelle forskelle forklare hhv. 7 % af variationen i frafald for de to førstnævnte og 6 % for de to sidstnævnte uddannelser.

Omvendt har institutionelle forskelle uddannelsessteder imellem begrænset forklaringskraft i forhold til frafaldet på en række andre uddannelser. Det gælder særligt social- og sundhedsassistentuddannelsen, træfagenes byggeuddannelse og tandklinikassistentuddannelsen. Her kan institutionelle forskelle kun forklare 2 % af variationen i frafald på uddannelsen.

Figur 4.1 Procentdelen af variation i frafald på uddannelsen, som kan forklares af hhv. forhold ved uddannelsesstedet og forskelle i elevkarakteristika mellem uddannelsessteder



Anm.: De inkluderede uddannelser er: Elektriker, Personvogsmekaniker, Anlægsstruktør, bygningsstruktør og brolægger, Træfagenes byggeuddannelse, Landbrugsuddannelsen, Bager og konditor, Gastronom, Kontoruddannelsen, Handelsuddannelsen, Detailhandel, Ernæringsassistent, Tandklinikassistent, Data- og kommunikationsuddannelsen, Den pædagogiske assistentuddannelse, Social- og sundhedshjælper, Social- og sundhedsassistent

Analyserne omfatter elever, som er påbegyndt grundforløb ml. 2016-2019. Fokus er på frafald på GF2 og i overgangen til hovedforløb.

Kilde: Registerdata fra Danmarks Statistik.

Dykker man ned i, hvad der ligger i de institutionelle forhold, der har forklaringskraft i forhold til frafald, viser det sig, at det ikke kun handler om, at der er forskel på elevgruppen på de forskellige uddannelsessteder, men også at der er forskelle i andre kendetegn ved uddannelsesstederne. Hvor 13 % af variationen i frafald på landbrugsuddannelsen kunne henføres til forskelle mellem uddannelsessteder, skyldes ca. halvdelen heraf, at der er forskelle i elevgruppen mellem de uddannelsessteder, der udbyder landbrugsuddannelsen. Samlet set kan 6 % af variationen i frafald forklares ved særlige forhold ved uddannelsesstedet, mens 7 % af variationen i frafald kan forklares ved elevkarakteristika. Selvom særlige forhold ved uddannelsesstederne altså har en betydning, er der også en forskel i elevgrundlaget uddannelsesstederne imellem, som udgør en medvirkende årsag til frafaldet.

På bager- og konditoruddannelsen forholder det sig anderledes. Her kan 12 % af variationen i frafald forklares med institutionelle forskelle, men blot 3 % skyldes forskelle i elevgruppen mellem uddannelsesstederne. Dermed er der stadig 9 % af variationen i frafald på uddannelsen, som skyldes forskelle i andre særlige kendetegn ved uddannelsesstederne end elevgruppens sammensætning.

4.1.2 Både forskelle og ligheder på tværs af uddannelser for hvilke elevkarakteristika kan forklare frafald

I Tabel 4.1 dykker vi ned i konkrete elevkarakteristikas betydning for frafaldet på hver af de 16 uddannelser. Tabellen viser, at nogle elevkarakteristika kun har betydning for variationen i frafald på nogle uddannelser, mens andre elevkarakteristika har betydning for variationen i frafald på tværs af uddannelser. I tabellen indikerer farverne, at jo mørkere en rød farve et felt har, jo større forklaringskraft har de pågældende elevkarakteristika i forhold til frafaldet på den enkelte uddannelse. Når vi i tabellen afrapporterer, hvor stor en forklaringskraft de enkelte elevkarakteristika har i forhold til variationen i frafald inden for uddannelsen, er der kontrolleret for de øvrige elevkarakteristika samt institutionelle forhold.

Tabel 4.1 Variationen i frafald, som kan forklares ved observerbare karakteristika ved eleven og institutionsspecifikke karakteristika

Uddannelse	Institutionelle forhold	FSA	Alder	Køn	Herkomst	Udd.på-læg	Fam. uddannelses-niveau
Elektriker	2,1%	3,1%	0,8%	0,0%	0,4%	2,4%	0,1%
Personvognsmekaniker	3,1%	1,6%	0,2%	0,6%	0,4%	2,5%	0,3%
Anlægsstruktør, bygningsstruktør og brolægger	3,1%	0,0%	1,0%	0,4%	2,8%	3,1%	0,3%
Træfagenes byggeuddannelse	1,4%	1,3%	0,6%	0,5%	0,8%	3,3%	0,1%
Landbrugsuddannelsen	6,3%	0,1%	0,5%	1,7%	0,0%	1,6%	0,2%
Bager og konditor	8,9%	0,7%	0,2%	0,8%	-0,1%	1,5%	0,3%
Gastronom	3,1%	0,2%	0,3%	0,0%	0,3%	2,5%	0,0%
Kontoruddannelsen	1,7%	0,5%	0,1%	0,1%	0,5%	1,5%	0,1%
Handelsuddannelsen	4,1%	0,2%	0,0%	0,0%	0,6%	0,9%	0,1%
Detailhandel	2,4%	0,6%	0,1%	0,0%	1,1%	1,3%	0,1%
Ernæringsassistent	2,6%	0,0%	0,0%	0,4%	-0,3%	1,6%	0,1%
Tandklinikassistent	1,4%	0,1%	0,0%	0,3%	0,2%	2,9%	0,1%
Data- og kommunikationsuddannelsen	3,5%	2,7%	1,0%	0,1%	0,3%	1,9%	0,1%
Den pædagogiske assistentuddannelse	3,6%	0,2%	0,1%	-0,1%	0,0%	1,8%	0,1%
Social- og sundhedshjælper	1,6%	-0,2%	1,1%	0,4%	0,0%	2,9%	0,0%
Social- og sundhedsassistent	1,6%	0,1%	0,8%	0,5%	0,1%	2,1%	0,3%

Anm.: Analyserne omfatter elever, som er påbegyndt grundforløb mellem 2016-2019. Fokus er på frafald på GF2 og i overgangen til hovedforløb.

Kilde: Registerdata fra Danmarks Statistik.

4.1.2.1 Uddannelsespålæg har betydning for frafald på tværs af uddannelser

Fremtrædende på tværs af uddannelser er det, at det har betydning for frafaldet, hvorvidt eleverne har haft et uddannelsespålæg⁴. Dette gælder også, selvom vi kontrollerer for institutionelle forhold, karakterer fra folkeskolen, alder, køn, herkomst og familiens uddannelsesniveau. Det viser Tabel 4.1. På tværs af uddannelser har uddannelsespålæg negativ betydning i forhold til frafald, sådan at elever på uddannelsespålæg har en større sandsynlighed for

⁴ Elever med uddannelsespålæg dækker her over elever, der nogensinde har haft uddannelsespålæg på trin 1-4. Vi opererer således med en bred definition af elevgruppen med uddannelsespålæg med henblik på at afdække, om den elevgruppe på erhvervsuddannelserne, der har været i berøring med uddannelsespålæg, skiller sig ud fra den øvrige elevgruppe i forhold til frafald.

frafald. Uddannelsespålæg har særlig stor forklaringskraft på træfagenes byggeuddannelse, anlægsstruktør-, bygningsstruktør- og brolæggeruddannelsen, social- og sundhedshjælperuddannelsen samt tandklinikassistentuddannelsen, hvor omkring 3 % af frafaldet på uddannelsen kan forklares af, om eleverne har et uddannelsespålæg.

4.1.2.2 Køn og alder har ikke entydig betydning for frafald på tværs af uddannelser

På 13 ud af 16 uddannelser har køn i forskelligt omfang betydning for frafaldet, men der er forskelle uddannelserne imellem i forhold til, hvilken betydning køn har i relation til frafald. Det viser Tabel 4.2, der illustrerer, hvorvidt de enkelte elevkarakteristika har positiv eller negativ betydning i forhold til frafald. På nogle uddannelser falder piger mere fra end drenge, mens det på andre uddannelser er omvendt. På otte uddannelser har piger højere frafald end drenge. Det gælder personvogsmekaniker, anlægsstruktør, bygningsstruktør og brolægger, træfagenes byggeuddannelse, landbrugsuddannelsen, bager og konditor, gastronom og handelsuddannelsen. Mens piger på fem andre uddannelser har mindre frafald end drenge. Det gælder kontoruddannelsen, ernæringsassistent, tandklinikassistent, social- og sundhedshjælper samt social- og sundhedsassistent. Køn har den største forklaringskraft i forhold til frafald på landbrugsuddannelsen, hvor køn kan forklare 1,7 % af variationen i frafald.

På 10 ud af 16 uddannelser har alder også en betydning for frafaldet, men det er forskelligt uddannelserne imellem, hvilken betydning alder har, og alderens betydning i forhold til frafald er dermed ikke entydig på tværs af uddannelser. På en række uddannelser falder eleverne i aldersgruppen 18-25 år mere fra end eleverne under 18 år. Det gælder på elektriker, personvogsmekaniker, anlægsstruktør, bygningsstruktør og brolægger, træfagenes byggeuddannelse landbrugsuddannelsen og gastronom. Men på andre uddannelser er frafaldet blandt de ældste elever på 25+ år til gengæld lavere end frafaldet for eleverne under 18 år. Det gælder på elektriker, kontoruddannelsen, data- og kommunikationsuddannelsen, den pædagogiske assistentuddannelse og social- og sundhedsassistent.

4.1.2.3 Karakterniveau, herkomst og familiens uddannelsesniveau har betydning for frafald på størstedelen af uddannelserne

På de fleste uddannelser kan elevernes karakterniveau fra folkeskolens afgangsprøver (FSA) forklare en del af variationen i frafald. Dermed har elevernes faglige niveau målt på karakterer på disse uddannelser alt andet lige betydning for frafaldet i den forstand, at bedre karakterer sænker sandsynligheden for frafald. Størst betydning har karakterer på elektrikeruddannelsen og

data- og kommunikationsuddannelsen, hvor elevernes karakterniveau kan forklare hhv. 3,1 % og 2,7 % af variationen i frafald.

På 11 ud af 16 uddannelser har herkomst i større eller mindre omfang betydning for frafaldet, selvom der kontrolleres for institutionelle forhold og øvrige elevkarakteristika. På alle disse uddannelser gælder det, at indvandrere og efterkommere i højere grad falder fra. Herkomst er af størst betydning på anlægsstruktør-, bygningsstruktør- og brolæggeruddannelsen og detailhandelsuddannelsen, hvor herkomst kan forklare hhv. 2,8 og 1,1 % af variationen i frafald.

Familiens uddannelsesniveau, målt ved mors højest gennemførte uddannelse, har også betydning for frafaldet på 12 ud af 16 uddannelser. På ni uddannelser har elever fra hjem med en erhvervsuddannelse lavere frafald end elever fra hjem med grundskoleuddannelse som højest fuldførte uddannelse. Det gælder anlægsstruktør, bygningsstruktør og brolægger, landbrugsuddannelsen, bager og konditor, kontoruddannelsen, handelsuddannelsen, detailhandelsuddannelsen, den pædagogiske assistentuddannelse og social- og sundhedsassistent. Mens elever fra hjem med enten en erhvervsuddannelse eller en videregående uddannelse har lavere frafald på tre uddannelser, nemlig elektriker, personvognsmekaniker og træfagenes byggeuddannelse.

Tabel 4.2 Elevkarakteristikas betydning for frafald under GF2 og i overgangen til hovedforløb

	Karakterer fra folkeskolens afgangsprøver	Alder	Køn	Herkomst	Uddannelsespålæg	Mors højest gennemførte uddannelse
	Højere karakterer sænker frafaldssandsynlighed	18-25-årige har større frafald end elever under 18 år 25+-årige har mindre frafald end elever under 18 år	Piger har større frafald end drenge Piger har mindre frafald end drenge	Indvandrere og efterkommere har større frafald end elever med dansk baggrund	Elever med uddannelsespålæg har større frafald end elever uden	Elever fra hjem med erhvervs- eller videregående uddannelse har lavere frafald end elever fra hjem med grundskoleuddannelse. Elever fra hjem med erhvervsuddannelse har lavere frafald end elever fra hjem med grundskoleuddannelse.
Elektriker						
Personvogsmekaniker						
Anlægsstruktør, bygningsstruktør og brolægger						
Træfagernes byggeuddannelse						
Landbrugsuddannelsen						
Bager og konditor						
Gastronom						
Kontoruddannelsen						
Handelsuddannelsen						
Detailhandel						
Ernæringsassistent						
Tandklinikassistent						
Data- og kommunikationsuddannelsen						
Den pædagogiske assistentuddannelse						
Social- og sundhedshjælper						
Social- og sundhedsassistent						

Anm.: Analyserne omfatter elever, som er påbegyndt grundforløb mellem 2016-2019. Fokus er på frafald på GF2 og i overgangen til hovedforløb.

Kilde: Registerdata fra Danmarks Statistik.

4.1.3 Mangel på lærepladser har forskellig forklaringskraft i forhold til frafald

I Tabel 4.3 undersøger vi manglen på lærepladser betydning for variationen i frafald for hver af de 16 uddannelser. Tabellen viser, at manglen på lærepladser har forskellig forklaringskraft i forhold til variationen i frafald på forskellige uddannelser. Manglende læreplads er her opgjort som elever med afsluttet grundforløb, der stadig søger en læreplads, eller elever i skoleoplæring på hovedforløbet. I modsætning til de foregående analyser ser vi derfor her på frafald under hovedforløbet frem for på grundforløbet.

Når vi har kontrolleret for institutionsspecifikke forhold og andre elevkarakteristika, kan mangel på læreplads på en række uddannelser forklare en del af variationen i frafald på uddannelsen. Den største forklaringskraft har mangel på lærepladser på fem uddannelser, hvor lærepladsmanglen kan forklare 2 % af variationen i frafald. Det gælder ernæringsassistent, detailhandel, handelsuddannelsen, anlægsstruktør, bygningsstruktør og brolægger samt personvognsmekaniker, hvor mangel på læreplads kan forklare mellem 3,2-2,2 %.

Tabel 4.3 Variationen i frafald, som kan forklares ved manglende læreplads

Uddannelse	Mangler læreplads
Elektriker	0,9%
Personvognsmekaniker	2,2%
Anlægsstruktør, bygningsstruktør og brolægger	2,6%
Træfagenes byggeuddannelse	0,6%
Landbrugsuddannelsen	0,0%
Bager og konditor	-0,1%
Gastronom	0,4%
Kontoruddannelsen	0,8%
Handelsuddannelsen	2,7%
Detailhandel	3,1%
Ernæringsassistent	3,2%
Tandklinikassistent	0,0%
Data- og kommunikationsuddannelsen	1,6%
Den pædagogiske assistentuddannelse	0,0%

Anm.: Der er kontrolleret for betydningen af institutionelle forhold, karakterer fra folkeskolens afgangsprøver, alder, køn, herkomst, uddannelsespålæg og familiens uddannelsesniveau.

Analyserne omfatter elever, som er påbegyndt grundforløb mellem 2016-2019. Fokus er på frafald på hovedforløbet.

Kilde: Registerdata fra Danmarks Statistik samt lærepladsdata fra STUK.

4.2 Perspektiver på institutionelle forhold af betydning for frafald

Afsnit 4.1 viste, at institutionelle forhold kan have betydning for frafaldet på de enkelte uddannelser, men uden at udfolde hvilke konkret institutionelle forhold, der kan være af betydning. I det følgende opridses perspektiver fra lærere, ledere og vejledere fra caseskolerne på, hvilke institutionelle forhold der kan have betydning i forhold til frafald. Herudover udfoldes det i kapitel 5, hvordan skolerne arbejder med tiltag til fastholdelse. Hvordan og i hvilket omfang de enkelte uddannelsessteder, der udbyder en uddannelse, arbejder med sådanne tiltag, kan således også være en af de institutionelle forskelle, der har betydning for variationen i frafaldet.

4.2.1 Skolehjem og det at bo sammen på skolen

På flere af caseskolerne har eleverne mulighed for at bo på skolen, enten fordi der er skolehjem, eller fordi skolen er en kostskole som på landbrugsuddannelsen. Lærere, vejledere og ledere oplever, at det, at eleverne bor på skolen, kan bidrage til at reducere frafaldet på flere måder. Eleverne, der bor på skolen, udvikler ofte et stærkt fællesskab og tætte relationer, der motiverer dem til at blive på uddannelsen. Samtidig giver det, at eleverne bor på skolen, også bedre muligheder for fra skolens side at arrangere faglige såvel som sociale arrangementer, der kan styrke elevernes faglige og sociale tilhørsforhold til skolen, uddannelsen og hinanden. Det er også erfaringen, at det kan være lettere for lærerne at opbygge en relation til eleverne, når eleverne bor på skolen, fordi lærerne kan deltage i aktiviteter med eleverne uden for skoletid. Det kan være af faglig karakter, såsom studiecafé om aftenen, eller at lærerne spiser aftensmad sammen med eleverne. Derudover fremhæves det også, hvordan det at bo på skolen kan have positiv betydning i forhold til fremmøde til undervisningen og dermed mindske fravær, der kan blive til frafald - både fordi det bliver lettere for eleverne at komme i skole, end hvis de skulle bruge lang tid på transport, men også fordi skolens personale eller de andre elever nemmere kan opsøge og hjælpe elever, der ikke møder op. Omvendt nævnes det dog også, at mange af eleverne, som bor på skolen, er unge mennesker, der lige er flyttet hjemmefra og for første gang skal bo selv. Dette kan også være en hård omvæltning, der kan være behov for at tage hånd om, hvis det ikke skal medføre en risiko for frafald.

4.2.2 Adgangen til lærepladser i lokalområdet

Adgangen til lærepladser kan have betydning for frafald, både som adgangsbillet til at fortsætte på hovedforløbet og som motivationsfaktor for eleverne, som det også er beskrevet i kapitel 3. Dermed kan det også have betydning for frafaldet på det enkelte uddannelsessted, hvor let adgangen til lærepladser er i lokalområdet. Caseskolerne oplever generelt, at der er gode muligheder for at få en læreplads på deres uddannelse, men de peger også på, at der kan være geografiske forskelle i forhold til, hvor stort udbuddet af lærepladser er i forskellige dele af landet. Det kan både handle om, at der i nogle dele af landet er en større koncentration af virksomheder eller arbejdspladser inden for faget, men det kan samtidig også handle om, hvor gode de enkelte uddannelsessteder er til at opdyrke lærepladser i lokalområdet.

4.2.3 Lærergruppens kompetencer og engagement

Lærergruppens pædagogiske, didaktiske og faglige kompetencer såvel som deres engagement i faget og elevgruppen fremhæves som afgørende i forhold til fastholdelse af eleverne i uddannelsen. En del af lærerne, vejlederne og lederne fra caseskolerne har også erfaringer fra andre uddannelser og uddannelsessteder, og de fremhæver på den baggrund oplevelsen af, at lærergruppen på caseskolen skiller sig positivt ud, både i forhold til kompetencer og engagement i fag og elevgruppe. Dermed kan forskelle i lærergruppens sammensætning, kultur og samarbejde på tværs af uddannelsessteder også være en medvirkende forklaring til, at der kan være variation i frafaldet på tværs af uddannelsessteder, der udbyder samme uddannelse.

4.2.4 Uddannelsesstedets størrelse

Lærere, vejledere og ledere peger på, at uddannelsesstedets størrelse kan have betydning for frafaldet. Når skolen ikke er for stor, er det oplevelsen, at det skaber bedre betingelser for at skabe gode relationer lærere og elever imellem. På samme vis kan det være nemmere at skabe overblik over, hvilke elever der er frafaldstruede og give bedre muligheder for fokus på elevernes individuelle behov og håndholdte støtteindsatser. Samtidig påpeges det dog også, at skolen skal have en vis volumen for at have mulighed for at have et godt fagligt og pædagogisk miljø samt en ordentlig økonomi til at understøtte fastholdelsesarbejdet.

5 Tiltag til fastholdelse på skoler med lavt frafald

I dette kapitel udfoldes det, hvordan de seks caseskoler med lavt frafald arbejder med fastholdelse i form af forskellige tiltag til at styrke elevernes faglige og sociale trivsel. Kapitlet indleder med at beskrive, hvordan skolerne har organiseret deres fastholdelsesarbejde. Derefter vil kapitlet sætte fokus på fastholdelsestiltag i relation til forskellige dele af uddannelsen og for forskellige elevgrupper. Kapitlet vil udfolde skolernes tiltag i relation til hhv. opstart på uddannelsen, skole- og undervisningsmiljø, individuelle støttemuligheder samt overgang til oplæring og hovedforløb.

De fastholdelsestiltag, der fremhæves af skolerne, er i høj grad i overensstemmelse med, hvad eksisterende litteratur på området finder vigtigt i relation til fastholdelse (Wahlgren et al., 2020; Hersom et al., 2019; Slottved et al., 2022; Slottved et al., 2020; Ingholt et al., 2015; Moos-Bjerre, 2021; Nielsen et al., 2013; Katznelson, 2014; Katznelson & Brown, 2011; Louw & Katznelson, 2011; Jensen et al., 2009; Rambøll, 2018; DPU & Epinion, 2020; EVA, 2021; PwC, 2020). Dermed underbygger eksisterende viden på området, at de tiltag til fastholdelse, der opridses i kapitlet, kan være af positiv betydning i forhold til fastholdelse.

Fra skolernes side understreges det, at de rammer, de som uddannelser er underlagt, har betydning for deres muligheder for at arbejde med fastholdelsestiltag. Begrænsede ressourcer i kombination med udfordringer i forhold til rekruttering af tilstrækkeligt mange og fagligt såvel som pædagogisk-didaktisk kompetente lærere har betydning for, i hvilken udstrækning de har mulighed for at arbejde med de fastholdelsestiltag, som, de oplever, virker. På samme vis kan der være behov for at prioritere i, hvilken og hvor meget støtte de enkelte elever får.

Boks 5.1 Kapitlets hovedkonklusioner

Skolerne arbejder med at forebygge frafald ved at **understøtte faglig og social trivsel** for alle elever. Samtidig er skolerne optaget af så tidligt som muligt at **spotte og handle på elever, der kan være i risiko for frafald**. Dette kræver et **tæt samarbejde mellem medarbejderne på skolen**. Erfaringen er, at gode relationer til lærerne og de andre elever er en forudsætning for faglig og social trivsel. **Relationsarbejde er derfor et kernelement i skolernes fastholdelsesarbejde.**

Skolerne arbejder på mange fronter med at understøtte fastholdelse, og erfaringen er, at fastholdelsesarbejdet er et vedblivende arbejde uddannelsen igennem. I forbindelse med **opstart på uddannelsen** arbejder skolerne med at etablere et tilhørsforhold til skole og uddannelse, samtidig med at de tydeliggør krav og forventninger til eleverne.

Skolerne oplever, at en betydelig del af eleverne har udfordringer, der kræver **individuel tilrettelagte støtteforanstaltninger**. Derfor prioriterer de tidligt på uddannelsen at afdække elevernes faglige og sociale kompetencer med henblik på at iværksætte individuelle støttetilbud for elever med og uden diagnoser.

Skolerne arbejder også med **skole- og undervisningsmiljøet** som en del af fastholdelsesarbejdet. Skolerne har fokus på undervisning, der er praksisnær og styrker elevernes faglige identitet, samtidig med at undervisningsdifferentiering står centralt.

Endelig arbejder skolerne med at understøtte **en god overgang til oplæring**. Skolerne hjælper eleverne med at søge lærepladser og dyrker et stort netværk til mestre i lokalområdet. Skolerne forsøger at klæde eleverne på til arbejdslivet og har etableret mulighed for kontakt og støtte i overgangen til og under oplæringen for både elev og mester.

Boks 5.2 Data

- Interviews med elever, lærere, vejledere og ledere på de seks caseskoler
- Interviews med repræsentanter for jobcentre i landets fire største kommuner.

5.1 Organisering af fastholdelsestiltag

I dette afsnit beskrives det, hvordan skolernes organisering og samarbejde omkring fastholdelse ser ud, og hvad lærere, vejledere og ledere oplever som særligt betydningsfuldt i organiseringen heraf.

5.1.1 Kombination af frafaldsstrategier og et bredere fokus på faglig og social trivsel

Det er forskelligt skolerne imellem, om de har egentlige frafaldsstrategier, der særskilt sætter fokus på frafald, eller om de i højere grad tænker arbejdet med frafald- og fastholdelse som en integreret del af deres arbejde med social og faglig trivsel i bred forstand. Gennemgående har skolerne både fokus på forebyggelse af frafald ved at understøtte god faglig og social trivsel for alle elever, men også fokus på at handle, når individuelle elever fremstår som frafaldstruede. Som den resterende del af kapitlet vil udfolde, arbejder skolerne på mange fronter med at understøtte fastholdelse. Det er desuden gældende, at en række særlige fokuspunkter går igen på tværs af de forskellige skolers arbejde med fastholdelse.

For det første har skolerne fokus på så tidligt som muligt at spotte og handle på elever, der kan være i risiko for frafald. Dette drejer sig både om, at lærerne har en løbende opmærksomhed på elevernes trivsel, men samtidig betragtes fravær også på alle seks skoler som en central indikator på frafaldsrisiko. Systematisk opfølgning på elevernes fravær og procedurer ved for højt fravær står derfor centralt i skolernes arbejde med at forebygge frafald. Dette udfoldes i afsnit 5.3.1.

For det andet er der på en række af skolerne særligt fokus på GF2 i frafalds- og fastholdelsesarbejdet. Det hænger sammen med, at frafaldet er størst på

GF2 og i overgangen til hovedforløbet. Samtidig fortæller skolerne, at GF2 har en særlig karakter, fordi eleverne her er lang tid på skolen, de er ved at stifte bekendtskab med den uddannelse, de har valgt, og fordi en del af eleverne på GF2 stadig er forholdsvis unge. Der er derfor både behov og mulighed for en betydelig indsats i relation til fastholdelse fra skolernes side i denne periode.

Endelig understreger lærere, ledere og vejledere, at selvom skolerne lægger et stort arbejde i at understøtte, at eleverne bliver fastholdt i uddannelsen, er der ikke tale om fastholdelse for enhver pris. Opleves det fra skolens side, at uddannelsen ikke er den rigtige for eleven, eller at eleven ikke er klar til uddannelse, ændrer skolens fokus sig fra fastholdelse til at hjælpe eleven bedst muligt videre.

5.1.2 Tæt og systematisk samarbejde om fastholdelse

Et tæt og systematisk samarbejde mellem de relevante medarbejdere på skolen i relation til fastholdelse af eleverne fremhæves som altafgørende. Det drejer sig om at sikre, at der er et finmasket net omkring eleverne i forhold til at opspore elever i mistrivsel og om at afklare, hvem der følger op, og hvordan der følges op på eleven. De involverede medarbejdere i fastholdelsesarbejdet udgøres typisk af forskellige kombinationer af kontaktlærere, studievejledere, fastholdelsesvejledere, SPS-vejledere og mentorer, ligesom at ledelsen på mange af skolerne også indgår aktivt i fastholdelsesarbejdet.

Centralt i fastholdelsesarbejdet på tværs af alle seks skoler er det, at der er et højt kommunikationsniveau mellem lærere, vejledere og ledelse. Dermed er der en hyppig informationsudveksling om eleverne. Informationsudvekslingen sker ved en kombination af formaliserede møder og uformelle snakke. Den formaliserede del af samarbejdet og informationsudvekslingen består typisk af faste tilbagevendende møder mellem alle de lærere, der er omkring eleven, og vejledere samt i nogle tilfælde også ledelse. Her gennemgås de enkelte elever og lærernes oplevelse af deres trivsel i undervisningen såvel som deres fravær. Er der indikationer på, at der er brug for at følge op på noget, aftales det, hvem der gør hvad.

Den mere uformelle del af samarbejdet og informationsudvekslingen betragtes som mindst lige så vigtig, fordi den foregår på daglig basis og derfor giver mulighed for hurtigt at følge op på eleverne. Det kan dreje sig om, at lærerne informerer studie-, fastholdelses- eller SPS-vejleder om en elev, de er bekymrede for. Eller det kan handle om tilbageløb den anden vej, hvor en vejleder fx har afholdt en fraværssamtale med en elev og informerer læreren om, hvilke aftaler der er indgået med eleven. De løbende tilbagemeldinger på lærernes observationer af eleverne opleves som et afgørende supplement for vejlederen til de mere formelle oplysninger omkring diagnoser, støttebehov mv. Det

kan nemlig give et mere helt billede af eleverne og fange elever, der ikke på papiret ser ud til at have udfordringer.

5.1.2.1 Relationen frem for funktionen som bærende for, hvem eleverne kan gå til

Lærere, vejledere og ledere fortæller, at der i det systematiske samarbejde i relation til fastholdelse som udgangspunkt ligger en tydelig rollefordeling. Men med det sagt er der en stor opmærksomhed på, at elevernes relationer til de forskellige medarbejdere er afgørende i forhold til, hvem eleverne har lyst til at gå til med spørgsmål og udfordringer, og hvem der også omvendt lettest kan spotte, hvis der er en elev, der viser tegn på mistrivsel. Tilsvarende finder også den eksisterende litteratur på området, at tætte personlige relationer til lærere/vejledere er afgørende i fastholdelsesarbejdet (Wahlgren et al., 2020; EVA, 2021; Moos-Bjerre, 2021). På den baggrund lægger skolerne vægt på, at organiseringen af fastholdelsesarbejdet og samarbejdet skal være tilstrækkeligt fleksibelt til, at relationen frem for medarbejderfunktion eller -titel kan være bærende for, hvem eleverne kan gå til. En leder fortæller, at fordi eleverne er forskellige, er det også forskelligt, hvilke medarbejdere der har de bedste relationer til disse, og det skal organiseringen af fastholdelsesarbejdet kunne rumme:



Vi har sagt til elever og lærere, at selvom vi har formelle kontaktpersoner, så er det jo ikke fordi, eleverne ikke må snakke med andre end kontaktpersonen. Når der opstår noget akut, skal de jo bare hive fat i den nærmeste af os. Men også hvis de føler, at de har en bedre kemi med lærer x end lærer y, er det meget flydende. Der er også nogle, der gerne vil ind forbi mig, og der har jeg altid en dør åben. Eleverne er forskellige, og de spejler sig i os og fornemmer, hvem de kan snakke med om forskellige ting.

Leder

Landbrugsuddannelsen

Den åben-dør-politik, som lederen nævner, går også igen på tværs af skoler. Det gælder både for ledelse og vejledere, at de over for eleverne gør meget ud af at blive oplevet som tilgængelige. Dette er igen for at understøtte, at eleverne kan gå til de medarbejdere, som de har de bedste relationer til, og for at sikre, at elever i mistrivsel bliver spottet af den ene eller den anden vej.

Gode relationer kommer ikke nødvendigvis af sig selv, men er noget lærere, vejledere og ledelse arbejder meget aktivt med, og medarbejdernes relationskompetencer spiller derfor en afgørende rolle i fastholdelsesarbejdet.

5.1.3 Samarbejde med eksterne aktører og ressourcepersoner

I arbejdet med fastholdelse af eleverne oplever skolerne det som vigtigt at være realistisk omkring, hvilke typer af udfordringer der kan håndteres i en skolekontekst, og hvilke typer af udfordringer der kræver, at der trækkes andre kompetencer ind. På den baggrund samarbejder skolerne med forskellige eksterne aktører og ressourcepersoner.

I relation til elever med psykiske udfordringer samarbejder skolerne med psykologer eller psykologisk rådgivning. Flere af skolerne har samarbejdsaftaler med kommunen om samfinansiering af en psykologordning, hvor eleverne kan få et antal samtaler med en psykolog. Ønsker eleverne ikke selv at gå til psykolog, kan der også være mulighed for, at en af skolens vejledere kan sparre med en psykolog som en måde at kvalificere hjælpen til eleven på. Desuden samarbejder skolerne med misbrugsrådgivere om elever med misbrugsudfordringer. I samarbejdet med eksterne ressourcepersoner fremhæves det som vigtigt, at der netop er tale om et samarbejde og samspil mellem parterne, så der gensidigt erfaringsudveksles mellem skolens vejledere og de eksterne ressourcepersoner i forhold til elevernes udfordringer, behov og støttemuligheder.

En del af fastholdelsesarbejdet drejer sig også om at vurdere, hvilke elever det er meningsfuldt at arbejde for at fastholde, og hvilke det ikke er samt at hjælpe disse godt videre. Skolerne samarbejder med UU-vejledningen i relation til elever, som ikke vurderes at have truffet det rette uddannelsesvalg. På flere skoler beskrives det som afgørende, at der er kort vej mellem skolen og UU-vejledningen. Dette er både i forhold til en god relation og nem kontakt, men det er også fysisk i den forstand, at UU kommer fast på skolen. Dette medvirker til, at de elever, der ikke skal fortsætte på uddannelsen, hurtigt kan hjælpes godt videre, og at skolerne i deres fastholdelsesarbejde kan fokusere på de elever, det er meningsfuldt at fastholde.

Endelig dyrker nogle af vejlederne på skolerne også at have et netværk blandt frivillige tilbud og NGO'ere, som eleverne kan have gavn af. Det kan handle om, at vejlederen opfordrer eleverne selv til at opsøge tilbuddene, men nogle steder er der også egentlige samarbejder med organisationerne.

5.1.3.1 Særlige samarbejdsflader i relation til elever med uddannelsespålæg

I relation til eleverne med uddannelsespålæg er der nogle særlige samarbejdsflader i spil, nemlig jobcentrene. Blandt caseskolerne er det forskelligt, i hvilket omfang de samarbejder med jobcentrene og de uddannelsesmentorer, som eleverne med uddannelsespålæg kan få tilknyttet herfra. På samme vis oplever repræsentanterne fra jobcentrene det også som forskelligt, hvor meget samarbejde de har med uddannelserne i forhold til elever med uddannelsespålæg, både fra kommune til kommune, men også fra skole til skole. Gennemgående lyder det fra både skolerne og jobcentrenes side, at de gerne vil udbygge og systematisere dette samarbejde mere.

På nogle caseskoler og i nogle kommuner er der tradition for, at elevens vejleder eller mentor fra skolen mødes med jobcenterets uddannelsesmentor for at kvalificere og samtænke arbejdet med at støtte eleven og sikre, at de forskellige involverede parter trækker i samme retning. Der kan både være tale om et systematisk samarbejde med faste møder og erfaringsudveksling flere gange årligt såvel som løbende kontakt ved behov. Det er oplevelsen, at et tæt samarbejde og løbende informationsudveksling skole og jobcenter imellem er betydningsfuldt i forhold til mulighederne for at støtte eleverne med uddannelsespålæg i at blive i uddannelse. For en del af eleverne handler det om at sikre en god overgang, opstart og overlevering fra jobcenteret og til skolen. En jobcenterrepræsentant beskriver:



Alle overgange for unge er en udfordring, og det er der, vi risikerer at miste dem. Skiftet fra vores støtte og vores system og over til uddannelsessystemet er kæmpe stort. Og vi har en stor opgave i at samarbejde med uddannelsesverdenen om at sikre den bedst mulige overgang [...] Vores unge er karakteriseret ved at have et vist støttebehov, så vi forsøger at håndbære dem i videst muligt omfang til en kontaktperson eller studievejleder. Og så informerer vi uddannelsesstedet om, hvilket støttebehov, vi vurderer, den unge har. Hvad har vi iværksat, og hvad tænker vi, at den enkelte skole skal gribe sammen med den unge.

Jobcenterrepræsentant

Kommune 1

For nogle elever fortsætter tilknytningen til og støtten fra jobcenterets uddannelsesmentor, også efter de er startet på erhvervsuddannelsen. Her er det

vigtigt, at skole og jobcenter løbende samarbejder og kommunikerer for at sikre en fælles retning i støtten til eleven.

I samarbejdet mellem skole og jobcenter om elever med uddannelsespålæg bliver det fremhævet som væsentligt, at man kender til hinandens forskellige kompetencer og støttemuligheder. Dermed ved man, hvem der kan hjælpe med hvad, og man aftaler en god rollefordeling herimellem. Det er vigtigt gensidigt at vide, hvilken viden de forskellige parter har brug for om eleverne og hvornår for at kunne handle på det. Rettidighed er et nøgleord i forhold til informationsudvekslingen skole og jobcenter imellem, fx sådan at jobcenteret så tidligt som muligt får besked, hvis en elev med uddannelsespålæg er frafaldstruet, så både skole og jobcenter kan nå at handle herpå. En jobcenterrepræsentant fortæller, hvordan det handler om at samarbejde om rette indsats til rette tid:



Vi har alle et fælles mål om, at de unge trives på uddannelsen og om fastholdelse. Og det handler om rette indsats til rette tid. Så vi går meget op i, at jo før vi bliver kontaktet jo bedre. Allerede fra første samtale, de har på skolen i forhold til en frafaldstruet elev, bliver vi koblet på. For det er nemmere i forhold til at lave en forebyggende indsats, frem for at det kommer til at handle om, at eleven ikke kan være på uddannelsen mere, og hvad gør vi så. Så vi gør meget ud af at involvere os, så snart de på skolerne ser det mindste i elevernes adfærd.

Jobcenterrepræsentant

Kommune 3

5.2 Opstart på uddannelsen

Ved opstart på uddannelsen arbejder skolerne på forskellige fronter med at understøtte, at eleverne både fagligt og socialt kommer godt fra start. Vigtigheden af at sætte ind i forhold til den første tid på skolen for at modgå frafald understreges også i eksisterende litteratur på området (Ingholt et al., 2015). En del af arbejdet med at understøtte, at eleverne kommer godt fra start, indebærer for et par af skolerne desuden også en grundig og indledende vurdering af, om eleverne er tilstrækkeligt kvalificerede til uddannelsen. For alle seks skoler er der desuden særligt fokus på relationsdannelse og et tilhørsforhold til skolen og uddannelsen for alle elever. De prioriterer tidlig afdækning af elevernes faglige og sociale kompetencer og støttebehov, samtidig med at de også tydeliggør krav og forventninger til eleverne fra start af.

5.2.1 Tidlig afdækning af faglige og sociale kompetencer

Skolerne har fokus på så tidligt som muligt at få afdækket elevernes faglige og sociale kompetencer. Kompetencevurderinger er, jf. bekendtgørelse om erhvervsuddannelser §64, stk. 3-5, påkrævede. Der kan for skolerne være to forskellige formål med kompetencevurderingerne. For det første at få afklaret, om eleverne vurderes tilstrækkeligt fagligt kvalificerede til uddannelsen. For det andet at få afklaret elevernes støttebehov og iværksat relevante støttetilbud.

5.2.1.1 Optagelsesforløb og tidlig kompetenceafklaring

En af de seks uddannelser, der indgår i undersøgelsen, nemlig frisøruddannelsen, er dimensioneret. Det betyder, at skolen hvert år får tildelt en kvote fra Børne- og Undervisningsministeriet for, hvor mange elever den må optage ud over de elever, der kommer ind på uddannelsen med en uddannelsesaftale. Elever, der har en uddannelsesaftale, kan således komme ind på en dimensioneret uddannelse uden en kvoteplads, jf. bekendtgørelse om erhvervsuddannelser §51. Frisøruddannelsen har med andre ord begrænsede uddannelsespladser, hvorfor de, der ønsker at gå på den, først skal igennem en optagelsesproces, hvor skolen udvælger og optager de ansøgere, de vurderer som de bedst egnede.

Lederen på frisøruddannelsen fortæller, at skolens optagelsesproces er todelt. Først indkaldes ansøgere til en samtale, hvor skolen har fokus på at sikre, at ansøgerne lever op til uddannelsens adgangskrav, er motiverede til at gå på uddannelsen samt har en rimelig chance for at gennemføre denne. Dernæst inviteres udvalgte ansøgere til en bootcamp, hvor de testes for, om de besidder de egenskaber, som er afgørende for frisørerhvervet. Lederen beskriver bootcampen således:



Vi ser, hvem der kan løfte noget i længst tid. Der er allerede nogen, der siger, at de har noget med skulderen fx. Så skal de jo ikke være frisører. [...] Det kan være, de siger, at de ikke bryder sig om at stille sig op og vise noget foran nogen, de ikke kender, eller ikke bryder sig om at snakke med nogen, de ikke kender. Så tænker vi, at det skal de jo hele tiden gøre med en kunde. Det er alle de her situationer, de kommer ud i, som vi prøver at inddrage. Fagligheden skal de lære, når de kommer her. Men der er bare nogle af de her elementer, som kan være rigtig svært for os at lære dem.

Leder
Frisør

Der er dog også andre metoder end et kvoteoptag, hvorpå skoler tidligt i uddannelsesforløbet kan vurdere, hvilke elever, der ikke er egnede til uddannelsen og på baggrund heraf kan råde disse til at søge andre uddannelsesveje. Lærerne på Vvs-energiuddannelsen fortæller, at de forud for den egentlige opstart på grundforløbet har 14 dages introforløb med eleverne, hvor eleverne møder forskellige aspekter af faget, som de kan komme til at møde fremover. I løbet af disse uger observerer lærerne eleverne for at vurdere, om de virker motiverede til at gå på uddannelsen, samt om de har de nødvendige kompetencer til at blive Vvs'ere.

Ved udgangen af introforløbet afholder lærerne individuelle samtaler med hver elev, hvor de drøfter med eleven, hvorvidt denne har taget det rette uddannelsesvalg. I de tilfælde, hvor lærerne vurderer, at en elev af den ene eller anden årsag vil have vanskeligt ved at lykkes med uddannelsen, råder lærerne eleven til at søge en anden og mere oplagt uddannelsesvej. En lærer fortæller:



Vi vil hellere sørge for, at de får en uddannelse med noget, de kan arbejde med senere hen. Det kan også godt være, man består svendepróven med et 2-tal, men ikke har fattet det alligevel, og hvem vil have sådan en svend? Det ville være at gøre dem en bjørnetjeneste.

Lærer
Vvs-energi

Kompetenceafklaringen på introforløbet fører således til, at der ved udgangen af uddannelsens introforløb sker en vejledning videre fra uddannelsen af flere af de elever, der formentligt ville falde fra på uddannelsen senere hen.

5.2.1.2 Afdækning af faglige og sociale kompetencer for at afklare støttebehov

Skolerne oplever det som afgørende så tidligt som muligt at få afdækket elevernes faglige og sociale kompetencer, sådan at de hurtigt kan få iværksat individuelt tilpassede støttetilbud til de elever, der måtte have brug for det.

En del af skolerne arbejder systematisk med at afdække både elevernes faglige og sociale kompetencer og eventuelle støttebehov i forbindelse med opstart på uddannelsen via samtale og/eller screening. På de skoler, der afholder samtaler med eleverne forud for opstart, er eventuelle udfordringer og støtte-

behov et fokuspunkt i denne samtale, sådan at støtten kan være på plads, allerede fra eleven starter på uddannelsen. I forhold til elever, der starter med uddannelsespålæg, er det forskelligt, i hvilken udstrækning der sker en overlevering mellem jobcenter og skole i forhold til elevernes støttebehov.

Nogle af skolerne screener eleverne i forbindelse med opstarten på uddannelsen i forhold til kompetencer i dansk og matematik, herunder også for ordblindhed, men har samtidig også udviklet screeninger for elevernes mere generelle kognitive, sociale og personlige kompetencer, eksempelvis i samarbejde med en psykolog. Dermed oplever skolerne at få et mere fuldt billede af eleverne både fagligt og personligt, hvor de indsigter, screeningerne giver, for nogle elever giver anledning til, at der handles med det samme, fx i forhold til at iværksætte støttetiltag. Mens screeningerne for andre elever i højere grad giver lærere og vejledere en baggrundsviden om eleverne, som de kan bruge i undervisning og vejledning.

Det er forskelligt skolerne imellem, om lærerne bliver oplyst om resultaterne af elevernes screeninger, eller om det er noget, de selv skal opsøge. Både elever og lærere oplever også, at det er en balancegang mellem på den ene side at kende elevernes historie og udfordringer for bedst muligt at kunne hjælpe dem og på den anden side også at give eleverne mulighed for at få en ny start, når de starter på uddannelsen.

5.2.2 Fokus på relationsdannelse og tilhørsforhold til skole og uddannelse

I forbindelse med elevernes opstart har skolerne stort fokus på, at eleverne hurtigt får etableret et tilhørsforhold til skolen og uddannelsen og danner relationer til lærere, vejledere og ledelse såvel som til de andre elever, fordi det kan hjælpe med at fastholde eleverne i uddannelse (Wahlgren et al., 2020; Slottved et al., 2022; Slottved et al., 2020; EVA, 2021; Moos-Bjerre, 2021).

På flere af skolerne inviteres eleverne til en opstartssamtale, typisk med en studievejleder, før opstart på uddannelsen. Formålet hermed er at introducere eleverne til uddannelsen og høre om elevernes motivation for uddannelsen, men også, at eleverne får etableret en relation til en medarbejder på skolen og får set skolen, så det føles mere trygt at starte på første skoledag.

Når eleverne starter på GF2, er der typisk planlagt en introuge af både faglig og social karakter. Eleverne bliver vist rundt på skolen og møder både lærere, ledere, vejledere og mentorer, så de hurtigt føler sig hjemme og ved, hvor de kan finde de forskellige medarbejdere, og hvad de kan bruge dem til. De bliver

informeret om uddannelsens indhold, men også om fraværsregler, ordensregler og lignende. På nogle af skolerne har man gode erfaringer med at gøre de mange introduktioner til eleverne mere lettilgængelige for alle elever, herunder også for elever med ordblindhed, ved at gøre brug af billeder, videoer og lignende. Derudover er der i introtiden også stort fokus på relationsdannelse eleverne imellem i form af sociale arrangementer og ryste-sammen-aktiviteter.

5.2.2.1 Brobygningsforløb for elever med uddannelsespålæg kan give tryk start

I en af kommunerne har jobcenterrepræsentanterne gode erfaring med, at de unge med uddannelsespålæg kommer ud i brobygning på den erhvervsuddannelse, de påtænker at starte på, inden opstart. For det første giver brobygningen de unge mulighed for at opleve uddannelsesstedet og få afprøvet, om uddannelsen er noget for dem. For det andet er det også oplevelsen, at det kendskab til skolen, lærerne og faget, som brobygningsforløbet giver eleverne med uddannelsespålæg, gør en stor forskel i forhold til at give eleverne en tryk start, når de starter rigtigt på uddannelsen, og at risikoen for frafald i opstarten dermed mindskes. En jobcenterrepræsentant beskriver, hvordan mange af eleverne med uddannelsespålæg ofte har oplevet at have det svært og være bagud, når det kommer til skole og undervisning, men at brobygningen giver den mulighed for at føle, at de for en gangs skyld er på forkant:



Brobygningsforløbene gør en stor forskel, fordi det giver den unge kendskab til uddannelsen og skolen. Også helt lavpraktisk i forhold til at vide, hvilken dør de skal gå ind ad, og hvilket klasselokale de skal være i. Det giver mega meget ro. Plus de får en anden selvtillid, fordi de føler sig lidt foran de andre. De har været på skolen og har i brobygningen måske lært nogle faglige ting og udtryk. Så de kommer med oprejst pande og skuldrene mere afslappede. På alle uddannelsesforløb har de haft virkelig svært ved det og været det sorte får. Her er de faktisk lidt foran de andre og kan fortælle de andre noget.

Jobcenterrepræsentant
Kommune 3

På nogle af skolerne er der også indlagt sociale aktiviteter uden for skolen som en del af brobygningsforløbet for de unge med uddannelsespålæg. Dette

for at give eleverne mulighed for at knytte relationer til andre mulige, kommende elever og give dem den tryghed, der ligger i, at de allerede har nogle bekendtskaber, når de starter på uddannelsen. Det er oplevelsen, at dette kan være særligt betydningsfuldt for eleverne med uddannelsespålæg, som for en dels vedkommende kan komme fra at føle sig ensomme og isolerede.

5.2.3 Tydelige krav og forventninger til eleverne

I forbindelse med opstart på uddannelsen sørger skolerne for at gøre krav og forventninger meget tydelige for eleverne. Det gælder både i relation til det faglige, men også i forhold til elevernes adfærd på skolen og eleverne imellem for at understøtte, at eleverne trives både fagligt og socialt (Nielsen et al., 2013; Louw & Katznelson, 2011).

Nogle elever beskriver, hvordan det, fra de starter på uddannelsen, gøres klart fra skolens side, hvordan uddannelsen vil komme til at forløbe, herunder hvad eleverne skal igennem på uddannelsens forskellige dele, og hvilke forventninger og faglige krav der er til dem undervejs. Eleverne nævner, at denne indledende forventningsafstemning samt overblik bidrager til at give dem en tryghedsfølelse. Eksempelvis beskriver en elev, hvordan bl.a. tjeklister og skemaer hjælper eleverne med at bevare overblikket:



Det er helt klart, hvilke forventninger der er til os, og det er meget klart, hvad der skal til, for at vi kan fortsætte. Forventningsafstemningen har været god. [...] Noget af det, der fungerer godt på skolen, er, at det er meget skemasat, hvordan vi skal komme igennem det her. Vi har mange tjeklister, så man ikke bare bliver sluppet på dybt vand. Jeg tænker, at det er noget af det, der kan være med til at holde folk kørende, for det er nemmere at holde overblikket, når man kommer fra folkeskolen, hvor der er andre, der har haft overblikket for dig.

Elev
Vvs-energi

Alle seks skoler lægger stor vægt på, at uddannelsen skal være et rart sted for alle elever at være, og at det kræver en stor rummelighed både fra lærerne og elevernes side. Samtidig er det også erfaringen, at dette kræver klare grænser

for, hvilken opførsel der er acceptabel fra eleverne side og en tydelighed omkring, hvornår grænsen er nået. Derfor gør skolerne meget ud af at kommunikere dette, lige fra eleverne starter på uddannelsen, fx i form af et ordensreglement, men også ved at tage fælles snakke med eleverne i klassen om, hvordan man bedst håndterer konflikter eller lignende, der måtte opstå. Ligesom lærere og ledelse løbende forholder sig til og om nødvendigt handler på adfærd, der falder uden for det acceptable. En leder fortæller, at det, at eleverne også indimellem oplever, at uacceptabel adfærd kan få konsekvenser, bidrager til, at den brede elevgruppe kan føle sig trygge på uddannelsen:



Vi prøver at være meget tydelige i, hvad vi vil have, og hvad vi ikke vil have. Det sker jo - heldigvis sjældent - at vi må sige til en elev "Du kan ikke være her". Vi vil gerne give en chance, men der er også meget klare grænser for, hvornår vi ikke giver flere chancer. Så det, at vi en gang imellem trækker det ultimative kort og siger, at en elev ikke kan gå her, gør jo også, at den helt almindelige elev kan føle sig tryk.

Leder
Landbrugsuddannelsen

5.3 Individuel faglig og social støtte

Skolerne oplever, at en betydelig del af eleverne har udfordringer, der kræver individuelt tilrettelagte støtteforanstaltninger som en del af fastholdelsesarbejdet (Slottved et al., 2022; EVA, 2022; EVA, 2021; Moos-Bjerre, 2021; Katznelson, 2014; PwC, 2020). Arbejdet med individuel faglig og social støtte går på to ben.

Først og fremmest drejer det sig om at afdække elevernes udfordringer og afklare deres støttebehov. Dette sker ved screening og samtaler i forbindelse med opstart på uddannelsen, som beskrevet i afsnit 5.2.1.2. Samtidig har lærere, vejledere og ledere også løbende fokus på at spotte elever, der udviser tegn på mistrivsel, ligesom at individuel opfølgning på fravær og de bagvedliggende årsager står centralt i dette arbejde. Dernæst drejer arbejdet med individuel og faglig social støtte sig om at iværksætte de rette støttetilbud til eleverne.

5.3.1 Individuel opfølgning på fravær og bagvedliggende årsager

På alle seks skoler betragtes højt fravær eller markante ændringer i elevernes fraværs mønstre som en væsentlig indikator på, at en elev er frafaldstruet. Derfor arbejder skolerne indgående med at afklare, hvad de bagvedliggende årsager til og dermed mulige løsninger på fraværsproblematikker kan være, og de forsøger at mindske fraværet, inden det risikerer at blive til frafald.

Skolerne har i forskelligt omfang fælles procedurer på uddannelsen for, hvornår og hvordan der formelt set følges op på fravær i form af samtaler og advarsler. Grundtanken for skolerne er dog individuel opfølgning ud fra den betragtning, at de bagvedliggende årsager til fraværet kan være vidt forskellige fra elev til elev, og at hvornår og hvordan der følges op og handles herpå derfor må tilpasses den enkelte.

Opfølgningen på elevernes fravær, de bagvedliggende årsager og relevante tiltag sker typisk i et tæt samarbejde mellem lærere, vejledere og nogle steder også ledelse og har karakter af en kombination af mere formel og systematisk opfølgning såvel som mere ad hoc og uformel opfølgning. Af mere systematisk art mødes lærere, vejledere og evt. ledelse fast og gennemgår fraværet for deres elever, og hvad der kan ligge bag, og tager på den baggrund stilling til, om der er behov for en samtale. Samtidig har særligt lærerne løbende et blik for, om der sker ændringer eller er udfordringer i relation til elevernes tilstedeværelse i undervisningen, som de ad hoc kan tage op med eleven eller vende med en vejleder eller leder.

På nogle af skolerne er elevens kontaktlærer, der typisk kender eleven bedst, den første der tager en mere uformel snak med eleven om fraværet. Hjælper dette ikke til en afklaring af årsager og mulige tiltag, og fortsætter fraværet, kan næste skridt blive en mere formel samtale med eksempelvis en studievejleder eller fastholdelsesvejleder. Både fordi opfølgningen på fraværet og af-dækningen af relevante tiltag kan vise sig at ligge uden for, hvad lærerne har kompetencerne til at håndtere, men også for at signalere over for eleverne, at der nu tages hånd om fraværet på et mere formelt niveau.

På nogle af skolerne har man en ekstra opmærksomhed på fravær for elever med uddannelsespålæg ud fra den erfaring, at en del af disse elever kan have svært ved grundlæggende at møde i skole, og at det derfor er ekstra vigtigt at reagere hurtigt på disse elevers fravær. En leder beskriver:



Vi er ekstra opmærksomme på fravær for eleverne med uddannelsespålæg, for den vigtigste indikator på, at noget ikke fungerer, det er, når eleven er væk. Så det er der, hvor underviseren er hurtig til at tage fat i eleven. Nogle af de elever, vi har haft med uddannelsespålæg, har haft svært ved at passe en skole og komme til tiden og ved at arbejde. Det er de her basale færdigheder med at møde til tiden og indgå i et samarbejde med andre mennesker, der er udfordrende for dem. Nogle af dem har også diagnoser, hvor det kan være svært at gå i skole her med så mange mennesker.

Leder
SOSU-hjælper

5.3.1.1 **Forskellige årsager til fravær kalder på forskellige tiltag**

Lærere, vejledere og ledere oplever, at fravær kan have vidt forskellige årsager og dermed også kan kalde på vidt forskellige tiltag. For nogle elever er deres primære udfordring, at de har svært ved at stå op om morgenen. For en del af disse elever kan alene det at få en advarsel og opdage, at der bliver holdt øje med deres fravær være nok til at vende deres fraværs mønster. Ligesom morgenvækning af en mentor, der ringer til dem, kan være en løsning. For andre elever ligger der dybere faglige, personlige eller sociale problemer bag fraværet, og her handler det om at få afdækket, om eleven har et støttebehov, man ikke har været opmærksom på. Det kan være i form af hjælp fra fx en mentor, en SPS-vejleder, en kontaktlærer, psykolog eller misbrugsrådgivning.

Fordi der kan ligge væsentlige årsager bag fraværet, lægger lærere og vejledere vægt på, at fraværssamtaler ikke må have karakter af skæld ud, men at det handler om åbent og nysgerrigt at interessere sig for eleverne, og hvad der ligger bag deres fravær. En vejleder fortæller:



Det er vigtigt at møde eleverne i det her og sige "Jeg kan kun se en fraværspåcentage, prøv at fortælle mig om, hvad der ligger bagved?". Så kan der komme forskellige faglige og personlige ting frem. Det kan også være, at de har en diagnose eller ordblindhed, som de har valgt ikke at fortælle om i første omgang, fordi det er sårbart, men nu brænder det under dem. Og så kan man nogle gange få lukket op for det og give dem noget støtte og lave nogle aftaler.

Vejleder
SOSU-hjælper

Lærerne og vejlederne lægger vægt på at indgå realistiske mål og aftaler med de enkelte elever i forhold til tilstedeværelse i undervisningen. For nogle elever vil målet kunne være fuld tilstedeværelse. Mens det for andre elever, der eksempelvis har syge børn, er vigtigt at tage en snak med dem om, hvad der realistisk set kan lade sig gøre.

5.3.2 En vifte af støttemuligheder afhængig af individuelle behov

På skolerne har de en vifte af individuelle støttemuligheder i forhold til at understøtte elevernes faglige og sociale trivsel og dermed fastholdelse i uddannelse. I og med at elevernes udfordringer og behov er individuelle, opleves det på tværs af skolerne som centralt også at have mulighed for at målrette individuelt tilrettelagte støtteforanstaltninger til den enkelte elev. En vejleder fortæller, at "vi forsøger at skræddersy en løsning af de kombinationsmuligheder, vi har, alt efter elevens udfordringer" (Vejleder, karrosseri).

Den vifte af individuelle faglige og sociale støttemuligheder, som skolerne kan trække på, består typisk af en kontaktlærerordning, SPS-støtte, studie-, uddannelses- og fastholdelsesvejledning, mentorer, læsevejledere til ordblinde samt misbrugsrådgivning og psykologhjælp. Uanset hvilke former for støtte, der er tale om, fremtræder gode relationer mellem elever og støttepersoner samt et tæt samarbejde skolens medarbejdere imellem som en grundlæggende forudsætning for velfungerende og udbytterige støtteforanstaltninger.

Støtten går på to ben. Én del af støttemulighederne kræver dokumentation for elevernes udfordringer, fx dokumentation for psykiske diagnoser eller ordblindhed. Det gælder eksempelvis SPS-støtten. En anden del af støttemulighederne har skolerne mulighed for at tildele på baggrund af deres og elevernes egne oplevede behov og udfordringer og er således ikke dokumentationskrævende. Det gælder eksempelvis muligheden for en mentor.

5.3.2.1 Kontaktlærer som elevernes førstevalg ved brug for hjælp

På skolerne er der gode erfaringer med, at alle elever får tilknyttet en kontaktlærer, som de kan gå til, hvis de har brug for hjælp eller en at snakke med, men som de typisk også har tilbagevendende skemalagte snakke med. Både lærere og elever beskriver, hvordan kontaktlæreren for mange elever vil være deres førstevalg at gå til. Dette fordi eleven og kontaktlæreren typisk kender hinanden godt fra undervisningen og ses i det daglige. Derfor opleves en kontaktlærer som let at gå til for eleverne med spørgsmål om stort og småt, ligesom at det også er erfaringen, at kontaktlærerne ofte er gode til at spotte, hvis nogle af eleverne har det svært.

Eleverne oplever generelt lærerne som nogen, man kan gå til og tale med om udfordringer. Men for nogle af eleverne har det betydning, at netop kontaktlæreren er formelt udpeget som elevens kontaktperson, fordi det kan gøre det nemmere at gå til dem. Eleverne fortæller, at det er vigtigt, at kontaktlæreren er lyttende, tager sig tid og viser interesse for eleven, samt at relationen til kontaktlærerne er tillidsfuld i den forstand, at der er en fortrolighed omkring det, eleven snakker med kontaktlæreren om, medmindre de aftaler andet. Samtidig giver det en tryghed for eleverne at vide, at der er en lærer, der holder særligt øje med, hvordan de har det. En elev fortæller:



Det har meget at gøre med, at hun er meget personlig med os og lytter til os, og så tilbyder hun sin hjælp. Hun har altid åbne arme. Hun viser bare en interesse i, at hun gerne vil hjælpe os, og hun vil gerne have os videre.

Elev
Frisør

Nogle af de udfordringer, eleverne kommer med, kan kontaktlæreren selv hjælpe med, mens kontaktlæreren i forhold til andre typer af udfordringer og behov kan være et trygt sted at starte for eleverne i forhold til at blive hjulpet videre. Lærerne beskriver, at det er vigtigt, at man som kontaktlærer også kender grænserne for, hvilke typer udfordringer man som lærer er klædt på til at håndtere.

5.3.2.2 SPS-støtte centralt for elever med dokumenterede funktionsnedsættelser

For elever med dokumenterede funktionsnedsættelser, fx i relation til psykiske diagnoser eller ordblindhed, er muligheden for SPS-støtte et centralt redskab. SPS-vejlederne lægger vægt på muligheden for fleksibel og individuel tilrettelæggelse af SPS-støtten ud fra den enkelte elevs behov og ud fra den betragtning, at behovet kan ændre sig fra uge til uge og dag til dag. Tilsvarende sætter eleverne pris på, at SPS-støtten i vid udstrækning kan målrettes deres individuelle behov og løbende tilpasses. En elev fortæller:



Jeg har rigtig dårlig hukommelse, så vi sidder og øver noget, der kan styrke min hukommelse. Eller nu her med eksamen har jeg eksamensangst, så kan hun hjælpe mig med det, eller jeg kan øve foran hende. Så det kan være lige præcis det, du har et problem med.

Elev
SOSU-hjælper

Samtidig understreges det af elever og SPS-vejledere, at relation og tilgængelighed er afgørende for en velfungerende SPS-støtte. På flere skoler forsøger man at være fleksibel i forhold til, hvem SPS-støtten kommer fra ud fra den betragtning, at en god relation er afgørende for udbyttet af støtten. Det betyder fx, at skolen kan have en SPS-vejleder tilknyttet, men at der også er rum for, at en lærer, som eleven har en særlig relation til, kan tage SPS-støttetimerne.

Samarbejdet mellem skole og hjem opleves som vigtigt for en velfungerende SPS-støtte. I relation til de yngre SPS-elever fremhæves betydningen af en tidlig forældrekontakt for at skabe en god relation til og dialog med hjemmet. Det drejer sig om, at SPS-vejleder og forældre får mødt hinanden, og forældrene bliver introduceret til, hvad der ligger i SPS-støtten. Samtidig er formålet også at få etableret en forståelse af, at man spiller på samme hold, sådan at der løbende kan være dialog mellem hjem og SPS-vejleder. Det kan fx dreje sig om, at en forælder orienterer SPS-vejlederen om, at eleven har haft en dårlig morgen, sådan at SPS-vejlederen kan have et særligt øje for eleven.

5.3.2.3 Mentorordning giver mulighed for støtte ud fra behov frem for diagnoser

Erfaringen på skolerne er, at det ikke altid er til at se på papiret, at elever har særlige behov. For nogle elever knytter deres udfordringer sig til egentlige diagnoser, men for en del elever kan der være tale om andre typer af personlige og sociale udfordringer, der kan gøre det vanskeligt at tage en uddannelse. Derfor er det vigtigt for skolerne også at kunne tilbyde individuel støtte til elever ud fra det behov, de oplever hos eleverne fremfor alene på baggrund af diagnoser. Her spiller muligheden for en mentor en central rolle på nogle af skolerne.

Mentorerne kan hjælpe eleverne med en bred vifte af personlige og sociale udfordringer, der kan stå i vejen for et velfungerende uddannelsesforløb. Det kan være udfordringer i relation til det at gå i skole og indgå i et fagligt og socialt fællesskab med andre. Fx problemer med at stå op om morgenen og møde i skole, at kommunikere og indgå i relationer med lærere og de andre elever, at få struktur på dagen og skolearbejdet mv. Det kan også være problematikker i elevernes privatliv, der skygger for, at de kan koncentrere sig om deres uddannelse. Fx forældre, der er ved at blive skilt, kæresten, der er gået, eller børn, der er syge. Som det også gælder i relation til kontaktlærerordningen og SPS-støtten, er en tæt og god relation mellem mentor og elev altafgørende for udbyttet af mentorordningen.

5.3.2.4 Afgørende med kendskab til og tilgængelighed af støtte- og vejlederfunktioner

Både elever, lærere og vejledere understreger vigtigheden af, at eleverne har kendskab til de støtte- og vejledningsmuligheder, der er på uddannelsen, og at de oplever dem som let tilgængelige. Det drejer sig om, at eleverne ved, hvilke støtte- og vejledningsmuligheder der eksisterer, og hvem man skal tage kontakt til i forhold til forskellige typer af udfordringer og spørgsmål. Samtidig drejer det sig også om, at eleverne oplever det som trygt at opsøge en vejleder og bede om hjælp. Derfor lægger vejlederne på skolerne vægt på, at eleverne ser dem i hverdagen og herved opbygger en relation til dem, hvilket gør det lettere at tage kontakt ved behov. Vejlederne gør også meget ud af at have en åben dør-politik og lægger vægt på, at støtte- og vejlederfunktionerne er placeret i fysisk nærhed af eleverne. Eleverne beskriver, at klarhed omkring støtte- og vejlederfunktioner hjælper dem, der aktuelt har behovet, med at vide, hvor de skal gå hen, samtidig med at det giver en tryghed for de øvrige elever, at de ved, at der er hjælp at hente, hvis de skulle få behov.

Vejledere, lærere og ledere arbejder også med at afstigmatisere det at have udfordringer og modtage støtte. Oplevelsen er, at det er forskelligt, hvor svært det er for eleverne at komme og sige, at de har udfordringer, og at dette også afhænger af typen af udfordringer. Fx opleves ordblindhed for mange som afstigmatiseret, mens andre psykiske, sociale eller personlige udfordringer kan opleves som vanskeligere for eleverne at tale med andre om. En måde som der arbejdes med at afstigmatisere det at have udfordringer på, er fx ved at præsentere eleverne for faglige forbilleder inden for faget, der til trods for at have haft forskellige typer af udfordringer og støttebehov, har klarret sig godt på uddannelsen. En leder fortæller fx, at han fortæller eleverne om, at vinderen af Danmarks bedste lærling er stærkt ordblind.

5.4 Skole- og undervisningsmiljø

I dette afsnit udfoldes det, hvordan skolerne arbejder med et godt skole- og undervisningsmiljø for eleverne som en del af fastholdelsesarbejdet. I dette arbejde har skolerne fokus på undervisning, der er praksisnær og styrker elevernes faglige identitet, samtidig med at undervisningsdifferentiering står centralt i tilrettelæggelsen af undervisningen for en mangfoldig elevgruppe. Den eksisterende litteratur på området underbygger netop praksisnær og differentieret undervisning med fokus på faglig identitet og stolthed som betydningsfuldt i relation til fastholdelse (Hersom et al., 2019; Katznelson & Brown, 2011; Louw & Katznelson, 2011; Slottved et al., 2020; EVA, 2021; Moos-Bjerre, 2021). Gode relationer både lærere og elever imellem og indbyrdes mellem eleverne udgør en forudsætning for elevernes faglige og sociale trivsel og er

derfor også et kerneelement i skolernes arbejde med skole- og undervisningsmiljø (Wahlgren et al., 2020; Slottved et al., 2022; Slottved et al., 2020; EVA, 2021; Moos-Bjerre, 2021).

5.4.1 Praksisnær undervisning og fokus på faglig identitet

På tværs af skolerne fremhæves praksisnær undervisning og fokus på faglig identitet som betydningsfuldt i forhold til fastholdelse i uddannelse, fordi det styrker elevernes motivation og deres oplevelse af et tilhørsforhold til fag, uddannelse og et fagligt fællesskab. Praksisrelateret undervisning er et krav til skoleundervisningen på erhvervsuddannelserne, jf. bekendtgørelse om erhvervsuddannelser §69. Det stiller krav til både lærernes faglige såvel som pædagogiske og didaktiske kompetencer at tilrettelægge og gennemføre vellykkede praksisnær undervisning.

5.4.1.1 Fysiske rammer, der understøtter praksisnær undervisning

De fysiske rammer på uddannelsesstedet er af stor betydning for mulighederne for praksisnær undervisning og kobling mellem teori og praksis såvel som for den faglige identitet blandt eleverne. Karakteristisk for caseskolerne er det, at de har fysiske rammer, der understøtter netop dette, ved at de på skolen i tæt nærhed af hinanden har lokaler til både teoretisk og praktisk undervisning i form af fx et værksted, en frisørsalon eller et landbrug. Dette giver mulighed for, at eleverne i løbet af samme undervisningsdag kan bevæge sig mellem teori og praksis. En leder fortæller:



Vi har fået bygget en ny hal til vores bygningsstruktører. Der gør vi sådan, at de får et lille klasseværelse i praktikhallen, og det gør, at eleverne bedre kan gå fra teori til praksis. Typisk har de kun en halv dags teori. Så de har noget teori, der passer til den opgave, de skal lave i praksis, og så går de over i hallen bagefter [...]. Det, at de kan genkende det, de laver i teori i den praktiske opgave, de er i gang med, betyder, at det er teori for det praktiskes skyld, kan man sige.

Leder
Struktør

Denne kobling mellem teori og praksis, hvor teori let kan prøves af i praksis, beskriver elever og lærere som gavnlig for elevernes motivation, men også for deres læring og dermed i sidste ende for deres fastholdelse på uddannelsen.

Samtidig fremhæver elever og lærere de gode fysiske rammer på skolen for udfoldelse af den praktiske del af faget som noget, der styrker elevernes faglige identitet og interesse. Både ved at de selv har nem adgang til at "få faget mellem hænderne", men også fordi det giver mulighed for, at GF2-eleverne kan se, hvad hovedforløbseleverne arbejder med, og dermed hvor uddannelsen bærer hen, og hvad de kommer til at beskæftige sig med. Når de fx på karrosseriuddannelsen i starten af GF2 ikke selv arbejder med biler, men laver mindre opgaver, der relaterer sig hertil, så kan de gå ind og se hovedforløbselever, der står og laver biler og anvender de ting, som GF2-eleverne er ved at lære. En leder beskriver, hvordan det at grundforløbseleverne kan følge med i, hvad hovedforløbseleverne laver og få faglige snakke med dem, styrker det faglige fællesskab og fagfagligheden:



Grundforløbseleverne går jo i hovedforløbsmiljøet, og så ser man også, hvor det bærer hen, og hvad man bliver udfordret med senere i uddannelsen. [...] De går og ser, hvad hovedforløbseleverne laver, og snakker med dem i pauserne. Så kommer den fagfaglige snak, som også er med til at fastholde, tror jeg. Hvis du har en faglig identitet, så er der mindre chance for, at man falder fra. Det handler om at få tændt en gnist af fagnørdethed.

Leder
Vvs-energi

Endelig lægger skolerne vægt på at have udstyr, der er opdateret og ligner det, som eleverne vil komme til at møde, når de skal i oplæring og ud i arbejde inden for faget. Formålet er at klæde eleverne bedst muligt på til at komme ud og arbejde i branchen. Samtidig beskrives det også som en måde at vise "respekt for faget, at rammerne er ordentlige. Det stiller en forventning til eleverne, at der er ordentlige rammer, for så skal de også yde noget" (Vejleder, karrosseri). Fra skolernes side understreges det, at det at have opdateret udstyr er et økonomisk spørgsmål, og det beskrives, at teknologien inden for nogle fag og dermed uddannelser udvikler sig hurtigere end andre, hvor det derfor kan være sværere at følge med.

5.4.1.2 Faglige forbilleder og aktiviteter, der styrker faglig identitet

Skolerne arbejder på mange fronter med at styrke elevernes faglige identitet, faglige stolthed og faglige fællesskab både i og uden for undervisningen. Skolerne gør på forskellig vis brug af rollemodeller for eleverne på GF2. Rollemodellerne kan være elever, der er længere i uddannelsen, som GF2-eleverne kan spejle sig i, og som samtidig også kan udgøre faglige forbilleder. Det kan være særligt dygtige elever, der fx deltager i DM i Skills. Det kan også være elever, der har mødt udfordringer undervejs i uddannelsen, der kan være genkendelige for GF2-eleverne, men som har overkommet dem og på den måde kan inspirere elever, der kæmper med lignende udfordringer. Skolerne lægger vægt på, at det at møde rollemodeller, eleverne kan spejle sig i, også skal gælde for de elevgrupper, der er i mindretal på uddannelsen. På en af skolerne er der en særlig opmærksomhed på, at eleverne også møder rollemodeller med anden etnisk herkomst end dansk, mens der på en anden skole er oprettet et netværk for kvinder i mandefag.

Skolerne forsøger også at indtænke faglig identitet i sociale aktiviteter for eleverne. Det kan fx være i form af konkurrencer, hvor eleverne på samme uddannelse skal konkurrere i discipliner, der relaterer sig til deres fag. Eller det kan være konkurrencer, hvor eleverne fra forskellige uddannelser på skolen konkurrerer mod hinanden. Dette medvirker til, at eleverne fra samme uddannelse får styrket deres faglige fællesskab og identitet ved at se, hvordan den er forskellig fra faglighederne på de andre uddannelser.

Virksomhedsforlagt undervisning og praktikforløb ude i en virksomhed eller på en arbejdsplads undervejs på GF2 kan også bidrage til elevernes faglige identitet. Det, at eleverne kommer ud og møder faglærte inden for faget, gør sig erfaringer med arbejde inden for faget og får arbejdstøj på, kan bidrage til oplevelsen af tilhørsforhold til faget og af at være en del af et fagligt fællesskab.

5.4.2 Differentieret undervisning og feedback, der synliggør progression

Skolerne oplever at skulle favne en meget mangfoldig elevgruppe. Det gælder både i forhold til elevernes faglige niveau, alder, baggrund og erfaringer med faget. For at kunne ramme alle elever arbejder lærerne derfor i stor udstrækning med undervisningsdifferentiering. Undervisningsdifferentiering er et krav til skoleundervisningen på erhvervsuddannelserne, jf. bekendtgørelse om erhvervsuddannelser §69. Det, at undervisningen tager højde for de enkelte elever og giver plads til, at eleverne kan arbejde med forskellige opgaver på forskellige niveauer og i forskellige tempi, fremhæver eleverne som værende af

stor betydning for deres faglige trivsel på og fastholdelse i uddannelsen. Dette stiller krav til lærernes pædagogiske og didaktiske kompetencer.

Undervisningsdifferentiering som bærende element i tilrettelæggelsen af undervisningen handler for det første om at sikre, at undervisningen rammer både fagligt stærke og fagligt svagere elever. En lærer beskriver, at det gælder om både at støtte de elever, der er fagligt svage, og samtidig udfordre de elever, der er fagligt stærke og mere selvkørende.

På særligt nogle af skolerne er der også en stor mangfoldighed i elevgruppen i forhold til elevernes alder, hvor i verden de kommer fra, og hvilke sproglige forudsætninger de har. Det er særligt udpræget på SOSU-hjælperuddannelsen. Derfor handler undervisningsdifferentiering og variation i undervisningen også om at give plads til, at forskellige elever kan opleve at komme i spil på forskellig vis i undervisningen. En lærer beskriver, hvordan de arbejder med, at de elever, der ikke har så store dansksproglige kompetencer, kan komme på banen i andre typer af øvelser:



I forhold til undervisningen tænker vi over at gøre det meget varieret, så nogle af eleverne, der fx ikke har så store kompetencer i forhold til sprog, kan komme på banen i nogle andre øvelser. Det kan være noget, der er mere kreativt, eller nogle, der er gode til teknik. Så variationen i måden vi underviser på og laver øvelser og fremlæggelser på, så man kan komme på banen på forskellig vis.

Lærer
SOSU-hjælper

Endelig er det også oplevelsen, at undervisningsdifferentiering er vigtigt, fordi eleverne kommer med meget forskellige erfaringer med faget. Nogle elever har ingen konkrete erfaringer med faget, mens andre elever har arbejdet ufaglært inden for faget i årevis. Det har betydning for, hvad, hvor meget og hvordan forskellige faglige dele af faget skal forklares for eleverne. Her kan det eksempelvis være relevant at differentiere mellem elever, der starter direkte på GF2 og ved, hvad faget drejer sig om, og elever, der kommer fra GF1 og ikke har samme erfaringer med faget med sig. Samtidig forsøger lærerne også at gøre brug af de forskellige erfaringsniveauer eleverne imellem, sådan at de også kan trække på hinandens erfaringer og viden i forhold til faget.

Undervisningsdifferentiering er også en måde at sikre succesoplevelser i undervisningen og på uddannelsen for alle elever uanset deres udgangspunkter. Erfaringen er, at en del af eleverne kommer med negative skoleerfaringer, og at det særligt i forhold til disse elevers fastholdelse er afgørende, at de oplever at blive mødt med anerkendelse og få succesoplevelser i en skole- og undervisningskontekst.

I forlængelse heraf har lærerne et stort fokus på feedback, der både hjælper eleverne videre, men som også tydeliggør delmål og synliggør progression. For mange af eleverne er det vigtigt at få brudt uddannelsen og det, de skal lære undervejs, ned i nogle overskuelige delmål, frem for alene at have blikket rettet mod alt det, de skal kunne i sidste ende. En vejleder fortæller om vigtigheden af at få brudt de faglige krav ned i relation til fastholdelse på uddannelsen:



Jeg snakkede med en elev i går om, at man godt kan give op og finde ud af, at uddannelsen ikke var det rigtige. Men så skal vi have en snak om, om det er på et reelt grundlag, at man gør det. For nogle af dem oplever, at de ingenting kan, og hvis de ikke har lært det inden for den første uge, så har de ingen chance, tænker de. Så det med at få brudt tingene ned og tage en ting ad gangen og sige, at det kan godt være, at du ikke kan løse den her nu, men det kommer, det er meget vigtigt for eleverne.

Vejleder

Landbrugsuddannelsen

I forhold til faglige delmål understreger lærerne vigtigheden af at tage udgangspunkt i den enkelte elevs udgangspunkt. For nogle elever kan man starte med delmål om egentlig faglig progression. Men for andre elever handler det i første omgang om at kigge på små skridt, der overhovedet kan muliggøre faglig progression, fx at eleven møder til tiden, arbejder med sin gruppe, er god til at få samarbejdet til at fungere mv.

5.4.3 Gennemgående lærere med de rette kompetencer og engagement i både fag og elever

Elever såvel som lærere, vejledere og ledere påpeger, at lærergruppen omkring eleverne er af afgørende betydning for elevernes fastholdelse i uddannelsen. Det drejer sig om, at lærerne har de rette kompetencer, både af faglig art i forhold til deres fag og af pædagogisk og didaktisk karakter. Ligesom at det også handler om, at lærerne er engagerede i både deres fag og i elevgruppen, og at eleverne så vidt muligt møder få, men gennemgående lærere.

Eleverne fremhæver, at lærernes faglige kompetencer såvel som engagement i både deres fag og i eleverne som personer smitter af på deres motivation for uddannelsen og deres deltagelse i undervisningen. I rekrutteringen af lærere til uddannelserne har skolerne derfor også en opmærksomhed på at finde lærere, der er fagligt kompetente og engagerede i deres fag, men som også gerne vil netop den elevgruppe, der findes på den konkrete uddannelse og har pædagogiske og didaktiske kompetencer til at håndtere elevgruppen. For eleverne er det af stor betydning, at lærerne også interesserer sig for dem som personer og det liv, de lever ved siden af skolen, fx ved at spørge til, hvad eleverne har lavet i weekenden. En elev beskriver:



Hvis man kan mærke, at lærerne gider en, så gider man også uddannelsen. Hvis lærerne interesserer sig for en og for faget, så vil man også faget og uddannelsen mere.

Elev
Frisør

5.4.3.1 Gennemgående lærere udgør et relationelt anker og en faglig rød tråd

I tilrettelæggelsen af uddannelsen og undervisningen forsøger skolerne i videst muligt omfang at sikre, at eleverne møder så få forskellige lærere som muligt igennem deres uddannelsesforløb. Dette gør de både af relationelle hensyn og for at sikre en faglig rød tråd i uddannelsen. Det beskrives, at det at have de samme gennemgående lærere kan opleves som et "relationelt anker" for eleverne, der skaber en fællesskabsfølelse lærere og elever imellem, og som styrker elevernes tilhørsforhold til skolen og uddannelsen.

Samtidig er det også erfaringen, at få gennemgående lærere kan understøtte en rød tråd og kontinuitet i forhold til den faglige del af uddannelsen, fordi lærerne ved, hvad eleverne har været igennem og kender elevernes faglige styrker og udfordringer. Er der mulighed for gennemgående lærere på tværs af grundforløb og hovedforløb, kan dette understøtte oplevelsen af et samlet uddannelsesforløb og mindske oplevelsen af overgange undervejs i uddannelsen, hvor risikoen for frafald kan opleves som øget. En leder fortæller:



Det har tidligere været sådan, at du er oppe på hovedforløbet og nede på grundforløbet, hvor der er forskellige lærere. Det har vi ikke noget af. Vi har sagt, at GF2 som strategi er en del af hovedforløbet. Det vil sige, at de lærere, der starter GF2'ere op, følger dem med op i hovedforløbet, og så kommer der nogle andre til at tage de næste. På den måde er GF2 ikke noget, der er udskilt i uddannelsen. Når du er startet på GF2, gør vi meget ud af, at du er startet rigtigt på frisøruddannelsen. Det er ikke et for-forløb til noget andet. Det er begyndelsen på din uddannelse og de samme lærere og samme lokaler, du kommer til at være i.

Leder
Frisør

5.4.4 Støtte op om det sociale fællesskab mellem eleverne

Elever, lærere, vejledere og ledere fremhæver gode relationer og et socialt fællesskab mellem eleverne som noget, der i væsentlig grad bidrager til, at eleverne bliver på uddannelsen. Fra skolernes side arbejder de derfor med at støtte op om det sociale fællesskab mellem eleverne både i og uden for undervisningen. Generelt er det gældende, at skolerne har gode erfaringer med faglige udflugter i relation til undervisningen, hvor lærerne oplever, at det, at eleverne kommer ud af vante rammer sammen og får en fælles oplevelse, kan ryste dem sammen. Det kan også være i form af sociale arrangementer såsom caféaftener, fester, fejring af højtider, idrætsturneringer mv. Flere af skolerne gør også noget særligt ud af at fejre både små og store milepæle med eleverne. Det kan være, når man er blevet færdig med en opgave, eller når man bliver færdig på GF2. Ofte består fejringen i, at eleverne inviteres på grillpølser og sodavand.

Skolerne har fokus på at understøtte et fællesskab blandt den samlede elevgruppe i klassen eller på uddannelsen. Samtidig arbejder skolerne også med at hjælpe eleverne med at finde sammen med andre elever, som de deler særlige interesser med. Fx kan det for nogle elever være appellerende at mødes om forskellige sportsgrene, mens andre kan have en interesse i brætspil, bytte-tøj-aftener eller noget tredje.

Nogle af de interviewede elever foretrækker de sociale arrangementer, som de selv tager initiativ til, og oplever, at de er gode til selv at arrangere den slags. Fra lærernes side understreges det dog, at ikke alle elever har lige let ved at indgå i det sociale, og at det for disse elevers vedkommende er vigtigt, at det sociale understøttes fra skolens side. En lærer siger "Jeg tror også, at dem, der er lidt udfordrede på at være social, de har lettere ved det, når der er en voksen til at facilitere eller tilbyde det" (Lærer, landbrug).

Samtidig understreges det, at mulighederne for sociale arrangementer uden for skoletiden er forskellige på forskellige skoler. På en del af caseskolerne bor eleverne på skolehjem eller på skolen, hvilket giver gode betingelser for sociale aktiviteter efter skoletid. Mens det på skoler, hvor eleverne kommer langvejs fra og transportmulighederne til skolen er begrænsede, i højere grad er oplevelsen, at sociale aktiviteter skal integreres i undervisningen, idet eleverne gerne vil hjem, når de får fri.

Elever og lærere fremhæver, at også tilrettelæggelsen af undervisningen kan være med til at styrke fællesskabet blandt eleverne. Her bliver lærernes pædagogiske og didaktiske kompetencer, herunder i forhold til klasseledelse, betydningsfuldt. Eleverne fortæller fx, hvordan gruppearbejde i undervisningen faciliteret af læreren kan bidrage til relationer eleverne imellem på tværs af forskelligheder. En elev fortæller:



Fællesskabet er godt i vores klasse. Vores lærer har været god til at inddrage os alle sammen og sørge for at rykste os sammen, når vi har gruppearbejde, så vi ikke bare vælger dem, vi selv synes. Vi bliver meget tvunget til at arbejde sammen på kryds og tværs.

Frisør
Elev

Lærerne bekræfter, at gruppearbejde, hvor de sammensætter grupperne og sørger for, at eleverne igennem gruppearbejde stifter bekendtskab med alle

klassekammeraterne og kommer til at arbejde sammen med nogle, de ikke nødvendigvis selv ville finde sammen med, er noget, de arbejder meget bevidst med i relation til at styrke elevernes fællesskab.

5.5 Oplæring og overgang til hovedforløb

Det at have en læreplads og et velfungerende forløb under oplæringen har på flere måder betydning i forhold til frafald, og skolerne tænker derfor også arbejdet med lærepladser som en del af fastholdelsesarbejdet (Nielsen et al., 2013; Moos-Bjerre, 2021; Nielsen, 2021; PwC, 2020). For det første udgør en uddannelsesaftale adgangsbilletten til at gennemføre sin erhvervsuddannelse, særligt på uddannelser uden mulighed for skoleoplæring. For det andet er det oplevelsen, at det at have udsigt til en læreplads, mens man går på GF2, er betydningsfuldt i forhold til at opleve motivation, anerkendelse og ansvarsfølelse. Derfor har en læreplads også ad denne vej en relation til fastholdelse. Desuden er trivsel og faglig udvikling under selve oplæringen ligeledes vigtigt for fastholdelse.

I relation til arbejdet med lærepladser på skolerne er det relevant kort at skitsere udviklingen i rammer og kontekst herfor de seneste år. Med den seneste trepartsaftale og de deraf medfølgende ændringer af rammerne for det praktikpladssøgende arbejde på skolerne er der indført et krav om, at mindst 60 % af eleverne på GF2 skal have en uddannelsesaftale senest 15. undervisningsuge på GF2 (Børne- og Undervisningsministeriet, 2020). Mens der ved 20. undervisningsuge på GF2 skal være 80 %, der har en uddannelsesaftale. Dette har ansporet skolerne til at igangsætte praktikpladsopsøgende arbejde endnu tidligere og med et bredere sigte end før.

Samtidig har situationen i forhold til lærepladsmangel forandret sig i retning af mangel på lærlinge frem for mangel på lærepladser inden for en lang række erhvervsuddannelser. Det vil sige, at flere og flere oplæringssteder har vanskeligt ved at finde en lærling. Skolerne fortæller på den baggrund, at manglende læreplads ikke er en lige så udtalt årsag til frafald, som det har været. Denne udviklingstendens mindsker dog ikke vigtigheden af at arbejde med at finde dette match mellem elev og oplæringssted samt at støtte op om en god overgang til og tid i oplæring som en del af fastholdelsesarbejdet.

5.5.1 Støtte til lærepladssøgning

Skolerne har på forskellig vis fokus på at støtte eleverne i deres lærepladssøgning. Både i forhold til at skrive ansøgninger, gå til samtale og skabe kontakt til potentielle lærepladser. På flere af skolerne arbejder man med at træne

eleverne i selve det at tage kontakt til og søge en læreplads. Både lærere, lærepladskonsulenter og vejledere kan være involveret i dette arbejde. For det første kan det dreje sig om at træne eleverne i at skrive ansøgninger og lave et CV. For det andet kan det dreje sig om at træne eleverne i at tage mundtlig kontakt til og gå til samtale hos et muligt kommende oplæringssted. På en af skolerne har de skuespillere til at træne samtaler mellem mester og lærling.

For en del af elevernes vedkommende går vejen til en læreplads ikke via fremsendelse af en ansøgning, men ved at eleven tager direkte kontakt til oplæringsstedet enten telefonisk eller ved at møde op. Derfor arbejder skolerne både med at træne eleverne i en egentlig ansættelsessamtale, men også med at klæde dem på til at tage den indledende kontakt og vide, hvad der er vigtigt for at vække interesse hos en mester, og hvordan man præsenterer sig selv på en god måde. En lærer fortæller, hvordan hun taler med eleverne om, hvordan man på bedste vis tager kontakt til en frisørsalon:



Jeg taler med dem om, hvordan man går ind på en salon. Hvad gør man, hvis man kommer ind, og der er travlt? Hvordan vurderer de så, at der er travlt, og at de skal komme igen en anden gang? Hvordan tilgår man erhvervslivet, og hvordan tilgår man mestrene ude i salonerne. Mestrene prioriterer det typisk ikke ret højt. Der kommer rigtig mange unge mennesker ind og søger i deres saloner.

Lærer
Frisør

På nogle af skolerne er lærepladssøgning sat på skemaet for de elever på grundforløbet, der endnu ikke har en uddannelsesaftale. På en af skolerne er der på hhv. GF1 og GF2 en uge, hvor der er særligt fokus på lærepladsøgning og sat tid og hjælp af til at skrive ansøgninger mv. På en anden skole er der ugentligt lagt et eftermiddagsbånd ind i skemaet for de elever på GF2, der endnu ikke har en uddannelsesaftale. Her kan de få hjælp til at søge en læreplads, og der stilles samtidig krav om, at de søger mindst én om ugen. En elev fortæller, at dette giver mulighed for at få regelmæssig hjælp af en lærer, der selv ved, hvad der forventes:



Vi har 45 minutter om ugen, os der ikke har en læreplads, hvor vi skal møde op på skolen og søge, så man søger en læreplads om ugen. Det er fint nok, når man ikke har en læreplads, at der er en lærer på, så man kan få hjælp til ansøgninger. De har jo om nogen lidt styr på det. Der er en del af lærerne herude, der selv har haft firmaer, så de ved jo lidt, hvad der forventes.

Elev
Vvs-energi

5.5.1.1 Virksomhedsforlagt undervisning og minipraktik som en måde at skabe kontakter

På flere af skolerne bruger de virksomhedsforlagt undervisning og minipraktik på GF2 som en del af arbejdet med at hjælpe eleverne til en læreplads. Virksomhedsforlagt undervisning og praktik ses som en mulighed for, at eleverne får kontakter og kendskab til potentielle lærepladser, ligesom oplæringsstederne får kendskab til eleverne. På nogle af skolerne er der på GF2 indlagt praktik. Det kan fx være i form af en uges samlet praktik, eller ved at eleverne en dag om ugen i 10 uger er ude i praktik. På den måde får eleverne etableret kontakt til en række forskellige mulige oplæringssteder, og både elev og mester får afprøvet, om der kunne være et match. En elev fortæller, hvordan praktikken giver mulighed for gensidigt at afprøve, om der er et match:



Vi er i praktik hver fredag. Det er også lidt en hjælp til, at vi kommer ud og får søgt en læreplads. Sådan at man når ud til en hel del saloner, og de får indblik i, hvem vi er, til når vi skal søge læreplads. For vi skal jo også bruge de fredage til at finde nogle steder, hvor vi godt kunne tænke os at være i lære. Og hvis man tænker, der godt kunne være mulighed for en læreplads, kan man være der flere fredage i træk, så mesteren lærer en bedre at kende.

Elev
Frisør

Selv hvis det konkrete praktiksted ikke står og mangler en lærling, er det oplevelsen, at praktikken alligevel kan åbne døre i forhold til en læreplads, fordi praktikstederne kan aktivere deres netværk, hvis de får kendskab til en dygtig elev. En lærer fra frisøruddannelsen fortæller, at "selv hvis en salon ikke lige står og skal bruge en, så kan de synes, at eleven var fantastisk. Og så taler salonerne jo sammen. Det giver nogle ringe i vandet".

5.5.2 Tæt samarbejde mellem uddannelse og lokale virksomheder

Lærere, vejledere og lærepladskonsulenter på skolerne dyrker at have et stort netværk og tætte relationer til mestre i området. Dette trækker de på i forhold til at kende til og opdyrke lærepladser, men også til at finde det rette match mellem elev og oplæringssted for elever med særlige behov.

Det er forskelligt fra skole til skole, hvilken og hvor stor en rolle hhv. lærere, vejledere og lærepladskonsulenter spiller i relation til arbejdet med lærepladser, da det i høj grad også afhænger af, hvem der har netværk blandt lokale virksomheder og arbejdspladser. Men på tværs af skolerne er et stort netværk og en tæt relation til lokale mestre noget, der arbejdes strategisk med at opbygge og fastholde. Etableringen af netværk og relationer til lokale mestre går på to ben. For det første er en stor del af lærerne på skolerne lokale, der selv har arbejdet inden for faget, og som derfor har et bredt kendskab til lokale mestre. For det andet arbejder lærere og lærepladskonsulenter meget aktivt med at opbygge netværk inden for branchen og med brancheforeninger og sørge for at være til stede, når der er store arrangementer i branchen.

Erfaringen er, at det gode samarbejde med lokale mestre afhænger af, at de lokale virksomheder og arbejdspladser oplever tilbagevendende at modtage dygtige elever fra skolen. Men det gode samarbejde afhænger også af, at mesteren kan have tillid til, at skolerne og eleverne er ærlige omkring både elevens styrker og udfordringer. Dette for at mesteren ved, hvad han/hun får, og skole og mester i fællesskab kan håndtere udfordringer eleven måtte have eller problemer, der måtte opstå under oplæringen. Det understreges, at det gode samarbejde mellem skole og lokale virksomheder og arbejdspladser i høj grad er relationelt båret, men at dette også gør det sårbart, hvis eksempelvis de lærere, der bærer relationen til lokale læremestre, stopper på skolen.

På skolerne gøres der meget ud af, at det ikke bare drejer sig om at finde en læreplads til eleverne, men at det er afgørende at finde det rigtige match mellem elev, oplæringssted og mester. Dette gælder særligt for elever med forskellige typer af udfordringer og særlige behov, som lærere, vejledere og lærepladskonsulenter lægger et stort arbejde og en meget håndholdt indsats i at finde den rette læreplads til.

Her er lærere, vejledere og lærepladskonsulenters netværk, relationer og kendskab til de enkelte oplæringssteder og mestre afgørende, idet det giver dem indblik i, hvilke mestre der er særligt gode til at tackle elever med forskellige særlige behov. Det kan også give kendskab til, om nogle mestre selv har erfaring med lignende udfordringer og af denne grund kunne være et match. Samtidig understreges det, at det rette match også afhænger af, at eleven er åben over for en mester omkring både sine styrker og sine udfordringer.

5.5.3 Klæde eleverne på til arbejdslivet på en arbejdsplads

På skolerne hjælper man ikke kun eleverne med lærepladssøgningen, men også med at blive klædt på til arbejdslivet på en arbejdsplads, sådan at det ikke er i mødet med arbejdslivet i oplæringen, at de falder fra.

Udover at eleverne gennem undervisningen på skolen skal blive fagligt klar til at komme ud på en læreplads, arbejder skolerne også med at klæde eleverne på, i forhold til hvilke krav og forventninger til det at indgå på en arbejdsplads eleverne kan forvente at møde. Det drejer sig om at fortælle eleverne om, hvordan en typisk arbejdsuge forløber, og afstemme, hvad der er af forventninger til eleverne bl.a. i forhold til arbejdstider og arbejdsopgaver. Men også om at formidle, hvordan arbejdskulturen kan være på en arbejdsplads og rollefordelingen mellem lærling, læremester og de øvrige ansatte.

Erfaringen er, at det kan være særligt virksomt og gøre et større indtryk, hvis eleverne hører om krav og forventninger fra læremestrene selv. Derfor har man på en af skolerne fået nogle læremestre til at optage en video, hvor de filmer sig selv og fortæller, hvad de forventer, når der kommer elever ind hos dem og henvender sig om en læreplads, og hvad de forventer af elever, der er i lære hos dem.

Elever, lærere og vejledere fortæller, at virksomhedsforlagt undervisning og minipraktik under GF2 fungerer som forberedelse til det arbejdsliv, som eleverne møder, når de kommer ud i oplæring på hovedforløbet. I relation til frafald handler det om, at elevernes møde med arbejdslivet, når de kommer ud i oplæring ikke bliver så overraskende eller overvældende for dem, at de falder fra. Erfaringen er, at det kan være svært for alvor at blive forberedt på og få et billede af, hvad det vil sige at indgå i arbejdslivet på en arbejdsplads, før man har prøvet det. En elev fortæller, at "det har været godt, at vi har været ude i praktik for at se, hvordan det fungerer ude i salonen. For det kan man ikke rigtig forberede sig på her på skolen" (Elev, frisør).

På en af de andre skoler fortæller en vejleder om, at både virksomhedsbesøg og virksomhedsforlagt undervisning er en del af det at forberede eleverne på den arbejdspladskultur, de vil møde i oplæringen. Når eleverne har været ude,

får de derfor en evaluering med hjem, som ikke fokuserer på, hvad de fagligt kan, men sætter fokus på, om de har været engagerede, nysgerrige, har mødt til tiden mv. Dette er tænkt som en måde at træne eleverne i og rette deres fokus i retning af, at det at indgå på en arbejdsplads på en god måde, drejer sig om andet og mere end deres faglighed.

5.5.4 Mulighed for kontakt og støtte i overgang til og under oplæring

Skolerne arbejder med forskellige tiltag i forhold til at støtte både elever og mestre i overgangen til og under elevernes oplæring for herved at understøtte, at eleverne ikke falder fra, mens de er væk fra skolen og i oplæring.

På tværs af skoler er det erfaringen, at overgangen fra skole til oplæring er et kritisk tidspunkt, også i forhold til frafald. Derfor har skolerne særligt fokus på at hjælpe både elever og oplæringssteder i denne overgang. Selvom skolerne forsøger at klæde eleverne på til at skulle ud i oplæring, udgør overgangen fra skole til oplæring et markant skifte for eleverne, i forhold til den hverdag de har været vant til på skolen. Samtidig kan det også være en udfordring for en mester at tage en lærling ind og få etableret et godt samarbejde for begge parter. Skolerne forsøger at sikre, at begge parter oplever at komme godt fra start, bl.a. ved at både elev og mester nemt kan få kontakt til en vejleder fra skolen, hvis der måtte opstå spørgsmål eller udfordringer i forbindelse med opstarten. Overgangen fra skolegang på GF2 og til oplæring på hovedforløb kan falde sammen med sommerferien eller juleferien, hvor skolen egentlig har lukket. På en af skolerne har man derfor etableret en hotline til en vejleder, som både elev og læreplads kan kontakte i ferien. En vejleder fortæller, om vigtigheden af at være tilgængelig for at tage problemer i opløbet:



Vi sender ud, når de starter i oplæring, til alle lærere-mestre, at hvis der skulle være et eller andet, de undrer sig over eller er usikre på med deres nye elev, så skal de kontakte os. Og det siger vi til alle eleverne også, at det kan godt være, at skolen er lukket, men de kan godt komme i kontakt med os. For vi tror, det er ret vigtigt at til at starte med, hvor det er svært, så kan man få fat i en, der kender en, og man kan få ryddet op i noget, inden det bliver et problem.

Vejleder
Landbrug

For både elever og mestre drejer meget af det, de henvender sig om, om forventningsafstemning mellem de to parter. For elevernes vedkommende kan det handle om, hvad og hvor meget der forventes af dem i oplæringen, og hvordan de skal tolke en mesters ageren, fx i forhold til, om de gør det godt nok. For mestrene kan det fx handle om, at eleven har udfordringer med at møde ind eller ikke virker interesseret. I begge tilfælde kan en vejleder fra skolen hjælpe elev og mester med, hvordan de på en god måde kan få afklaret og talt om, hvad der er på spil.

5.5.4.1 Faglærer, der kender eleven, støtter op om faglighed og trivsel i oplæringen

Det er forskelligt skolerne imellem, om alle elever har kontakt med og besøg fra skolen under deres oplæring, eller om det kun sker for elever, hvor der opstår problemer. På flere af skolerne har man gode erfaringer med, at alle elever får besøg undervejs i deres oplæring, og at det er en faglærer, der kender eleverne godt, der kommer på besøg, frem for eksempelvis en lærepladskonulent, som eleverne i mindre grad har en relation til. Formålet med besøget er at blive klogere på, om eleven trives i oplæringen, og om eleven selv har nogle udfordringer, der skal håndteres og findes løsninger på. Men formålet er også at drøfte, om og hvordan eleven bedst muligt får mulighed for at lære og udvikle sine faglige kompetencer under oplæringen.

Når skolerne prioriterer at sende faglærere ud og besøge eleverne i oplæring, så er en del af formålet også at understøtte oplevelsen af en forbindelse mellem skoledelen og oplæringsdelen af deres uddannelse. Oplevelsen er, at skole og oplæring godt kan føles som to forskellige verdener for eleven, men det at lærerne kommer fysisk ud og ser og møder mester og oplæringssted kan styrke en rød tråd og et fællesskab på tværs, som kan være gavnligt i forhold til fastholdelse i uddannelse. En lærer fortæller:



Vi sørger for at have en god kontakt til deres lærepladser. Så det kan godt ske, at det er to verdener, men så kan eleverne mærke, at der er en forbindelse. Bare det at når de er ude, så kommer vi forbi og siger goddag og taler med dem, der er på stedet, så vi har et rent fysisk anker i det. Når vi har været der og vise flaget, så kan de referere til os, og deres værktøjer og svendene kender os, og så kan de fortælle historier om os, og vi kan fortælle historier om dem, så bliver der skabt noget fællesskab.

Lærer
Karrosseri

5.5.4.2 Mulighed for fleksibel SPS-støtte under oplæringen – men ikke altid behov

De elever, der modtager SPS-støtte, har mulighed for også at modtage støtte, mens de er under oplæring, fx i forhold til at blive støttet i arbejdet med og strukturen omkring de opgaver, de skal løse under oplæringen. Det kan fx være, ved at de kommer ind på skolen ved fast aftale eller efter behov, eller at de har kontakt med deres SPS-vejleder telefonisk eller via Teams. I forhold til SPS-støtte under oplæringen forsøger SPS-vejlederne at være tilgængelige for eleverne uden for almindelig arbejdstid. SPS-vejlederne oplever dog, at der for en del af eleverne ikke er et behov for støtte, når de kommer ud i oplæring, idet det for en del elever særligt er under skoledelen af uddannelsen, at deres diagnoser kan træde frem, mens det kan være mindre udtalt under oplæringen. En vejleder fortæller:



Der er nogle, hvor du slet ikke kan mærke, at de har en diagnose, når de er ude i en virksomhed. Men når de skal ind og sidde på en stol og modtage en masse læring gennem ørerne, så har de brug for at få struktur på eller nogle strategier til at komme igennem dagen.

Vejleder
Vvs-energi

6 Frafald og fastholdelse for forskellige elevtyper

Dette sidste og sjette kapitel samler op på analyserne i de foregående kapitler om frafald for forskellige elevgrupper. På baggrund af de foregående analyser af frafald, frafaldstidspunkter, frafalds- og fastholdelsesårsager samt fastholdelsestiltag tegner kapitlet et billede af fire forskellige elevtyper på erhvervsuddannelserne og deres vej gennem erhvervsuddannelsen med særligt fokus på, hvad og hvornår de kommer i risiko for frafald, og hvad der hjælper dem videre i uddannelsen.

Formålet med at sætte billeder på forskellige elevtyper er for det første, at elevtyperne kan være med til at understøtte erhvervsskolernes arbejde med at videreudvikle og målrette tiltag til fastholdelse med blik for, at en differentieret elevgruppe på uddannelserne også kræver differentierede indsatser. For det andet kan elevtyperne også bidrage til en nuancering af forståelsen af årsager til og relevante tiltag mod frafald, som kan kvalificere det politiske arbejde med at igangsætte initiativer og fastlægge rammer for skolerne i forhold til at tilbyde indsatser, der kan understøtte de forskellige elevgruppers behov.

Boks 6.1 Data

- Interviews med elever, lærere, vejledere og ledere på de seks caseskoler
- Interviews med repræsentanter for jobcentre i landets fire største byer
- Registerdata fra Danmarks Statistik
- Survey blandt grundforløbselever fra evalueringen af erhvervsuddannelsesreformen.



Julie drømmer om at vende dårlige skoleerfaringer til gode

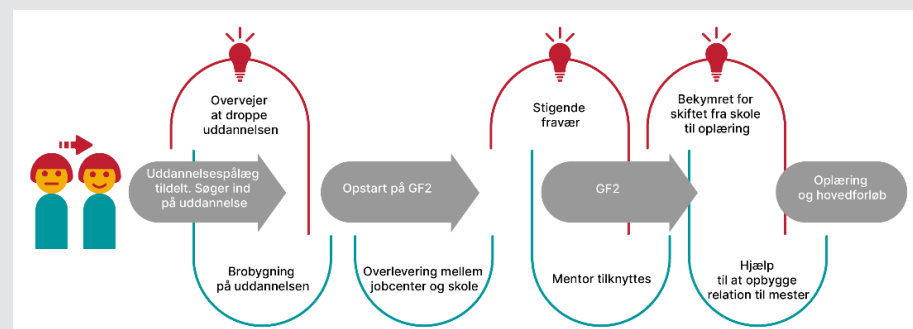
Julies skolegang har været præget af vanskelige relationer til lærere og elever og følelsen af faglig utilstrækkelighed. Efter folkeskolen har hun været startet på både en gymnasial uddannelse og en erhvervsuddannelse, men er faldet fra igen. Nu har hun fået et uddannelsespålæg og har søgt ind på karrosseriuddannelsen, fordi hun er glad for biler.

Inden opstart på GF2 overvejer hun at droppe uddannelsen igen, fordi hun forbinder det at gå i skole med noget negativt og er utryk ved at skulle møde nye mennesker. Hendes kommende uddannelsessted og uddannelsesmentoren fra jobcenteret arrangerer, at hun kan komme i brobygning på uddannelsen inden opstart. Brobygningen giver hende mod på at starte, fordi den giver kendskab til skolen og uddannelsen og relationer til lærerne.

I forbindelse med opstarten på GF2 samarbejder jobcenteret og uddannelsesstedet om at sikre en god overgang for Julie med hjælp til at få alt det praktiske i forbindelse med uddannelsesstart på plads og overlevering af den viden, som jobcenteret har om Julie og hendes styrker og udfordringer.

Efter noget tid på GF2 begynder Julie at komme mindre i skole, fordi hun har svært ved at få struktur på hverdagen. Hun får tilknyttet en mentor fra skolen, der hjælper hende med at overskue skoledag og hverdagsliv. Hun begynder igen at møde stabilt frem og er glad for uddannelsen og relationen til lærerne og de andre elever.

Som hovedforløbet nærmer sig, bekymrer Julie sig om overgangen fra skole til oplæring og det igen at skulle starte et nyt sted med nye mennesker. En lærer hjælper hende med at få en læreplads hos en mester, der af erfaring er god til at håndtere elever som Julie, og læreren hjælper Julie med at få opbygget en relation til mesteren ved at komme i minipraktik hos ham i løbet af GF2.



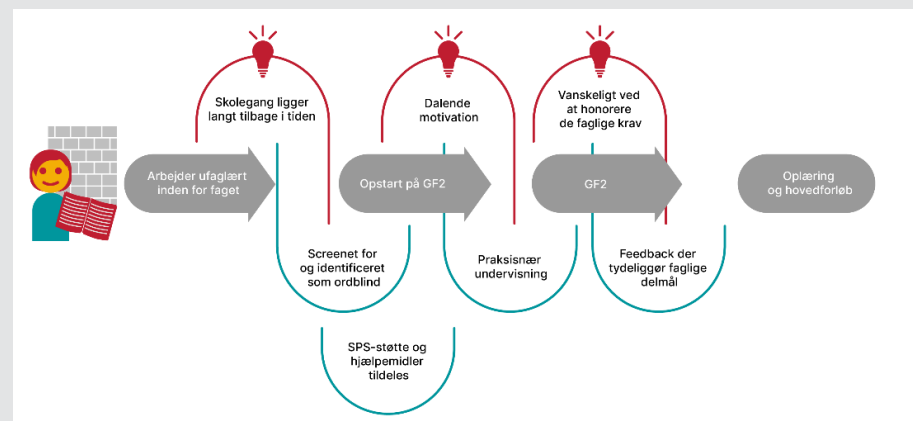


Søren har lang erfaring med faget, men vanskeligt ved at gå i skole

Søren har arbejdet som ufaglært arbejdskraft inden for jord og beton, siden han færdiggjorde folkeskolen. Han har sammenlagt syv års erfaring, men vil nu gerne have papirer på det, han kan, og en bedre løn for sit arbejde. En mester har tilbudt ham en uddannelsesaftale, så han kan starte på GF2 på anlægsstruktør-, bygningsstruktør- og brolæggeruddannelsen, selvom han ikke lever op til de faglige adgangskrav til uddannelsen. Han er motiveret af, at der står en mester og et job og venter på ham på den anden side af uddannelsen, men ved også godt, at det at gå i skole ikke er hans stærkeste side, og at det er lang tid siden sidst.

I forbindelse med opstart på uddannelsen bliver han screenet for og får konstateret ordblindhed. På den baggrund bliver han tildelt SPS-støtte og it-hjælpe midler, der gør skolearbejdet lidt lettere for ham. I starten af GF2 er det dog vanskeligt for Søren at holde motivationen for uddannelsen oppe, fordi han oplever, at det teoretiske fylder mere, end han havde troet. Han overvejer derfor at falde fra uddannelsen og gå tilbage til at arbejde ufaglært inden for faget. Men da lærerne i løbet af GF2 i stigende grad begynder at koble teori og praksis, og det teoretiske derfor bliver mere meningsfuldt og anvendeligt for Søren, vender motivationen tilbage.

Han oplever dog stadig, at nogle af de faglige krav, man skal opfylde på uddannelsen, virker meget langt væk fra, hvor han er nu, og bliver i tvivl om, om han kan honorere kravene. En lærer hjælper ham ved at nedbryde de langsigtede slutmål for uddannelsen i mere overskuelige skridt på vejen, der samtidig tydeliggør, at der sker en faglig progression for Søren.





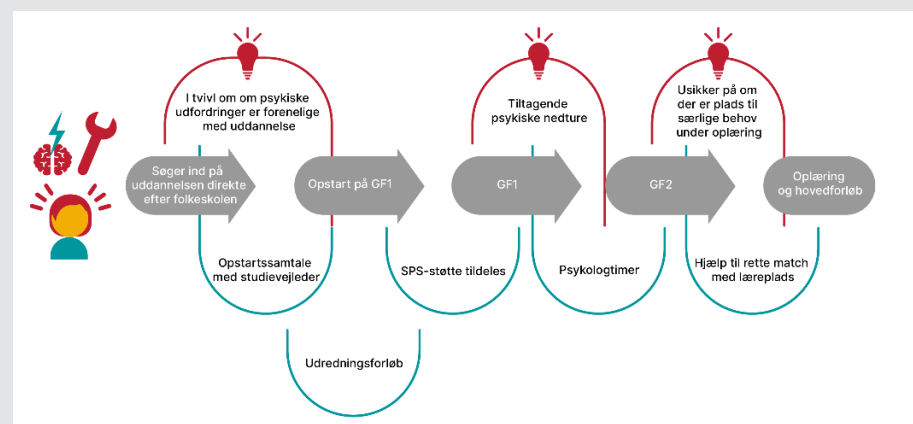
Kasper er på sin drømme-uddannelse, men psykiske udfordringer skygger

Kasper har altid vidst, at han gerne ville være Vvs'er. Både hans far og onkel er Vvs'ere, og han har som lille fået lov at se dem arbejde. Han søger ind direkte efter folkeskolens 9. klasse og lever fuldt op til de faglige optagelseskrav til uddannelsen.

Men i slutningen af hans folkeskoletid er han begyndt at opleve psykiske nedture. Han er bekymret for, hvordan det kan påvirke hans muligheder for at passe en uddannelse. Ved opstart på uddannelsen bliver han inviteret til en optagelsessamtale med skolens studievejleder, som tager hånd om Kaspers bekymringer ved at videreformidle det til hans kommende lærere og hjælpe Kasper med at komme i et udredningsforløb. Han ender med at blive diagnosticeret med adhd og angst. På den baggrund bliver en af de lærere, som han har en særlig god relation til, hans SPS-vejleder. SPS-vejlederen hjælper ham med strategier til at håndtere hans psykiske udfordringer og tage psykiske nedture i opløbet, sådan at han bedre kan koncentrere sig om skole og undervisning.

I slutningen af GF1 begynder psykisk ustabilitet dog for alvor at spænde ben for, at Kasper kan passe sin skole, og SPS-vejlederen hjælper ham med at blive visiteret til samtaler hos en psykolog, der hjælper ham med at blive klogere på, hvad der udløser hans psykiske nedture.

Kasper får det bedre og trives fagligt på uddannelsen med fortsat hjælp fra sin SPS-vejleder. Da han skal til at søge læreplads, peger læreplads-konsulenten ham i retning af en mester, der selv har adhd. Lærepladskonsulenten hjælper Kasper og mesteren med at have en åben samtale om Kaspers styrker og udfordringer, sådan at de i fællesskab kan aftale, hvordan der bedst tages højde for det i oplæringen.



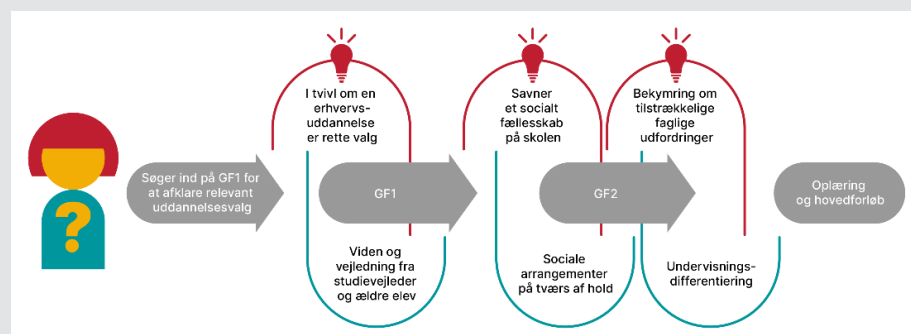


Anne er i tvivl, om uddannelsen er den rigtige for hende

Anne vil gerne bruge sit arbejdsliv på at hjælpe andre mennesker og søger derfor ind på GF1 inden for hovedområdet omsorg, sundhed og pædagogik. Hun ved ikke så meget om, hvilke uddannelsesmuligheder det giver og er lidt i tvivl om, om en erhvervsuddannelse er noget for hende. Men med hjælp fra en studievejleder og efter en snak med en ældre elev ender hun med at vælge SOSU-hjælperuddannelsen.

Hendes første indtryk, da hun starter på GF2, er, at det er en meget sammensat elevgruppe, og hun føler sig lidt alene i starten. Hun er i tvivl, om hun kan gennemføre en uddannelse, alene fordi hun synes, at den er spændende, hvis hun ikke rigtig har nogle kammerater på skolen. Fra skolens side bliver der taget initiativ til forskellige sociale arrangementer, hvor eleverne kan mødes om fælles interesser på tværs af hold. Anne er rigtig glad for brætspil og får i en brætspilklub på skolen relationer til andre elever med samme interesse.

Anne oplever også, at den sammensatte elevgruppe betyder, at der er meget forskellige faglige niveauer og forudsætninger blandt eleverne. Hun er bekymret for, om hun vil blive tilstrækkeligt fagligt udfordret på uddannelsen, og det er vigtigt for hendes motivation. Hun erfarer dog, at lærerne er rigtig gode til at undervisningsdifferentiere, sådan at alle elever bliver udfordret. Ligesom at lærerne er gode til at facilitere gruppearbejde, som understøtter, at elever med forskellige faglige niveauer og forskellige erfaringer med faget kan hjælpe og lære af hinanden.





DEL 2

Dokumentation

7 Metode

I dette kapitel udfoldes det, hvilke metoder og data der er anvendt i undersøgelsen, og hvilke analyser der er gennemført samt formålet hermed.

7.1 Definition af frafald

I undersøgelsen anvendes en bred definition af frafald. Det vil sige, at både frafald fra uddannelsessystemet og omvalg tæller med som frafald.

En elev falder fra uddannelsen, hvis:

- Eleven har afbrudt det erhvervsuddannelsesforløb, vedkommende er i gang med (enten GF1, GF2 eller hovedforløb).
- Eleven afbryder uddannelsen i overgangen mellem to forløb. Enten hvis eleven ikke starter på det næste naturlige forløb i uddannelsen (fx mellem GF2 og hovedforløb), eller hvis der går over 1 år, mellem eleven afslutter et forløb og påbegynder et nyt.

Vi anvender oplysninger fra det komprimerede elevregister 2021 (KOTRE2021), hvor vi kan lokalisere elevs uddannelsesforløb. I registeret findes oplysninger om afbrud, som lokaliseres ved, at den afsluttende uddannelseskode (AUDD) er lig 0⁵. Ved at anvende oplysninger om elevens forløb (UDEL) kan vi desuden lokalisere, om eleven falder fra i overgangen mellem to forløb⁶.

7.2 Registeranalyser

I undersøgelsen anvendes registerdata til tre forskellige analyser, nemlig til at:

1. Kortlægge frafaldsmønstre på erhvervsuddannelserne,
2. Beregne uddannelsessteders forventede frafald
3. Analysere institutionelle forholds betydning for frafald for 16 udvalgte erhvervsuddannelser.

⁵ <https://www.dst.dk/da/TilSalg/Forskningsservice/Dokumentation/hoejkvalitetsvariable/elevregister-3/audd>

⁶ <https://www.dst.dk/da/Statistik/dokumentation/Times/moduldata-for-uddannelse-og-kultur/udel>

7.2.1 Kortlægning af frafaldsmønstre på erhvervsuddannelserne

Kortlægningen har haft som formål at belyse frafaldsmønstre på erhvervsuddannelserne med et særligt fokus på forskelle og ligheder i frafald inden for og på tværs af hovedområder, uddannelser og elevgrupper.

Der er anvendt registerdata fra Danmarks Statistik for elever, der er påbegyndt et grundforløb på en erhvervsuddannelse mellem 2016 og 2019. Hertil er koblet oplysninger om elevens alder ved opstart på grundforløbet, om eleven er startet på et eux-forløb eller et eud-forløb, og om eleven har haft et uddannelsespålæg. Elever med uddannelsespålæg dækker her over elever, der nogensinde har haft uddannelsespålæg på trin 1-4. Vi opererer således med en bred definition af elevgruppen med uddannelsespålæg med henblik på at afdække om den elevgruppe på erhvervsuddannelserne, der har været i berøring med uddannelsespålæg, skiller sig ud fra den øvrige elevgruppe i forhold til frafald.

Data er afgrænset til uddannelser og institutioner, som er tilstrækkeligt store til, at vi kan afrapportere gennemsnitligt frafald og variation i frafald mellem uddannelsesstederne. Samlet set har vi foretaget følgende afgrænsninger:

- Uddannelser, hvor der fra 2016-2019 går mindre end 25 elever, er frasortet
- Uddannelser, hvor der er mindre end tre uddannelsessteder, er frasortet
- Uddannelsessteder, hvor der fra 2016-2019 går mindre end 11 elever, er frasortet.

I alt anvender vi oplysninger om 87 erhvervsuddannelser, 51.079 elever på GF1, 190.893 elever på GF2 og 139.242 elever på hovedforløbet.

I analysen udregnes både det gennemsnitlige frafald på uddannelser og forløb samt variationen i frafald på tværs af uddannelsessteder. Til at belyse denne variation udregnes for hver uddannelse frafaldet for de 25 % uddannelsessteder med det laveste frafald og de 25 % uddannelsessteder med det højeste frafald. Dette benævnes henholdsvis nedre og øverste kvartil. Hvis nederste kvartil på uddannelsen er 10 %, betyder det, at de 25 % uddannelsessteder med lavest frafald har et frafald på 10 % eller mindre. Hvis øverste kvartil er 90 %, betyder det, at de 25 % uddannelsessteder med det højeste frafald har et frafald på mindst 90 %. Dette er en meget stor variation i frafald, og reelt er variationen i frafald på tværs af uddannelsessteder langt mindre (se kapitel 3).

7.2.2 Beregning af uddannelsessteders forventede frafald

Beregningen af uddannelsesstedernes forventede frafald anvendes til at udvælge seks caseskoler med et lavere frafald end forventet.

Beregningen er foretaget ved hjælp af en regressionsanalyse, der kan estimere det forventede frafald på uddannelsesstedet på baggrund af nogle centrale karakteristika ved eleverne, som går der. Der er anvendt en regressionsmodel (logistisk regression), som tillader, at uddannelsesstedernes frafald kan være forskellige. På baggrund af modellen er hver elevs forudsagte sandsynlighed for frafald beregnet.

Udfaldsmålet i regressionsmodellen er en binær indikator for, om eleven er faldet fra ($Y=1$) eller ikke faldet fra ($Y=0$). Som forklarende variable er anvendt en række karakteristika ved elever, som kan hænge sammen med elevens sandsynlighed for frafald. Disse er:

- Køn
- Herkomst
- Mors højeste gennemførte uddannelse
- Familiens disponible indkomst
- Eleven har haft uddannelsespålæg
- Eleven har modtaget specialundervisning i grundskolen
- Region
- Alder
- Forældre er samboende eller ej
- Elevens karakter ved folkeskolens afgangseksamen.

Hvis der på uddannelsesstedet går mange elever med et lavere karakterniveau fra folkeskolen, og hvis der går mange elever med lavere uddannelsesniveau i familien, vil modellen estimere, at der er et større forventet frafald på dette uddannelsessted. Dette gælder under forudsætning af, at et lavere karaktergennemsnit og lavere uddannelsesniveau i familien øger sandsynligheden for, at eleven falder fra.

For hvert uddannelsessted beregnes det forventede frafald, og dette tal sammenlignes med det faktiske frafald på uddannelsesstedet. Hvis det faktiske frafald er langt lavere end forventet, så betyder det, at der på uddannelsesstedet falder færre elever fra, end man kunne forvente på baggrund af elevgrundlaget på uddannelsesstedet.

7.2.3 Analyse af institutionelle forholds betydning for frafald

Til at analysere institutionelle forholds betydning for frafald anvendes lineær regression med frafald som udfaldsmål og indikator for uddannelsessted (institutions-fixed-effects) og elevkarakteristika som forklarende variable.

I analysen anvendes den såkaldte R^2 -værdi i modellerne, som udtrykker, hvor stor en procentdel af variationen i frafald, som kan forklares af henholdsvis karakteristika ved uddannelsesstedet og karakteristika ved eleverne.

I modellerne indføres en indikator for hvert uddannelsessted – såkaldte institutions-fixed-effects. Denne indikator fanger al den variation i frafald, som kan henføres til uddannelsesstederne. Det kan fx være, at antal elever på uddannelsesstedet, kompetencer hos lærere på uddannelsesstedet eller uddannelsesstedets geografiske placering har en betydning for frafald. Uanset om vi kan observere disse faktorer eller ej, så indfanger indikatoren den samlede betydning af disse faktorer.

Det er imidlertid muligt, at forskelle i frafald mellem uddannelsesstederne ikke skyldes karakteristika ved uddannelsesstederne i sig selv, men i højere grad at eleverne på uddannelsesstederne er forskellige. Det kan fx være tilfældet, at uddannelsessteder med lavt frafald også systematisk er de uddannelsessteder, hvor der går elever med højere fagligt niveau målt ved karakterer fra folkeskolens afgangseksamen.

I analyserne estimeres regressionsmodeller med kun institutions-fixed-effects og modeller med både institutions-fixed-effects og elevkarakteristika. I de første modeller fås et udtryk for, hvor stor en andel af variationen i frafald, som samlet set skyldes forskelle mellem institutioner. I de næste modeller – hvor vi også indfører elevkarakteristika – kan vi beregne, hvor stor en andel karakteristika ved uddannelsesstederne stadig kan forklare, selvom vi tager højde for forskelle i elevkarakteristika mellem uddannelsessteder. Hvis institutionerne stadig kan forklare samme procentdel af variationen i frafald, selvom vi tager højde for elevkarakteristika, så skyldes forskelle i frafald hovedsageligt institutionsspecifikke forhold. Hvis institutionerne imidlertid ikke kan forklare nogen procentdel af variationen, når vi har kontrolleret for elevkarakteristika, så skyldes forskelle i frafald ikke forhold ved uddannelsesstederne, men i stedet at karakteristika ved eleverne er forskellige.

Vi anvender følgende elevkarakteristika i modellerne:

- Karakterer ved folkeskolens afgangseksamen
- Alder
- Køn

- Herkomst
- Eleven har haft uddannelsespålæg
- Mors højeste gennemførte uddannelse
- Eleven mangler læreplads.

7.3 Survey-data

Til brug i undersøgelsen er indhentet survey-besvarelser fra en survey gennemført blandt elever på grundforløbet i forbindelse med evalueringen af erhvervsuddannelsesreformen (se Slottved et al., 2020). Formålet med brugen af elev-surveyen har været at understøtte de kvalitative perspektiver på årsager til frafald.

7.3.1 Den anvendte elev-survey

Surveyen er gennemført blandt grundforløbselever på erhvervsuddannelserne og dækker 2018/2019. Surveyen havde en svarprocent på 34,5 % og den er blevet besvaret af 4.152 personer, der har påbegyndt et grundforløb og været mindst 15 dage på grundforløbet. Dette svarer til mere end 15 % af de elever, der startede på et grundforløb i 2018. Surveyen er baseret på en stratificeret stikprøve, der sikrer, at alle hovedområder er repræsenteret.

Surveyen afdækker elevernes uddannelsesmotivationer og jobperspektiver, deres generelle trivsel og tilhørsforhold til skolen, samt oplysninger om elevernes oplevelse af undervisningens faglige niveau, form og indhold samt elevernes egne oplevelser af deres eget faglige niveau.

7.3.2 Analyser af survey-data

Analysen af survey-dataene har haft til formål at belyse, om elever, der falder fra, har andre erfaringer med og oplevelser af uddannelsen end elever, der gennemfører, som kan være af betydning for deres frafald.

Første skridt har været at udvælge en bruttoliste af spørgsmål fra surveyen, der omhandler forhold, der hypotetisk set kunne tænkes at have betydning i relation til frafald. Denne udvælgelse af spørgsmål er dels sket på baggrund af eksisterende viden på området om, hvad der kan have betydning for frafald og fastholdelse, dels på baggrund af perspektiver fra de kvalitative interviews på

forhold af betydning for frafald og fastholdelse. Tilgangen i analysen har været eksplorativ, og der har derfor i første omgang været inddraget en bred vifte af spørgsmål. Bruttolisten har indeholdt spørgsmål om følgende temaer:

- Det sociale miljø, tilhørsforhold og relationer på uddannelsen
- Individuel trivsel
- Kendskab til og erfaringer med fag og uddannelse
- Viden om og overblik over uddannelsesmuligheder
- Vejledning
- Bevæggrunde for valg af uddannelsen
- Undervisning, hjælp fra lærerne, sammenhæng mellem teori og praksis
- De faglige krav, oplevelse af egen læring og deltagelse i undervisning
- Adgang til lærepladser, herunder skolens rolle heri.

Næste skridt har været at identificere, hvilke spørgsmål elever, der hhv. er faldet fra og har gennemført GF2, svarer forskelligt på. Til dette formål er der blevet koblet registerdata om frafald for de elever, der har besvaret surveyen, til survey-besvarelserne. For de spørgsmål, hvor der viste sig at være forskel i svarfordelingerne for elever, der er hhv. faldet fra og har gennemført, er der efterfølgende foretaget en statistisk signifikanstest af forskellen i besvarelserne. I kapitel 3 om årsager til frafald afrapporteres således kun de spørgsmål, hvor der er statistisk signifikant forskel på besvarelserne for elever, der hhv. har gennemført og er faldet fra, på 0,05-signifikansniveau.

I analyserne af survey-dataene er det blevet efterprøvet, hvorvidt det ville være muligt at opdele survey-besvarelserne på enkelte uddannelser eller uddannelsessteder. Dette har imidlertid ikke været muligt, da besvarelserne for enkeltuddannelser og uddannelsessteder har været for få. Samtidig er det også blevet efterprøvet, hvorvidt det ville være muligt at nedbryde survey-besvarelserne på forskellige elevgrupper. Det har været muligt at opdele survey-besvarelserne for elever i forskellige aldersgrupper, mens det ikke har været muligt for eux-elever og elever med uddannelsespålæg. I relation til survey-besvarelserne for hhv. frafaldne elever og elever, der har gennemført, opdelt på alder, har der dog kun været begrænsede forskelle at spore.

7.4 Kvalitative interviews

I forbindelse med undersøgelsen er der gennemført interviews med elever, lærere, ledere og vejledere på seks caseskoler samt en forudgående pilotundersøgelse på to skoler. Derudover er der gennemført kvalitative interviews med repræsentanter fra jobcentrene i landets fire største byer.

Formålet med de kvalitative interviews har været at få dybdegående og udfoldede perspektiver på og erfaringer med frafaldsårsager, institutionelle forholds betydning for frafald og fastholdelsestiltag på forskellige uddannelser og for forskellige elevgrupper.

7.4.1 Pilotundersøgelse på to skoler

Ud over interviews med de seks udvalgte caseskoler, der beskrives nedenfor, er der forud for disse casebesøg, primo november 2022, gennemført skolebesøg på to skoler. På disse skolebesøg er gennemført interviews med samme informantgrupper som beskrevet ovenfor.

Disse to skolebesøg indgår som en pilotundersøgelse, der har bidraget til at kvalificere undersøgelsen. Pilotundersøgelsen og erfaringerne herfra bidrager med følgende i undersøgelsen:

- Kvalificering af, hvilke informanter der er relevante at interviewe
- Vigtigheden af ved udvælgelse af caseskoler at supplere de kvantitative registeranalyser, der danner grundlag for udvælgelse af relevante cases, med mundtlig opfølgning herpå, med henblik på at sikre relevansen af de udvalgte cases i forhold til frafald og frafaldsarbejde
- Pilottest af spørgeguiden og relevante temaer i relation til frafald og frafaldsarbejde
- Virksomme spørgsmål og formuleringer, som gør det muligt at tale med elever om frafald, herunder med opmærksomhed på, at det kan udgøre et følsomt og personligt emne.

7.4.2 Udvalgelse af caseskoler

Udvælgelsen af caseskoler har haft til formål at identificere seks caseskoler, som skiller sig positivt ud i forhold til frafald ved at have et relativt lavt frafald på GF2 og ved overgangen fra GF2 til hovedforløb.

Udvælgelsen af de seks caseskoler er sket i to trin. Første trin har taget udgangspunkt i analysen af hhv. forventet og observeret frafald på de enkelte institutioner (se beskrivelse heraf i afsnit 6.1). På baggrund af denne analyse er de 50 uddannelsesinstitutioner, hvor forskellen mellem forventet og observeret frafald er størst i positiv retning, identificeret. Det vil sige, hvor institutionens frafald er markant lavere, end hvad den statiske model estimerer som forventeligt på baggrund af skolens elevgrundlag. Disse 50 uddannelsesinstitutioner har udgjort bruttolisten for den efterfølgende udvælgelse af caseskoler.

Andet trin har bestået i at udvælge de seks konkrete caseskoler. Disse er udvalgt på baggrund af følgende kriterier:

- Repræsentation af alle fire hovedområder
- Repræsentation af forskellige typer af uddannelser inden for samme hovedområde
- Geografisk spredning
- Udvalgelse af caseskoler, hvis frafald ligger lavere end det gennemsnitlige frafald inden for uddannelsen på tværs af institutioner
- Udvalgelse af caseskoler, hvor der er variation i frafald inden for uddannelsen på tværs af institutioner.

På baggrund af ovenstående er følgende caseskoler udvalgt:

Boks 7.1 Caseskoler

- Learnmark Tech: Anlægsstruktør-, bygningsstruktør- og brolæggeruddannelsen
- SOSU H København: Social- og sundhedshjælperuddannelsen
- Herningsholm Erhvervsskole: Vvs-Energiuddannelsen
- Gråsten Landbrugsskole: Landbrugsuddannelsen
- Syddansk Erhvervsskole: Frisøruddannelsen.

7.4.3 Gennemførte interviews

7.4.3.1 Interviews med caseskoler

Der er for hver caseskole gennemført interviews med elever, lærere, vejledere og uddannelsesledere med udgangspunkt i semistrukturerede interviewguider. Interviewene er gennemført online i perioden december 2022 til februar 2023. Det har desværre ikke været muligt at gennemføre interviews med elever med uddannelsespålæg på caseskolerne, idet skolerne har haft meget få elever med uddannelsespålæg og disse elever har ikke ønsket at deltage i interviews.

Elevinterview

For hver caseskole er der gennemført to gruppeinterviews med elever på GF2 a en times varighed. Ét med elever under 18 år og ét med elever over 18 år med henblik på at få indblik i hhv. yngre og ældre elevers perspektiver på frafald og fastholdelse. Der har deltaget mellem 2-8 elever i hvert gruppeinterview. I rekrutteringen af elever til interviews har VIVE bedt skolerne om, at også elever med forskellige typer af udfordringer og støttebehov gerne måtte indgå i interviewene.

Formålet med elevinterviewene har været at få elevernes perspektiver på, hvad der har betydning for frafald og fastholdelse på uddannelsen, herunder hvad skolen gør og kan gøre i den forbindelse. Temaerne i elevinterviewene har været 1) forventninger til og motivation for uddannelsen, 2) opstart på uddannelsen, 3) individuel trivsel, 4) undervisningen, 5) praktik og overgang til hovedforløbet samt 6) årsager til frafald.

Lærer-, vejleder og uddannelseslederinterview

For hver caseskole er der gennemført et gruppeinterview a en times varighed med lærere, der underviser på GF2 på uddannelsen. Der har deltaget 2-3 lærere i hvert gruppeinterview. Derudover er der gennemført et gruppeinterview a en times varighed med vejledere tilknyttet uddannelsen. Der har deltaget 2-3 vejledere i hvert gruppeinterview. I rekrutteringen af vejledere til interviews har VIVE ønsket deltagelse af forskellige typer af vejledere. I interviewene har derfor typisk deltaget hhv. en studievejleder og en SPS-vejleder. Endelig er der for hver caseskole gennemført et individuelt interview med uddannelseslederen a en times varighed.

Formålet med interviewene med lærere, vejledere og uddannelsesledere har været at få deres perspektiver på frafald og fastholdelse på uddannelsen, herunder hvilken rolle de selv spiller i denne sammenhæng. Temaerne i interviewene har været 1) kendetegn ved uddannelsen og elevgruppen samt perspektiver på uddannelsens relativt set lave frafald, 2) årsager til frafald, 3) skolens frafaldsstrategi og samarbejde på tværs af lærere, ledelse og vejleder i forhold til frafald, 4) erfaringer i forhold til elever med uddannelsespålæg, 5) tiltag i relation til opstart på uddannelsen, 6) individuelle faglige og sociale støttemuligheder, 7) tiltag i relation til skole- og undervisningsmiljø og 8) tiltag i relation til praktik og overgang til hovedforløb.

Boks 7.2 Gennemførte interviews med caseskoler

- 6 gruppeinterviews med elever på GF2 under 18 år
- 6 gruppeinterviews med elever på GF2 over 18 år
- 6 gruppeinterviews med lærere på GF2
- 6 gruppeinterviews med vejledere på uddannelsen
- 6 individuelle interviews med uddannelsesleder.

7.4.3.2 Interviews med jobcenterrepræsentanter

I relation til elever med uddannelsespålæg er der gennemført online interviews a en halv times varighed med repræsentanter for jobcentrene i landets fire største kommuner; København, Aarhus, Odense og Aalborg.

For tre af kommunernes vedkommende er der gennemført interviews med myndighedssiden, dvs. repræsentanter fra jobcentrene, der tildeler uddannelsespålægget. For den fjerde kommunes vedkommende har informanten været en repræsentant fra Ungdommens Uddannelsesvejledning, der optræder som udførende led i forhold til de unge med uddannelsespålæg, herunder står for tilknytningen af mentorer til de unge, som overgår fra uddannelseshjælp til erhvervskompetencegivende uddannelse. Det afgørende i udvælgelsen af informanter til interviews har således ikke været informantens formelle stilling, men derimod indsigt i unge med uddannelsespålæg på erhvervsuddannelserne.

Formålet med disse interviews har været at få perspektiver på, hvordan det går med de unge med uddannelsespålæg, der starter på en erhvervsuddannelse, herunder hvilken rolle hhv. jobcenteret/kommunen og erhvervsskolerne spiller i den forbindelse. Temaerne i interviewene har været 1) formelle regler i forhold til uddannelsespålæg, 2) jobcenterets rolle frem mod start på uddannelsen, 3) jobcenter og erhvervsuddannelsers rolle i forhold til fastholdelse i uddannelse og 4) erfaringer med fastholdelse og frafald for unge med uddannelsespålæg på erhvervsuddannelser.

Boks 7.3 Gennemførte interviews med jobcenterrepræsentanter

- 3 individuelle interviews med repræsentanter fra jobcentre
- 1 individuelt interview med repræsentant fra Ungdommens Uddannelsesvejledning

7.4.4 Kvalitativ analyse af interviews

De kvalitative interviews er blevet transskriberet og derefter systematisk kodet med henblik på analyse af interviewene. Kodningen og analysen af interviewene er sket med udgangspunkt i en såkaldt framework-tilgang, som understøtter kvalitetsprincipperne i kvalitativ analyse: systematik, transparens, inklusion og autenticitet. Framework-tilgangen giver mulighed for på systematisk vis at se på tværs af de enkelte cases og typer af informanter for dermed at identificere, hvilke pointer der går igen. Samtidig med at tilgangen også giver mulighed for at dykke ned i de enkelte cases og informantgrupper og identificere, hvilke pointer der knytter sig særligt til enkelte cases, informantgrupper og disses kontekst.

Kodningen af interviewene er sket i følgende skridt:

- Første skridt har været at udvikle de temaer, som interviewmaterialet skal grupperes inden for. De overordnede temaer, som interviewmaterialet efterfølgende er blevet grupperet inden for, er udvalgt med udgangspunkt i undersøgelsesspørgsmål og temaer i interviewguider.
- Næste skridt har herefter været at ordne empirien inden for temaerne, dvs. at samle al den empiri fra samme informantgruppe, men på tværs af interviews, som omhandler samme tema. Fx elevperspektiver på temaet årsager til frafald.
- Derefter er empirien inden for samme tema, men på tværs af interviews med samme informantgruppe, blevet læst igennem for at identificere, hvilke pointer der optræder i empirien i relation til temaet. Empirien inden for samme overordnede tema er derefter blevet grupperet og kategoriseret i underkategorier- og pointer under hvert tema med henblik på at danne overblik over, hvilke pointer der optræder under hvert tema.

Litteratur

DPU, Epinion (2020). *God praksis for undervisningsmiljøer på erhvervsuddannelserne*.

EVA (2013). *At falde fra eller til. Frafaldsanalyse for SOPU*. Holbæk: EVA – Danmarks Evalueringsinstitut.

EVA. (2017). *Overgange mellem grundskole og ungdomsuddannelse – vidensnotat*. Holbæk: EVA – Danmarks Evalueringsinstitut.

EVA. (2021). *Elevtrivsel på erhvervsuddannelserne*. Holbæk: EVA – Danmarks Evalueringsinstitut.

EVA. (2022). *Bedre SPS til elever med psykiske funktionsnedsættelser*. Holbæk: EVA – Danmarks Evalueringsinstitut.

Hersom, H., Andersen, O.D., Østergaard, J.T., Allermann, G. (2019). *Stolthed i erhvervsuddannelserne – resultater af en undersøgelse: Hvad fremmer stolthed hos elever i erhvervsuddannelserne?* København: NCE – Nationalt Center for Erhvervspædagogik, Københavns Professionshøjskole.

Ingholt, L., Sørensen, B. B., Andersen, S., Zinckernagel, L. Friis-Holmberg, T., Frank, V. A., Stock, C., Tjørnhøj-Thomasen, T., Rod, M. H. (2015). *How can we strengthen students' social relations in order to reduce school dropout? An intervention development study within four Danish vocational schools*. BMC Public Health 15, 502.

Jensen, T. P., Husted, L., Kamstrup, A. K., Haselmann, S., Daugaard, S. M. (2009). *Unge frafald på erhvervsskolerne – Hvad gør de "gode skoler"*. København: AKF – Anvendt KommunalForskning.

Katznelson, N., Brown, R. (2011). *Motivation i erhvervsuddannelserne – Anden delrapport*. Odense: Erhvervsskolernes Forlag.

Katznelson, N. (2014). *Eleverne og individuelle støtteordninger på erhvervsuddannelserne*. I: Størner, T., Sørensen, K. H., *Elever i erhvervsuddannelserne*. København: Munksgaard.

Louw, A. V., Katznelson, N., Brown, R. (2011). *Ungdom på erhvervsuddannelserne: delrapport om valg, elever, læring og fællesskaber*. Odense: Erhvervsskolernes Forlag.

- Moos-Bjerre. (2021). *Undersøgelse af frafald på erhvervsuddannelserne inden for transporterhervets område generelt og særligt for lager- og vejgods-transportuddannelserne.*
- Nielsen, K., Jørgensen, C. H., Koudahl, P., Munk, M. D., Jensen, T. P., Pedersen, L. T., Grønborg, L., Hvitved, L., Ingemann, L., Jonasson, C., Lippke, L. (2013). *Slutrapport: Erhvervsskolelever i det danske erhvervsuddannelses-system.* Aalborg: Aalborg Universitet.
- Nielsen, K. T. P., Louw, A., & Katznelson, N. (2021). *Plads til at lære – på lærepladsen: Dannelse i mødet mellem unge og arbejdsmarkedet.* I: Ungdomsliv nr. 11. Aalborg: Aalborg Universitetsforlag.
- PwC. (2020). *Undersøgelse af god praksis for at få merkantile eux-elever videre i hovedforløbet.*
- Rambøll. (2018). *Kortlægning – Styrket søgning og gennemførelse af EUD.* København: Rambøll.
- Slottved, M., Pedersen, R. T., Andreasen, A. G., Nicolajsen, J. S. (2022). *Uddannelsesbarrierer – En analyse af 25-årige unges syn på barrierer og potentielle tiltag i uddannelsessystemet.* København: VIVE – Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd.
- Slottved, M., Jakobsen, M. L., Larsen, K. S., Mortensen, N. P., Koudahl, P., Andersen, H. L., Cuzulan, Bojana (2020). *Grundforløb på erhvervsuddannelserne tre år efter reformen.* København: VIVE – Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd.
- Søndergaard, N. M., Andersen, H. L., Slottved, M., Friche, N., Kollin, M. S., Greve, J., Larsen, K. S., Hjermov, P., Madsen, A. S., & Andersen, V. N. (2017). *Grundforløb på erhvervsuddannelserne efter reformen.* København: KORA – Det Nationale Institut for Kommuners og Regioners Analyse og Forskning.
- Thomsen, J., Nicolajsen, J. S., Hansen, N. N., Jensen, A. N., Folmer, C. (2022). *Danske unges uddannelsesforventninger – 2. nedslag.* København: VIVE – Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd.
- Trepartsaftale om flere lærepladser og entydigt ansvar. (2020).
- Wahlgren, B., Aarkrog, V., Gottlieb, S., Mariager-Anderson, K. (2020). *At blive på sporet – Nye perspektiver og bæredygtige løsninger på uddannelsesfrafald for unge voksne.* København: DPU – Danmarks Institut for Pædagogik og Uddannelse, Aarhus Universitet.

Bilag 1 Survey-besvarelser om faglige krav fordelt på alder

Bilagstabel 1.1 Hvor enig eller uenig er du i, at du lærer og udvikler dig nok/tilstrækkeligt? Særskilt for alder og frafald/gennemført. Procent.

	Gennemført	Frafaldet	I alt
I alt			
Helt enig	43	34	40
Lidt enig	33	34	33
Hverken enig eller uenig	15	19	16
Lidt uenig	6	6	6
Helt uenig	3	6	4
I alt	100	100	100
Under 18 år			
Helt enig	42	34	40
Lidt enig	34	37	35
Hverken enig eller uenig	16	18	16
Lidt uenig	5	6	5
Helt uenig	3	4	3
I alt	100	100	100
18-25 år			
Helt enig	44	31	41
Lidt enig	30	31	30
Hverken enig eller uenig	15	22	17
Lidt uenig	7	6	7
Helt uenig	3	10	5
I alt	100	100	100
25+ år			
Helt enig	43	37	42
Lidt enig	33	30	32
Hverken enig eller uenig	14	16	14
Lidt uenig	7	9	8
Helt uenig	3	7	4
I alt	100	100	100

Anm.: N: 3.939. "Gennemført" dækker over elever, der har gennemført GF2. Mens "frafaldet" dækker over elever, der er frafaldet på GF2 eller i overgangen mellem GF2 og hovedforløb.

Kilde: Registerdata fra Danmarks Statistik og elev-survey fra evaluering af erhvervsuddannelsesreformen.

Bilagstabel 1.2 Hvordan oplever du mængden af lektier og opgaver? Særskilt for alder og frafald/gennemført. Procent.

	Gennemført	Frafaldet	I alt
I alt			
For lille	8	7	8
Passende	80	76	79
For stor	12	17	13
I alt	100	100	100
Under 18 år			
For lille	7	7	7
Passende	81	78	80
For stor	12	16	13
I alt	100	100	100
18-25 år			
For lille	11	7	10
Passende	79	75	78
For stor	10	18	12
I alt	100	100	100
25+ år			
For lille	9	8	9
Passende	78	69	76
For stor	13	23	15
I alt	100	100	100

Anm.: N: 3.946 "Gennemført" dækker over elever, der har gennemført GF2. Mens "frafaldet" dækker over elever, der er frafaldet på GF2 eller i overgangen mellem GF2 og hovedforløb.

Kilde: Registerdata fra Danmarks Statistik og elev-survey fra evaluering af erhvervsuddannelsesreformen.

Bilagstabel 1.3 Hvordan oplever du mængden af teori i uddannelsen? Særskilt for alder og frafald/gennemført. Procent.

	Gennemført	Frafaldet	I alt
I alt			
For lille	12	11	12
Passende	79	76	78
For stor	9	14	10
I alt	100	100	100
Under 18 år			
For lille	10	9	10
Passende	81	81	81
For stor	9	10	9
I alt	100	100	100
18-25 år			
For lille	14	12	13
Passende	79	71	77
For stor	7	17	10
I alt	100	100	100
25+ år			
For lille	15	12	15
Passende	74	67	72
For stor	11	21	13
I alt	100	100	100

Anm.: N: 3.943 "Gennemført" dækker over elever, der har gennemført GF2. Mens "frafaldet" dækker over elever, der er frafaldet på GF2 eller i overgangen mellem GF2 og hovedforløb.

Kilde: R Registerdata fra Danmarks Statistik og elev-survey fra evaluering af erhvervsuddannelsesreformen.

Bilag 2 Frafald på teknologi, byggeri og transport

Bilagstabel 2.1 Frafald på GF2 og i overgangen til hovedforløbet. Hovedområde: Teknologi, byggeri og transport. Procent.

Uddannelse	Frafaldet	Antal elever (2016-2019)
Industrioperatør	10%	1.475
Entreprenør- og landbrugsmaskinuddannelsen	11%	687
Buschauffør i kollektiv trafik	13%	158
Tagdækker	16%	231
Havne- og terminaluddannelsen	17%	18
Bådmekaniker	17%	23
Karrosseriteknikeruddannelsen	18%	284
Skibsmontør	19%	267
Stenhugger og stentekniker	19%	16
Maskinsnedker	19%	336
Plastmager	20%	286
Teknisk isolatør	20%	120
Lastvogsmekaniker	21%	505
Ejendomsservicetekniker	21%	932
Overfladebehandler	21%	75
Mediegrafiker	22%	883
Tandtekniker	22%	154
Anlægsstruktør, bygningsstruktør og brolægger	23%	1.584
Teater-, event- og av-tekniker	23%	318
Procesoperatør	23%	1.086
Kranfører	23%	30
Værktøjsuddannelsen	23%	244
Maritime håndværksfag	25%	126
Produktions- og montageuddannelsen	25%	169
Smed	26%	3.708
Vvs-energiuddannelsen	26%	3.140
Træfagenes byggeuddannelse	26%	11.984
Guld- og sølvmedeuddannelsen	26%	193

Uddannelse	Frafaldet	Antal elever (2016-2019)
Serviceassistent	27%	1.621
Lager- og terminaluddannelsen	28%	2.209
Murer	29%	2.979
Beklædningshåndværker	29%	310
Automatik- og procesuddannelsen	30%	1.338
Køletekniker	30%	260
Vejgodstransportuddannelsen	32%	2.087
Autolakerer	32%	332
Industriteknikeruddannelsen	32%	2.017
Møbelsnedker og orgelbygger	32%	333
Cykel- og motorcykelmekanikeruddannelsen	34%	492
Personvognsmekaniker	34%	6.338
Elektriker	36%	10.027
Bygningsmaler	37%	2.806
Grafisk tekniker	37%	247
Teknisk designer	38%	1.407
Produktør	38%	63
Webudvikler	38%	799
Ambulancebehandler	39%	1.098
Beslagsmed	40%	50
Bygningssnedker	40%	2.005
Data- og kommunikationsuddannelsen	41%	7.582
Elektronik- og svagstrømsuddannelsen	44%	506
Skiltetekniker	44%	350
Finmekaniker	47%	318
Film- og tv-produktionsuddannelsen	48%	588
Boligmonteringsuddannelsen	51%	220
Lufthavnsuddannelsen	55%	232
Sikkerhedsvagt	59%	862
Fotograf	61%	545
Digital media	70%	538

Anm.: Elever, som er påbegyndt grundforløb ml. 2016-2019. Procent.

Kilde: Registerdata fra Danmarks Statistik.

Bilag 3 Forskelle i frafald mellem uddannelsessteder inden for teknologi, byggeri og transport

Bilagstabel 3.1 Frafald for de 25 % af uddannelsesstederne med hhv. højest og lavest frafald. Hovedområde: Teknologi, byggeri og transport.

Uddannelse	De 25 % udd.steder med lavest frafald	De 25 % udd.steder med højest frafald
Procesoperatør	24%	29%
Skibsmontør	15%	21%
Guld- og sølvsmedeuddannelsen	23%	29%
Karrosseriteknikeruddannelsen	15%	21%
Cykel- og motorcykelmekanikeruddannelsen	33%	41%
Ejendomsservicetekniker	18%	26%
Sikkerhedsvagt	57%	66%
Smed	22%	32%
Teknisk designer	33%	44%
Vvs-energiuddannelsen	20%	31%
Murer	22%	33%
Lufthavnsuddannelsen	45%	56%
Data- og kommunikationsuddannelsen	37%	48%
Bygningsmaler	32%	43%
Træfagenes byggeuddannelse	22%	33%
Vejgodstransportuddannelsen	29%	41%
Produktør	31%	43%
Autolakerer	20%	32%
Elektriker	32%	45%
Industrioperatør	5%	18%
Film- og tv-produktionsuddannelsen	42%	55%
Personvognsmekaniker	28%	42%
Fotograf	55%	69%
Teater-, event- og av-tekniker	19%	34%

Uddannelse	De 25 % udd.steder med lavest frafald	De 25 % udd.steder med højest frafald
Lager- og terminaluddannelsen	20%	34%
Maritime håndværksfag	13%	27%
Tagdækker	11%	26%
Mediegrafiker	14%	29%
Beklædningshåndværker	13%	30%
Maskinsnedker	14%	32%
Bygningssnedker	29%	47%
Møbelsnedker og orgelbygger	29%	46%
Ambulancebehandler	27%	45%
Webudvikler	29%	48%
Anlægsstruktør, bygningsstruktør og brolægger	13%	32%
Industri teknikeruddannelsen	24%	43%
Skiltetekniker	35%	54%
Digital media	70%	90%
Entreprenør- og landbrugsmaskinuddannelsen	9%	29%
Automatik- og procesuddannelsen	25%	45%
Teknisk isolatør	7%	28%
Værktøjsuddannelsen	19%	41%
Køletekniker	25%	48%
Plastmager	0%	23%
Beslagsmed	33%	57%
Grafisk tekniker	35%	61%
Elektronik- og svagstrømsuddannelsen	33%	59%
Buschauffør i kollektiv trafik	0%	27%
Serviceassistent	16%	44%
Boligmonteringsuddannelsen	37%	66%
Lastvogsmekaniker	11%	41%
Tandtekniker	3%	35%
Produktions- og montageuddannelsen	0%	37%

Anm.: Elever, som er påbegyndt grundforløb ml. 2016-2019. Procent.

Kilde: Registerdata fra Danmarks Statistik.

VIVE